

Wojewódzki Urząd Pracy
w Szczecinie

Regionalny Plan Działań na rzecz Zatrudnienia na 2009 rok

**WOJEWÓDZTWO
ZACHODNIOPOMORSKIE**

SZCZECIN 2009

SPIS TREŚCI

1. WPROWADZENIE	5
2. DIAGNOZA RYNKU PRACY WOJEWÓDZTWA ZACHODNIOPOMORSKIEGO W LATACH 2004 – 2008.....	7
2.1. Uwarunkowania demograficzne	7
2.1.1. Ludność.	7
2.1.2. Determinanty zmian demograficznych	8
2.1.3. Ludność wg ekonomicznych grup wieku	11
2.2. Bezrobocie	13
2.2.1. Bezrobocie rejestrowane.....	13
2.2.2. Stopa bezrobocia	14
2.2.3. Oferty pracy	19
2.2.4. Struktura bezrobocia	21
2.3. Osoby pracujące.....	30
2.3.1. Poziom aktywizacji zawodowej i zatrudnienia	30
2.3.2. Pracujący wg sektorów ekonomicznych oraz sektorów własności	34
2.3.3. Pracujący wg płci oraz miejsca zamieszkania.....	37
2.3.4. Pracujący wg wieku.....	38
2.3.5. Pracujący wg wykształcenia.....	39
2.3.6. Osoby bierne zawodowo	39
2.4. Aktywna polityka rynku pracy	41
2.5. Sytuacja makroekonomiczna	45
2.5.1. PKB.....	45
2.5.2. Wynagrodzenia	47
2.6. Oświata.....	50
2.7. Województwo zachodniopomorskie na tle kraju	53
2.8. Problematyka regionalnego rynku pracy w ujęciu sumarycznym	56
3. PRIORYTETY I DZIAŁANIA	59
3.1. Priorytet I. Wzrost aktywności zawodowej.....	61
3.1.1. Działanie 1.1. Wsparcie rozwoju przedsiębiorczości.....	61
3.1.2. Działanie 1.2. Rozwój systemu formalnego kształcenia ustawicznego	62
3.1.3. Działanie 1.3. Wsparcie rozwoju kwalifikacji poprzez realizację szkoleń zawodowych.	64
3.1.4. Działanie 1.4. Aktywizacja i reintegracja zawodowa osób bezrobotnych, znajdujących się w szczególnej sytuacji na rynku pracy.	65

3.1.5. Działanie 1.5. Realizacja usług poradnictwa zawodowego, informacji zawodowej oraz budowanie partnerstw lokalnych w ramach działań Centrów Informacji i Planowania Kariery Zawodowej.....	72
3.1.6. Działanie 1.6. System EURES jako narzędzie wsparcia dążeń zatrudnieniowych osób migrujących.	75
3.1.7. Działanie 1.7. Poprawa sytuacji kobiet na rynku pracy	78
3.1.8. Działanie 1.8. Wsparcie kadry naukowej i rozwój innowacyjności w regionie	80
3.1.9. Działanie 1.9. Instytucjonalne wsparcie międzynarodowego pośrednictwa pracy poprzez obsługę rejestru agencji zatrudnienia.	82
3.2. Priorytet II. Sprawny rynek pracy	84
3.2.1. Działanie 2.1. Wsparcie systemu zabezpieczenia społecznego w części dotyczącej rynku pracy poprzez obsługę systemu nabywania korzyści socjalnych przez pracowników pochodzących z państw członkowskich Unii Europejskiej	84
3.2.2. Działanie 2.2. Budowa systemu monitoringu rynku pracy, gospodarki i edukacji.....	85
3.2.3. Działanie 2.3. Harmonizowanie ustawicznego kształcenia zawodowego z potrzebami rynku pracy.....	87
3.3. Priorytet III. Wzmocnienie kadrowe i kompetencyjne instytucji rynku pracy	90
3.3.1. Działanie 3.1. Rozszerzenie wykorzystania i poprawa adresowania instrumentów aktywnej polityki rynku pracy oraz zastosowanie zindywidualizowanego podejścia wobec korzystających z usług publicznych służb zatrudnienia.	90
3.3.2. Działanie 3.2. Profesjonalizacja publicznych służb zatrudnienia poprzez rozwój kompetencji	91
3.3.3. Działanie 3.3. Regionalny Ośrodek Europejskiego Funduszu Społecznego jako narzędzie wspierania projektodawców	92
4. MONITORING I KOORDYNACJA RPDZ/2009	95
5. ZAŁĄCZNIKI	97
SŁOWNIK POJĘĆ	99
SPIS TABEL	103
SPIS RYSUNKÓW	103
SPIS WYKRESÓW	104
INDEKS UŻYWANYCH SKRÓTÓW	107

1. WPROWADZENIE

Regionalny Plan Działań na rzecz Zatrudnienia (zwany dalej RPDZ) jest dokumentem, który określa wojewódzką politykę w zakresie rynku pracy. Opracowanie RPDZ wynika z art. 3 ust. 4 ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 roku o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz.U. z 2008 r. Nr 69, poz. 415 z późn. zm., zwana dalej ustawą):

„Samorząd województwa na podstawie Krajowego Planu Działań, uwzględniając strategię rozwoju województwa oraz strategię wojewódzką w zakresie polityki społecznej, o których mowa w odrębnych przepisach, przygotowuje corocznie regionalny plan działań na rzecz zatrudnienia, określający priorytetowe grupy bezrobotnych i innych osób wymagających wsparcia – po zasięgnięciu opinii powiatowych jednostek samorządu terytorialnego oraz partnerów społecznych”.

Jak wynika z cytowanego wyżej artykułu ustawy, podstawę do przygotowania przez samorząd województwa corocznych regionalnych planów działań na rzecz zatrudnienia stanowi przygotowany na szczeblu ogólnokrajowym Krajowy Plan Działań na rzecz Zatrudnienia (KPDZ). W związku z tym, RPDZ dla województwa zachodniopomorskiego na 2009 r. uwzględnia w swoich założeniach priorytety i kierunki polityki zatrudnienia, które w KPDZ na lata 2009 – 2011 określone zostały jako:

1. Wzrost aktywności;
2. Sprawny rynek pracy;
3. Doskonalenie aktywnej polityki rynku pracy.

Zachodniopomorski Regionalny Plan Działań na rzecz Zatrudnienia jest dokumentem o charakterze operacyjnym. Określa on przedsięwzięcia i zadania, jakie Samorząd Województwa oraz jego partnerzy będą realizować w regionie w 2009 roku dla zwiększenia poziomu zatrudnienia i rozwoju zasobów ludzkich.

Uwzględniając cele i priorytety krajowej polityki zatrudnienia oraz diagnozę sytuacji na zachodniopomorskim rynku pracy, zakładane w Planie działania na rzecz zatrudnienia w 2009 roku koncentrować będą się szczególnie w następujących obszarach:

1. Wzrost zatrudnienia i podniesienie jego jakości;
2. Rozwój kształcenia ustawicznego;
3. Integracja społeczna i zawodowa osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym;
4. Aktywizacja zawodowa osób niepełnosprawnych;
5. Nowoczesny system zabezpieczenia społecznego na rynku pracy;
6. System monitoringu rynku pracy.

Regionalny Plan Działań na rzecz Zatrudnienia określa systemowe podejście do problematyki bezrobocia, mające kluczowe znaczenia dla wyrównywania lokalnych dysproporcji w zatrudnieniu, a jednocześnie definiuje priorytetowe grupy bezrobotnych i innych osób wymagających wsparcia.

Stosownie do zapisów Ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy określających, iż realizowana przez władze publiczne polityka w zakresie rynku pracy opiera się na dialogu i współpracy z partnerami społecznymi, do powstania

niniejszego RPDZ/2009 przyłączyły się m.in.:

- publiczne służby zatrudnienia szczebla powiatowego;
- państwowa jednostka wyspecjalizowana w działaniach na rzecz młodzieży – OHP;
- realizatorzy kluczowych projektów.

Wymiernymi efektami realizacji Zachodniopomorskiego Regionalnego Planu Działań na rzecz Zatrudnienia na 2009 rok powinny być: wzrost zatrudnienia w regionie, podniesienie wiedzy i kwalifikacji zawodowych osób pracujących oraz bezrobotnych, ograniczenie bezrobocia wśród osób będących w trudnej sytuacji na rynku pracy, a także wzbogacenie i podniesienie jakości usług świadczonych przez publiczne i niepubliczne służby zatrudnienia.

Zachodniopomorski Regionalny Plan Działań na rzecz Zatrudnienia na 2009 rok składa się z 4 rozdziałów:

Rozdział 1 – wprowadzenie;

Rozdział 2 – zawiera szczegółową diagnozę lokalnego rynku pracy w latach 2004 – 2008;

Rozdział 3 – obejmuje opis działań w ramach priorytetów uznanych za najważniejsze do zrealizowania w 2009 roku;

Rozdział 4 – streszcza informacje, w jaki sposób będzie przebiegał monitoring i koordynacja realizowanych działań w ramach RPDZ/2009.

Integralną część dokumentu stanowią załączniki zawierające: słownik pojęć, spis tabel, spis rysunków, spis wykresów oraz indeks używanych skrótów.

2. DIAGNOZA RYNKU PRACY WOJEWÓDZTWA ZACHODNIOPOMORSKIEGO W LATACH 2004 – 2008

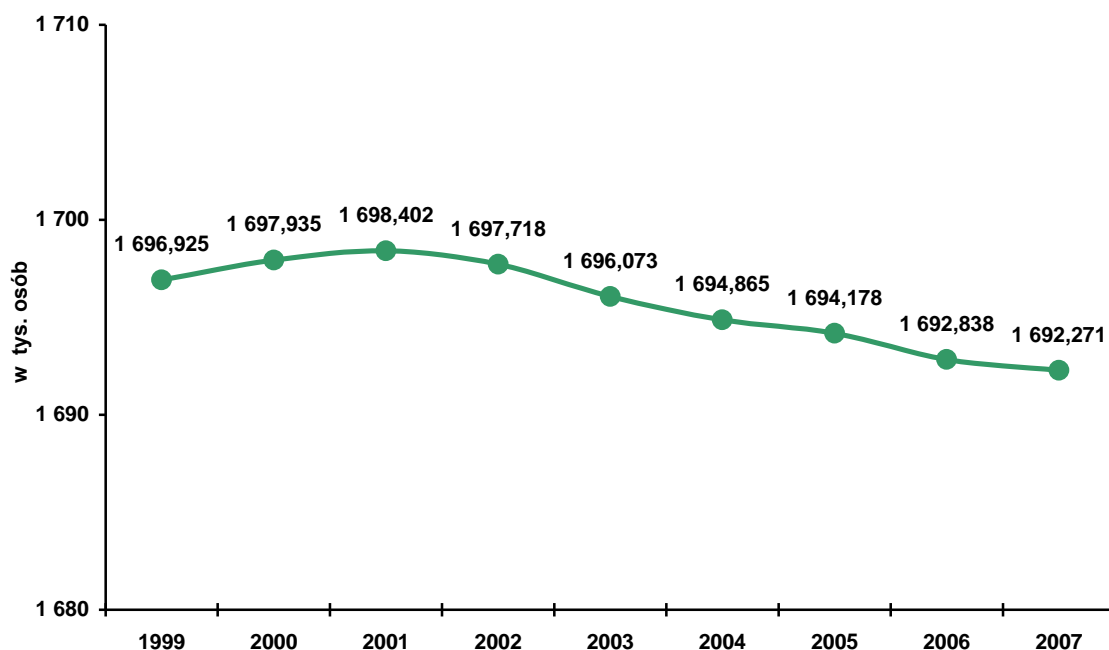
2.1. Uwarunkowania demograficzne

Sytuacja na zachodniopomorskim rynku pracy w znacznym stopniu jest warunkowana stale zmieniającą się strukturą demograficzną ludności województwa. Poznanie tendencji i kierunku przemian demograficznych winno usprawnić definiowanie problemów bezrobocia i prognozowanie przyszłych działań przeciwdziałających pogłębianiu się tego zjawiska.

2.1.1. Ludność.

Badając sytuację demograficzną w województwie zachodniopomorskim w latach 1999 – 2007 można zaobserwować, iż liczba ludności w województwie zmniejsza się stale od 6 lat (od 2002 roku), łącznie nastąpił spadek o około 6 tys. osób w tym okresie. W końcu 2007 r. ta liczba wynosiła 1 692 271 osób, przy czym populacja kobiet stanowiła 870 319 osób, co oznacza, iż współczynnik feminizacji¹ wyniósł 106.

Wykres 1. Liczba ludności w województwie zachodniopomorskim w latach 1999 – 2007

Źródło: GUS

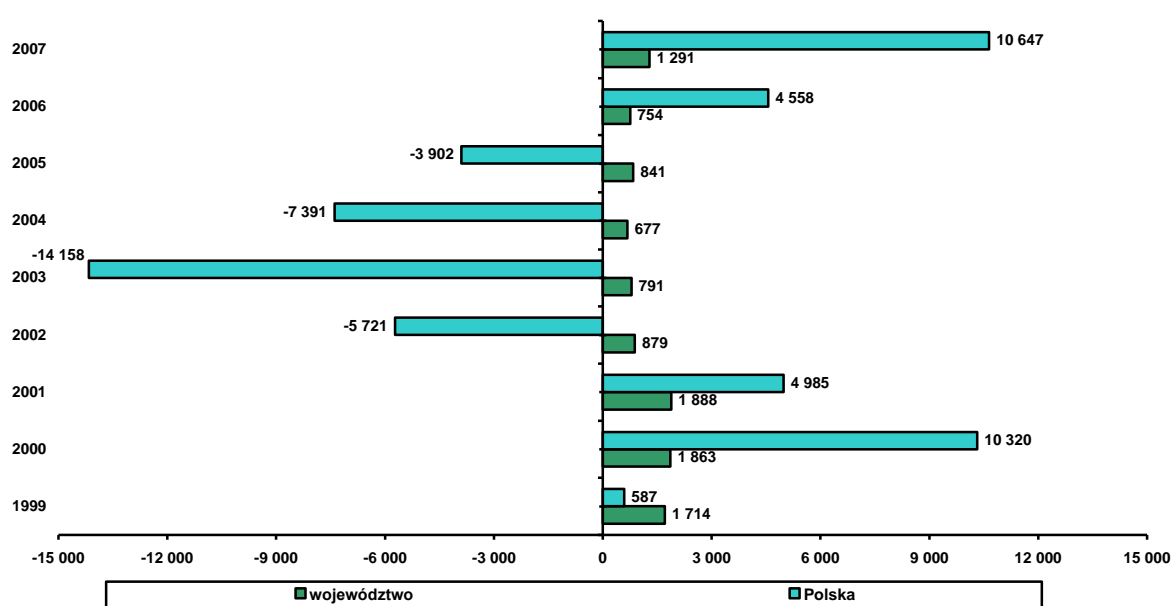
¹ Współczynnik feminizacji określa ile kobiet w danym społeczeństwie przypada na 100 mężczyzn.

2.1.2. Determinanty zmian demograficznych

Przemiany demograficzne zachodzące w ostatnich latach na obszarze województwa zachodniopomorskiego determinowane są przez czynniki, takie jak: ruch naturalny ludności (urodzenia oraz zgony), migracje wewnętrzne (międzywojewódzkie) oraz migracje zagraniczne.

W każdym roku analizowanych lat 1999 – 2007 występował dodatni przyrost naturalny, przy czym po 2001 roku notowano zdecydowanie niższe wartości tego wskaźnika. Jest to sytuacja korzystna, zwłaszcza w odniesieniu do uwarunkowań w Polsce, gdzie jeszcze do 2005 roku występowało zjawisko ubytku naturalnego, czyli nadwyżki zgonów nad urodzeniami żywymi.

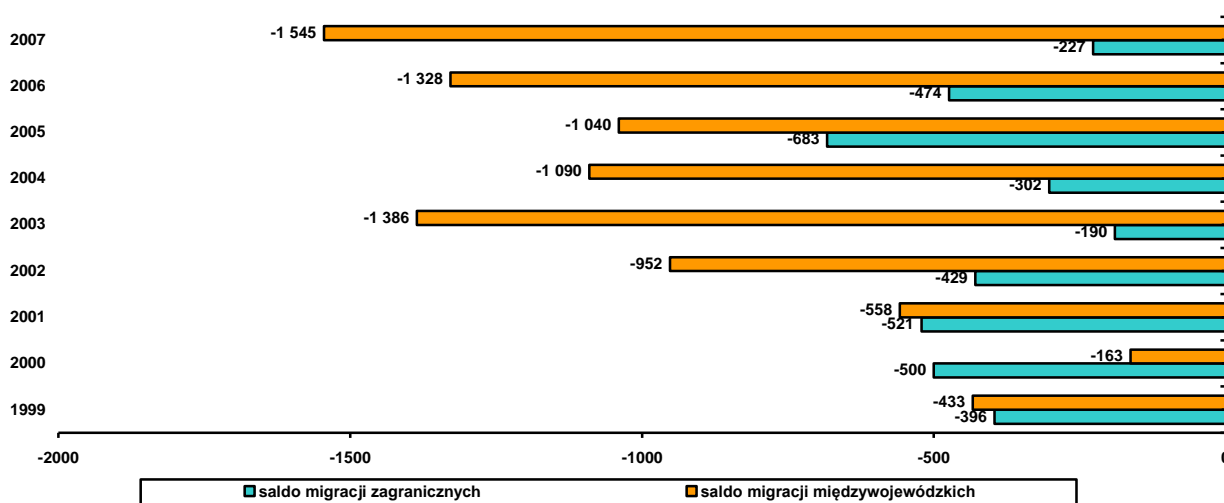
Wykres 2. Przyrost naturalny ludności Polski oraz województwa zachodniopomorskiego w latach 1999 – 2007

Źródło: GUS

Ważnym aspektem migracji ludności w kontekście diagnozowania sytuacji na rynku pracy jest wielkość migracji międzywojewódzkich, oznaczających stałą bądź długotrwałą zmianę miejsca zamieszkania z jednego województwa do drugiego. Motywy przemieszczeń siły roboczej wynikają z chęci poprawy dostępu do pracy, możliwości uzyskania wyższych wynagrodzeń czy też lepszych warunków uruchomienia działalności gospodarczej w nowym województwie w porównaniu do sytuacji w dotychczasowym miejscu zamieszkania. W związku z tym, stale utrzymujące się na ujemnym poziomie saldo migracji między województwem zachodniopomorskim a pozostałymi obszarami w latach 1999 – 2007, należy łączyć w szczególności ze zróżnicowaniem struktury gospodarczej regionu, osiągniętym poziomem rozwoju, warunkami życia mieszkańców oraz sytuacją na rynku pracy.

Wykres 3. Saldo migracji wewnętrznych oraz zagranicznych na pobyt stały z województwa zachodniopomorskiego w latach 1999 – 2007

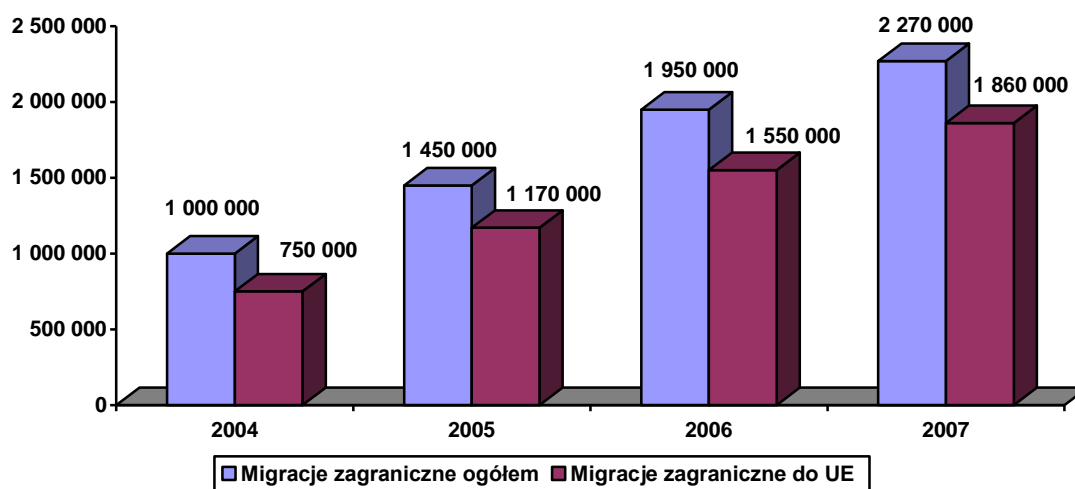

Źródło: GUS

Najistotniejszym czynnikiem determinującym zmiany demograficzne występujące na obszarze województwa zachodniopomorskiego w ostatnich latach są migracje zarobkowe polskich obywateli za granicę, w szczególności do państw członkowskich UE udostępniających swoje rynki pracy napływającej sile roboczej.

Przedstawiona na wykresie nr 3 tendencja wzrostu salda migracji zagranicznych na pobyt stały, jedynie częściowo obrazuje skalę zjawiska odpływu ludzkich zasobów pracy z województwa do krajów zrzeszonych we Wspólnocie, którego częstotliwość zwiększyła się zwłaszcza w okresie bezpośrednio następującym po akcesji Polski w struktury Unii. Szerszy obraz daje statystyka dotycząca migracji na pobyt czasowy z Polski za granicę w latach 2004 – 2007 ukazująca, iż w każdym kolejnym roku liczba polskich pracowników pracujących za granicą była coraz wyższa.

Wykres 4. Liczba migrantów z Polski za granicę na pobyt czasowy w latach 2004 – 2007²

Źródło: GUS

² Ze względu na różne systemy ewidencjonowania przepływów migracyjnych oraz dostępne dane administracyjne, rzadziej statystyczne (zarówno w Polsce, jak i w poszczególnych krajach członkowskich UE) wyniki szacunku powinny być traktowane jako przybliżone.

W kontekście prowadzonej polityki promowania powrotów z migracji zarobkowej, istotne znaczenie ma określenie rzeczywistych przyczyn podejmowania pracy za granicą.

Z badań³ nt. zagranicznej migracji zarobkowej przeprowadzonych w czerwcu 2007 roku wynika, iż osoby planujące wyjazd zarobkowy za granicę, za najważniejsze przyczyny migracji wskazywały chęć podniesienia statusu materialnego (73% badanych respondentów) oraz chęć zmiany mało satysfakcjonującej pracy bądź zdobycia jakiegokolwiek zatrudnienia (47%). W dalszej kolejności wskazano naukę języka i chęć podniesienia kwalifikacji zawodowych (34%) oraz cele turystyczne (31%).

Kolejne badanie⁴, przeprowadzone w Opolu w 2006 roku, pozwala - w pewnym stopniu - odpowiedzieć na pytanie: w jakim zakresie migracje zarobkowe wywołane są korzystną relacją płac za granicą, a w jakim ich przyczyną jest trudność w znalezieniu pracy w Polsce. Na zamknięte pytanie o motywy decydujące o podjęciu migracji, około 60% badanych wybrało odpowiedź: "wyższe zarobki za granicą", 32,7% "brak jakiejkolwiek pracy w Polsce", a 4,4% "brak pracy zgodnej z kwalifikacjami". Niewielką część osób podających inne od wymienionych powody do migracji skłaniały względy związane z nauką języka, zatrudnieniem tam bliskich i krewnych oraz łatwością znalezienia pracy za granicą.

Interpretując powyższe badanie, można wnioskować, iż większość migrujących pracuje za granicą z powodu potencjalnie wyższych wynagrodzeń. Tym samym głównym problemem rynku pracy powodującym migrację nie jest brak pracy w ogóle, lecz wynagrodzenie za tę pracę, która jest dostępna, a dokładniej niekorzystna relacja wynagrodzenia dostępnego w Polsce do osiągalnego poza granicami kraju.

Rozszerzając czasowo obszar analizy można stwierdzić, iż obecną migrację zarobkową silnie warunkuje fakt, iż w pięcioleciu 2006 – 2010 na polski rynek wchodzi liczne roczniki urodzone w latach 1980 – 1985 (liczba urodzeń w Polsce w tym pięcioleciu sięgała 700 tys. osób rocznie, natomiast np. w roku 1995 już tylko około 430 tys. osób), co powoduje silną presję na rynek pracy, a w szczególności dotyczy to młodzieży. Badania migracyjne⁵ dowodzą, że niemalże połowę podejmujących pracę za granicą stanowią osoby poniżej trzydziestego roku życia.

Z przedstawionych powyżej, przybliżonych danych na temat zagranicznej migracji zarobkowej wynika, iż mimo zwiększającej się stale bezwzględnej liczby polskich obywateli za granicą, tempo tego wzrostu jest coraz niższe. Z tego powodu można wnioskować, iż w najbliższych latach znacznie pogłębi się zjawisko migracji powrotnych. W sferze przypuszczeń pozostaje skala występowania tego zjawiska, gdyż czynniki wpływające na wielkość liczby tych powrotów – czyli poziom osiągniętych sukcesów materialnych i zawodowych w kraju emigracji – są niewymierne.

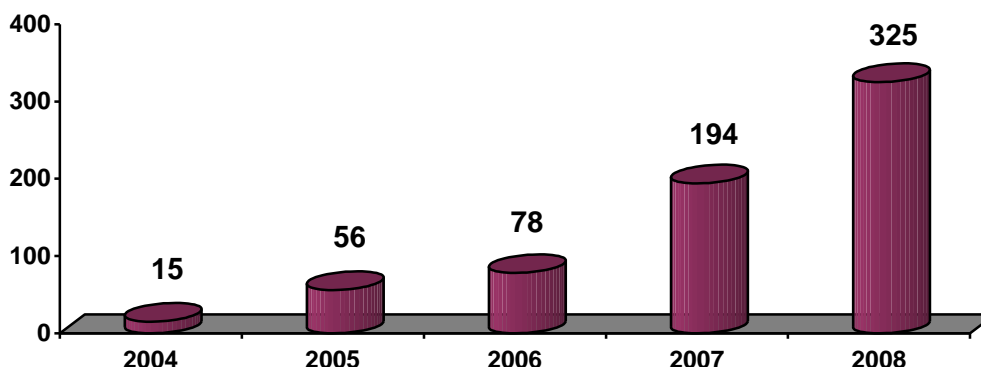
³ Raport pobadawczy przygotowany na zlecenie Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Szczecinie: „Zagraniczna migracja zarobkowa. Struktura społeczno zawodowa oraz wpływ migracji na spadek bezrobocia, przyczyny i motywy zagranicznych migracji zarobkowych ludności”, czerwiec 2007 r.

⁴ Jończy R., Wpływ migracji zagranicznych na dysharmonię rozwoju województwa opolskiego (ze szczególnym uwzględnieniem rynku pracy), Wojewódzki Urząd Pracy w Opolu, Urząd Marszałkowski Województwa Opolskiego, Wydział Ekonomiczny Uniwersytetu Opolskiego, Opole 2006.

⁵ Narodowy Spis Powszechny 2002

W pewnym stopniu zakres zjawiska obrazuje statystyka dotycząca liczby migrantów powracających z zagranicznych wyjazdów zarobkowych, którym przyznano prawo do świadczeń z tytułu bezrobocia.

Wykres 5. Liczba przyznanych zasiłków dla osób bezrobotnych pracujących wcześniej w krajach UE/EOG

Źródło: WUP Szczecin

W początkowych dwóch latach po przystąpieniu Polski do UE, liczba przyznanych zasiłków dla osób bezrobotnych zwiększyła się, lecz nieznacznie. Dopiero od 2007 r. notowany jest wyraźny wzrost ilości udzielanych świadczeń. Podobna sytuacja miała miejsce w roku kolejnym, gdy ponad 300 osobom przyznano zasiłki⁶.

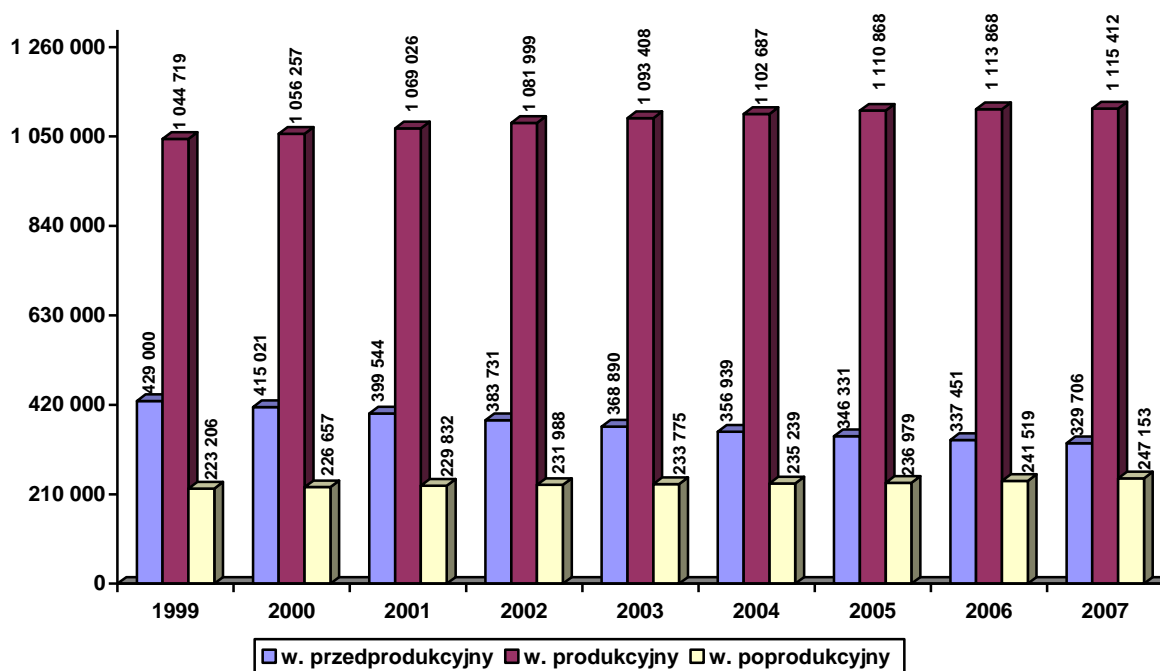
Podjęcie polityki zachęcania emigrantów do przeniesienia się do kraju ojczystego powinno nabierać coraz większego znaczenia oraz opierać się na kompleksowym wsparciu w wymagających tego obszarach, zwłaszcza w kontekście niesprzyjających prognoz dotyczących zmian w strukturze ekonomicznych grup wieku ludności (o czym poniżej). Realizacja podstawowych działań stymulujących migrację powrotną powinna odbywać się poprzez udoskonalanie mechanizmów prawno – ekonomicznych związanych z jakością funkcjonowania polskich służb konsularnych oraz ułatwiających reintegrację i inwestowanie w polskich warunkach osobom wracającym do ojczystego kraju.

2.1.3. Ludność wg ekonomicznych grup wieku

Badając strukturę ekonomicznych grup wieku można zauważyć, iż w ostatnich latach w województwie zachodniopomorskim liczba ludności w wieku produkcyjnym nieznacznie się zwiększyła, zauważalny był jednocześnie stały spadek liczby ludności w wieku od 0 do 17 lat, czyli w wieku przedprodukcyjnym. Jednocześnie, od kilku lat notuje się wzrost liczby osób w wieku poprodukcyjnym, czyli pracowników odchodzących ze sfery aktywności zawodowej. Ta tendencja jest odzwierciedleniem wyraźnie zauważalnego, pogłębiającego się procesu starzenia się społeczeństw państw Europy zachodniej, charakteryzujących się wysokim poziomem rozwoju gospodarczego.

⁶ Dane na koniec listopada 2008 r.

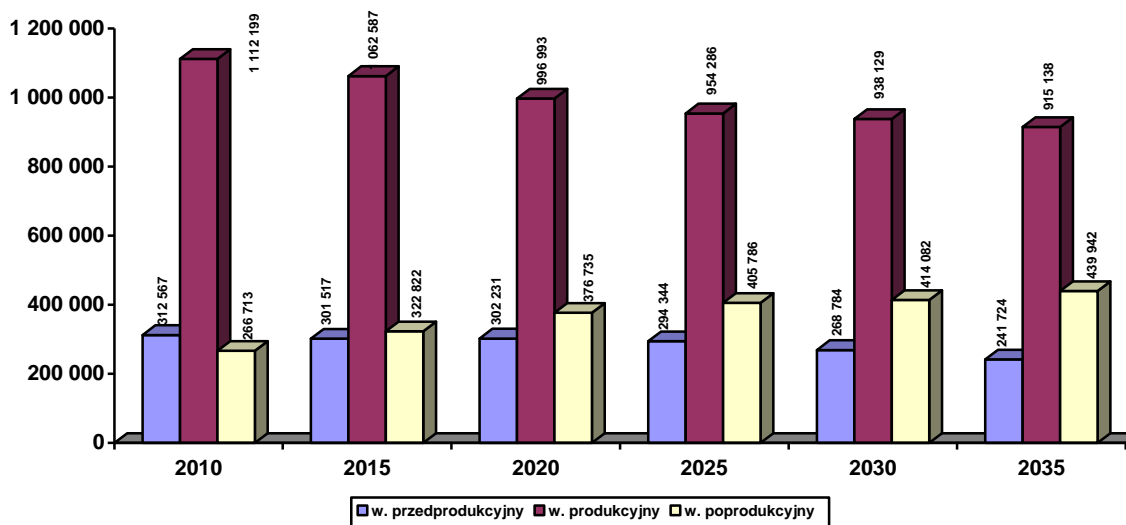
Wykres 6. Liczba ludności wg podziału na ekonomiczne grupy wieku w województwie zachodniopomorskim w latach 1999 – 2007

Źródło: GUS

Jak wynika z prognozy ludności faktycznej na lata 2008 – 2035 przeprowadzonej przez Główny Urząd Statystyczny, liczba ludności województwa zachodniopomorskiego zmniejszy się w najbliższych trzech dekadach nieznacznie. Z kolei w stopniu bardziej zauważalnym zmniejszy się w kolejnych latach liczba osób w wieku 18 – 64 lata (w przypadku mężczyzn) i 18 - 59 lat (w przypadku kobiet), czyli osób w wieku produkcyjnym. Odpływ zasobów siły roboczej powodowany postępującym procesem starzenia społeczeństwa, widoczny jest w prognozie dotyczącej grupy osób w wieku emerytalnym (mężczyźni 65 lat i więcej, kobiety 60 lat i więcej), obrazującej iż udział tych osób w całkowitej populacji będzie się zwiększał.

Wykres 7. Prognozowana liczba ludności wg podziału na ekonomiczne grupy wieku w województwie zachodniopomorskim w latach 2010 - 2035

Źródło: GUS

W próbie podsumowania i oceny zachodzących oraz prognozowanych przemian demograficznych w województwie w najbliższych dekadach należy stwierdzić, iż przewidywany kierunek zmian ludnościowych w okresie kolejnych kilku lat jest niepokojący. W najbliższych latach liczba osób gotowych do pracy (w wieku produkcyjnym) będzie się zmniejszać. Podstawowe determinanty tego trendu to w głównym stopniu niska dzietność kobiet, utrzymująca się na wysokim poziomie zagraniczna emigracja zarobkowa oraz prognozowana, coraz niższa w najbliższych latach, liczba osób młodych wchodzących w wiek produkcyjny (co będzie następstwem niżu demograficznego występującego w latach 90 – tych XX wieku i początkowych latach kolejnej dekady).

2.2. Bezrobocie

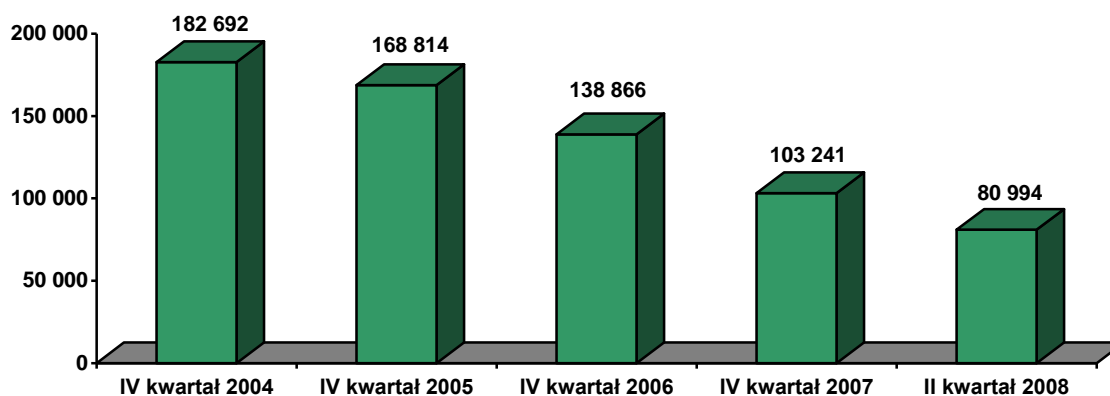
2.2.1. Bezrobocie rejestrowane

Wskaźnik poziomu bezrobocia rejestrowanego stanowi jeden z podstawowych parametrów obrazujących aktualną oraz zmieniającą się na przestrzeni minionych lat sytuację na regionalnym rynku pracy. Z analizy danych liczbowych ujmujących okres lat 2004 – 2008 wynika, iż w tym czasie występowały korzystne zmiany w statystykach ujmujących poziom bezrobocia rejestrowanego przejawiające się dynamicznym spadkiem tej wielkości w kolejnych latach.

W końcu II kwartału 2008 roku wielkość bezrobocia rejestrowanego w województwie zachodniopomorskim wynosiła 80 994 osoby. W stosunku do IV kwartału 2004 roku, kiedy liczba bezrobotnych wynosiła 182 692 był to spadek o 55,6%.

W grudniu 2005 roku w urzędach pracy zarejestrowanych było 168 814 bezrobotnych, tj. o 13 878 mniej niż przed rokiem, a więc spadek wyniósł 7,6%. Z kolei w roku 2006 liczba zarejestrowanych bezrobotnych wynosiła 138 866 osób, o 29 948 mniej niż w roku poprzedzającym, co stanowiło spadek o 17,7%. W grudniu 2007 roku poziom bezrobocia w województwie wynosił 103 241 osób, o 35 625 mniej niż w roku poprzedzającym, co oznaczało zmniejszenie liczby zarejestrowanych bezrobotnych na poziomie 25,6%.

Wykres 8. Liczba zarejestrowanych bezrobotnych w województwie zachodniopomorskim w latach 2004 - 2008

Źródło: WBiA, WUP Szczecin

Cechą charakterystyczną zarówno polskiego jak i zachodniopomorskiego rynku pracy jest sezonowość przejawiająca się wzrostem poziomu bezrobocia w miesiącach przełomu roku. Okresy spadku liczby zarejestrowanych bezrobotnych, występują w miesiącach wiosennych, co wynika między innymi z rozpoczynania prac sezonowych w budownictwie i rolnictwie, a także startu sezonu turystycznego. Ponadto na przełomie roku notuje się napływ do bezrobocia osób, którym wygasają wówczas umowy o pracę i osób zatrudnionych w ramach prac subsydiowanych.

Wykres 9. Liczba zarejestrowanych bezrobotnych w województwie zachodniopomorskim w latach 2004 – 2008 w ujęciu kwartalnym

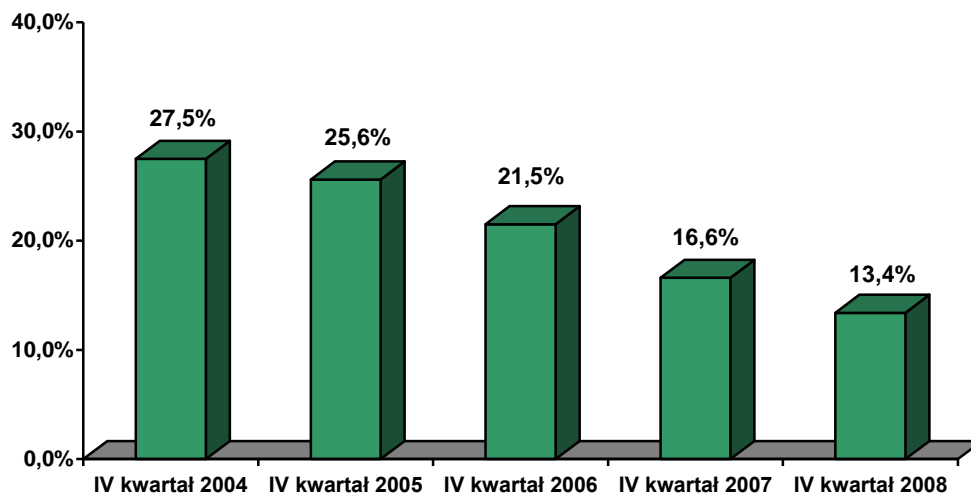

Źródło: WBiA, WUP Szczecin

2.2.2. Stopa bezrobocia

Stopa bezrobocia rejestrowanego to kolejna z wielkości statystycznych opisujących zjawisko bezrobocia. Jest procentowym wyrażeniem udziału liczby bezrobotnych zarejestrowanych w powiatowych urzędach pracy do aktywnych zawodowo będących sumą zarejestrowanych osób bezrobotnych i pracujących w jednostkach sektora publicznego i prywatnego.

Wykres 10. Stopa bezrobocia w województwie zachodniopomorskim w latach 2004 – 2008

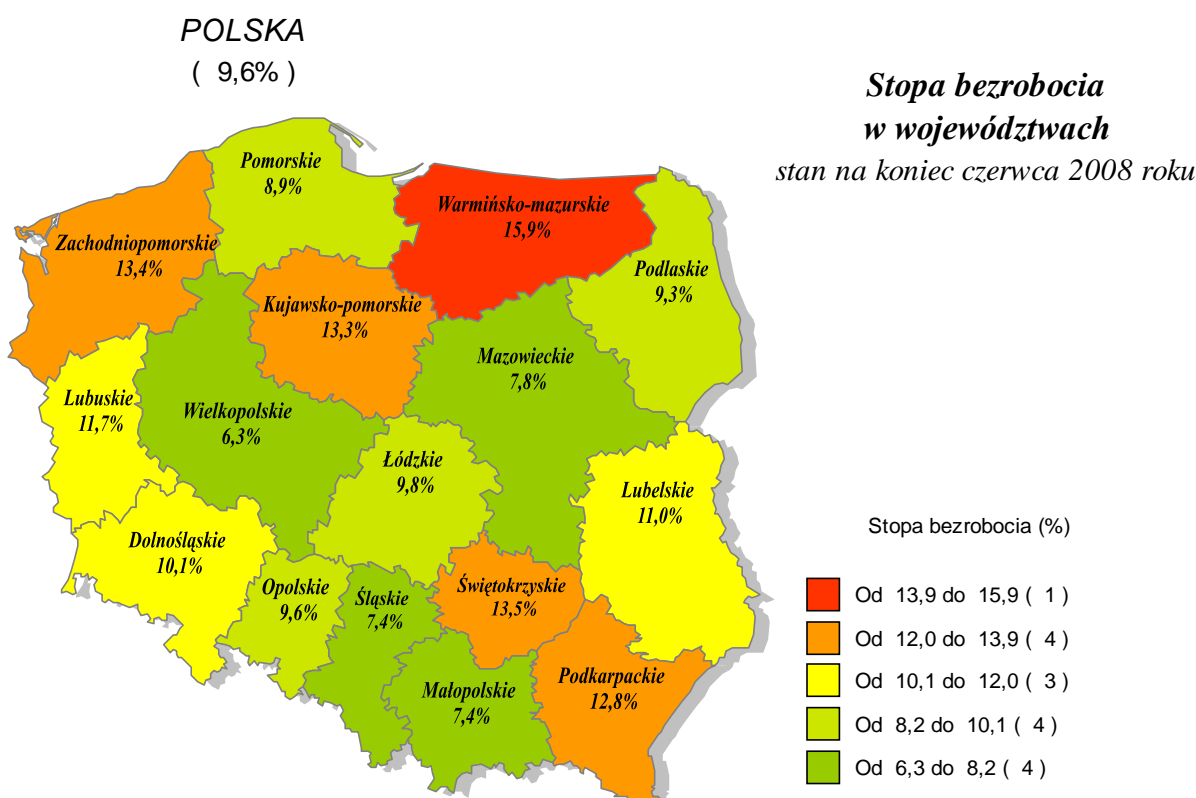

Źródło: WBiA, WUP Szczecin

W końcu czerwca 2008 roku stopa bezrobocia ogółem w województwie zachodniopomorskim kształtowała się na poziomie 13,4%, z czego wynika, iż natężenie poziomu bezrobocia zmniejszyło się w porównaniu z końcem grudnia 2004 roku o 14,1 punktu procentowego. Można zaobserwować, iż od 2006 roku tempo spadku wskaźnika jest dynamiczniejsze.

Województwo zachodniopomorskie niezmiennie pozostaje w gronie województw o najwyższym poziomie bezrobocia w kraju, nawet pomimo ciągłego i dynamicznego spadku poziomu bezrobocia.

Rysunek 1. Stopa bezrobocia w poszczególnych województwach – stan na koniec czerwca 2008 r.

*Stopa bezrobocia – jest to odsetek osób bezrobotnych w liczbie cywilnej ludności aktywnej zawodowo.

Wojewódzki Urząd Pracy w Szczecinie, Wydział Badań i Analiz

W końcu II kwartału 2008 roku analizowany wskaźnik dla województwa zachodniopomorskiego wynosił 13,4% wobec 9,6% w skali całego kraju. W odniesieniu tej wielkości do pozostałych województw, obszar zachodniopomorskiego został sklasyfikowany w kategorii województw o najwyższej stopie bezrobocia na 3 miejscu: za województwem warmińsko – mazurskim oraz – po raz pierwszy od wielu lat – za województwem świętokrzyskim.

Jednocześnie, siedem województw odnotowało niższy poziom stopy bezrobocia w stosunku do całego kraju. Najniższym wskaźnikiem charakteryzowało się województwo wielkopolskie (6,8%), natomiast nieznacznie wyższe natężenie bezrobocia występowało na obszarze województw: małopolskiego oraz śląskiego (w obu przypadkach 7,4%).

Poziom bezrobocia rejestrowanego w Polsce dynamicznie się zmniejsza w ostatnich latach, o czym świadczą zmiany wielkości stopy bezrobocia w kraju oraz w poszczególnych województwach.

Tabela 1. Stopa bezrobocia w poszczególnych województwach w latach 2004 - 2008

Województwo	Stopa bezrobocia				
	grudzień 2004 r.	grudzień 2005 r.	grudzień 2006 r.	grudzień 2007 r.	czerwiec 2008 r.
Dolnośląskie	22,4%	20,6%	16,6%	11,8%	10,1%
Kujawsko-pomorskie	23,6%	22,3%	19,2%	15,2%	13,3%
Lubelskie	17,8%	17,0%	15,5%	13,0%	11,0%
Lubuskie	25,6%	23,0%	19,0%	14,2%	11,7%
Łódzkie	19,5%	17,9%	14,7%	11,5%	9,8%
Małopolskie	15,0%	13,8%	11,3%	8,8%	7,4%
Mazowieckie	14,7%	13,8%	11,8%	9,2%	7,8%
Opolskie	20,0%	18,7%	16,2%	12,0%	9,6%
Podkarpackie	19,1%	18,5%	16,4%	14,4%	12,8%
Podlaskie	16,1%	15,6%	13,3%	10,7%	9,3%
Pomorskie	21,4%	19,2%	15,3%	10,9%	8,9%
Śląskie	16,9%	15,5%	12,7%	9,3%	7,4%
Świętokrzyskie	22,0%	20,6%	17,7%	15,1%	13,5%
Warmińsko-mazurskie	29,2%	27,2%	23,6%	19,0%	15,9%
Wielkopolskie	15,9%	14,6%	11,7%	8,0%	6,3%
<i>Zachodniopomorskie</i>	<i>27,5%</i>	<i>25,6%</i>	<i>21,5%</i>	<i>16,6%</i>	<i>13,4%</i>
Polska	19%	17,6%	14,8%	11,2%	9,6%

Źródło: GUS

W kraju wielkość stopy bezrobocia na przestrzeni lat 2004 – 2008 zmniejszała się w każdym kolejnym roku, w efekcie dla całego tego okresu różnica wyniosła niemal 10%.

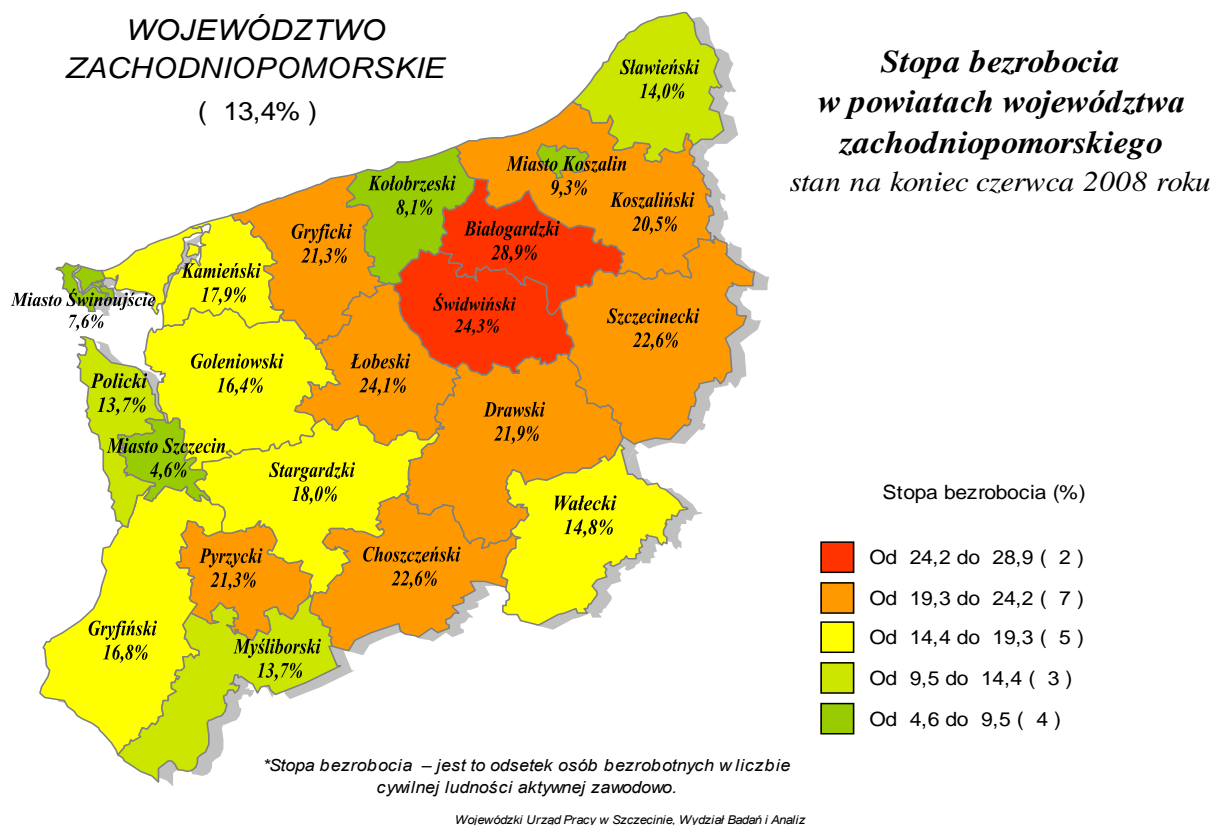
Z uszczegółowionej analizy terytorialnej wynika, iż na przestrzeni lat 2004 – 2008 w każdym z szesnastu województw tendencja zmiany poziomu bezrobocia była malejąca, natomiast dynamika tego spadku była wyraźnie zróżnicowana. Najwyższa rozpiętość stopy bezrobocia w okresie pomiędzy grudniem 2004 roku a czerwcem 2008 roku wystąpiła w województwie zachodniopomorskim, w którym wyniosła ona 14,1% (w 2004 r. wskaźnik przyjmował wartość 27,5%, z kolei w 2008 r. było to już tylko 13,4%). Kolejne województwa, w których odnotowano wysokie wahania wskaźnika to: lubuskie (13,9%) oraz warmińsko – mazurskie (13,3%). Z drugiej strony, występowały województwa, w których dynamika spadku była najniższa. Należały do nich: podkarpackie (6,3%), a następnie: lubelskie oraz podlaskie (w obu 6,8%).

Pomimo, iż poziom stopy bezrobocia w województwie zachodniopomorskim w końcu II kwartału 2008 roku kształtował się niekorzystnie w świetle tej wielkości dla kraju (13,4% wobec 9,6%), to zwraca uwagę fakt, iż w każdym kolejnym roku analizowanego okresu to zróżnicowanie było coraz mniej wyraźne (w 2004 r. – 8,5%, w 2005 r. – 8%, w 2006 r. – 6,7%, w 2007 r. – 5,4%, w czerwcu 2008 r. – 3,8%).

Powyższe zestawienie danych wyraźnie wskazuje iż występowanie problemu bezrobocia w większym stopniu dotyka społeczeństwo województwa zachodniopomorskiego aniżeli obywateli większości pozostałych województw. Lecz jednocześnie, zauważalny jest stały trend występowania zmian niwelujących te różnice.

Bez względu na to, jaką przestrzeń czasową weźmie się pod uwagę, w województwie zachodniopomorskim obserwowany jest wysoki stopień terytorialnego zróżnicowania bezrobocia. Świadczą o tym poniższe dane.

Rysunek 2. Stopa bezrobocia w poszczególnych powiatach województwa zachodniopomorskiego – stan na koniec czerwca 2008 r.

Wskaźnik stopy bezrobocia dla obszaru województwa, kształtujący się w końcu czerwca 2008 roku na poziomie 13,4%, stanowił wielkość nieosiągalną dla szesnastu z dwudziestu powiatów. Jedyne obszary, w których ten wskaźnik był niższy od poziomu wojewódzkiego to miasta: Szczecin (4,6%), Koszalin (9,3%), Świnoujście (7,6%) oraz powiat kołobrzeski (8,1%). Z drugiej strony, odnotowano wysokie wielkości wskaźnika dla powiatów: białogardzkiego (28,9%), świdwińskiego (24,3%) oraz łobeskiego (24,1%).

Tak znaczna rozpiętość wskaźnika bezrobocia jest wynikiem nierównomiernego rozwoju społeczno – gospodarczego powiatów, jak i ich położenia geograficznego. Najkorzystniejsza sytuacja na rynku pracy w regionie istnieje w głównych ośrodkach miejskich województwa: Szczecinie i Koszalinie. Można je określić mianem subregionalnych centrów rozwoju, gdyż siła ich oddziaływania wykracza poza ich obszar administracyjny. Są one rynkami pracy i stanowią naturalne zaplecze gospodarcze dla sąsiednich obszarów. Ponadto korzystną sytuacją na rynku pracy charakteryzują się obszary turystyczne – miasto Świnoujście oraz powiat kołobrzeski, jak również obszary leżące w pobliżu subregionalnych centrów rozwoju – powiaty goleniowski i policki. Relatywnie korzystną sytuację na rynku pracy posiadają również powiaty silnie związane z subregionalnymi centrami rozwoju znajdującymi się poza obszarem województwa zachodniopomorskiego: myśliborski (ciążenie ku Gorzowowi Wlkp., województwo lubuskie) i walecki (ciążenie ku Pile, województwo kujawsko – pomorskie).

Analizując zjawisko dynamiki zmian poziomu stopy bezrobocia w poszczególnych powiatach województwa zachodniopomorskiego widać, iż pozytywne tendencje spadkowe obserwowane w skali całego regionu znajdują swoje odbicie również w odniesieniu do poszczególnych powiatów.

Tabela 2. Stopa bezrobocia w poszczególnych powiatach województwa zachodniopomorskiego w latach 2004 - 2008

Powiat	Stopa bezrobocia				
	grudzień 2004 r.	grudzień 2005 r.	grudzień 2006 r.	grudzień 2007 r.	czerwiec 2008 r.
powiat białogardzki	39%	34,6%	35,2%	32%	28,9%
powiat choszczeński	36,8%	35,3%	29,8%	26,2%	22,6%
powiat drawski	40,4%	37%	32,7%	27,8%	21,9%
powiat goleniowski	29,2%	28%	21,2%	16,5%	16,4%
powiat gryficki	36,9%	36,1%	33,2%	26,9%	21,3%
powiat gryfiński	32,9%	30,5%	25,3%	20,3%	16,8%
powiat kamieński	34,8%	33,3%	29,9%	24,1%	17,9%
powiat kołobrzeski	21,1%	18,7%	15%	12%	8,1%
Miasto Koszalin	20,8%	18,8%	15,3%	11,6%	9,3%
powiat koszaliński	38,7%	36,4%	31,4%	25,2%	20%
powiat łobeski	42,7%	41,8%	35,2%	29%	24,1%
powiat myśliborski	39,6%	28,3%	20%	15,9%	13,7%
powiat policki	23,3%	22%	18,3%	14,9%	13,7%
powiat pyrzycki	36,0%	32,9%	28,7%	24%	21,3%
powiat sławieński	36,7%	33,1%	28,8%	20,6%	14%
powiat stargardzki	32,5%	31,2%	26,2%	22,3%	18%
powiat szczecinecki	36,7%	35,1%	30,9%	25,6%	22,6%
powiat świdwiński	40,7%	38,3%	34%	29,5%	24,3%
Miasto Świnoujście	20,9%	19,2%	16,1%	11,7%	7,6%
powiat wałecki	33,4%	31,3%	23,7%	18,5%	14,8%
Miasto Szczecin	15,3%	14,1%	11,8%	6,5%	4,6%
Województwo	27,5%	25,6%	21,5%	16,6%	13,4%

Źródło: WBiA, WUP Szczecin

W kolejnych latach stopa bezrobocia w każdym z powiatów kształtowała się wg trendu malejącego. Największa dynamika spadku dotyczyła powiatu myśliborskiego (23,7%), w dalszej kolejności powiatu sławieńskiego (16,1%) oraz wałeckiego (14,9%). Z drugiej strony, najmniejszy spadek wielkości analizowanego wskaźnika wystąpił w powiatach: białogardzkim (7%), polickim (8,4%) oraz mieście Szczecin (8,8%).

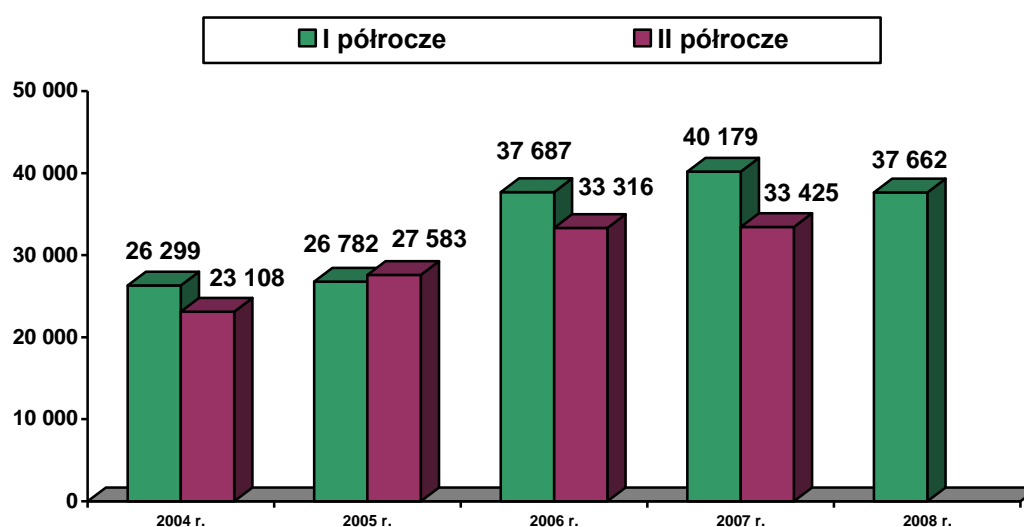
Niepokojąca jest zwłaszcza sytuacja powiatu białogardzkiego, w którym stale utrzymuje się wysokie bezrobocie, a tempo zachodzących zmian jest na niskim poziomie. Jednakże sytuacja jest lepsza niż w roku 2006 kiedy to powiat białogardzki jako jedyny w województwie zanotował wzrost poziomu bezrobocia.

Pozytywne zmiany na rynku pracy, ukazane w powyższych zestawieniach liczbowych, wynikają m. in. ze wzrostu gospodarczego (w szerszym, makroekonomicznym ujęciu), generującego zwiększony popyt na poszczególne rodzaje pracy, objawiającego się zwiększoną liczbą ofert pracy.

2.2.3. Oferty pracy

Publiczne służby zatrudnienia realizując zadania na rzecz rynku pracy, prowadzą spójny system usługi udostępniania bazy ofert pracy osobom bezrobotnym i poszukującym pracy.

Wykres 11. Liczba ofert pracy zgłoszonych do powiatowych urzędów pracy województwa zachodniopomorskiego w latach 2004 – 2008

Źródło: WBiA, WUP Szczecin

Z analizy liczbowego zestawienia ofert pracy udostępnianych w powiatowych urzędach pracy wynika, iż w okresie od stycznia do czerwca 2008 roku liczba zgłoszonych ofert pracy do powiatowych urzędów pracy na obszarze województwa zachodniopomorskiego wynosiła 37 662 oferty i była o 6,3% niższa niż w analogicznym okresie roku poprzedzającego. Liczba ofert pracy zgłoszonych do PUP na przestrzeni lat 2004 – 2007 zwiększała się w każdym kolejnym roku (49 407 ofert w 2004 r., następnie 54 365 w roku 2005, 71 003 w 2006 r. oraz 73 625 ofert pracy w roku 2007).

Zestawiając 2 kategorie statystyczne związane z sytuacją na rynku pracy (rejestracje i oferty pracy) widać, iż w okresie od stycznia do czerwca 2008 roku do rejestrów osób bezrobotnych powiatowych urzędów pracy zostało wpisanych 47 131 osób. W tym samym czasie we wszystkich zachodniopomorskich PUP udostępniono 37 662 oferty pracy⁷.

W bazie ofert najliczniej reprezentowana była kategoria „Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe ubezpieczenia społeczne i powszechne ubezpieczenia zdrowotne” – 7 970 ofert. Z kolei liczba bezrobotnych wpisanych do ewidencji PUP w I półroczu 2008 r. – wykonujących ww. rodzaj działalności w okresie poprzedzającym rejestrację – wynosiła 4 328 osób, co oznacza ponad dwukrotną nadwyżkę ofert pracy w stosunku do liczby bezrobotnych w tej kategorii.

⁷ Oferty pracy zgłaszane do powiatowych urzędów pracy są dostępne zarówno dla osób bezrobotnych jak i poszukujących pracy. Z tego powodu statystyka przedstawiona w tabeli... nie jest w pełni miarodajna, natomiast w znacznym stopniu umożliwia ukazanie pokrycia podaży pracy (reprezentowanej przez rejestrujące się osoby bezrobotne) popytem na pracę, którego wielkość jest generowana udostępnionymi przez pracodawców ofertami pracy.

Do pozostałych działalności charakteryzujących się nadwyżką podaży pracy należą m. in.: pośrednictwo finansowe (65,8% nadwyżki ofert pracy), górnictwo (28,3%) oraz obsługa nieruchomości, wynajem i usługi związane z prowadzeniem działalności gospodarczej.

Największy deficyt ofert pracy dotyczy osoby bezrobotne zatrudnione uprzednio w rybactwie, rolnictwie, łowiectwie, leśnictwie oraz w gospodarstwach domowych zatrudniających pracowników.

Tabela 3. Liczba ofert pracy oraz liczba zarejestrowanych bezrobotnych wg rodzaju działalności w powiatowych urzędach pracy województwa zachodniopomorskiego w I półroczu 2008 roku

Rodzaj działalności	Liczba ofert pracy	liczba zarej. bezrobotnych wykonujących uprzednio dany rodzaj działalności	udział % liczby ofert pracy w I.bezr. [kol.2 / kol.3]
1	2	3	4
Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe ubezpieczenia społeczne i powszechne ubezpieczenie zdrowotne	7 970	4 328	184,1%
Pośrednictwo finansowe	700	422	165,8%
Górnictwo	68	53	128,3%
Obsługa nieruchomości, wynajem i usługi związane z prowadzeniem działalności gospodarczej	3 480	2 734	127,3%
Ochrona zdrowia i pomoc społeczna	2 015	1 607	125%
Edukacja	1 229	999	123%
Hotele i restauracje	2 495	2 143	116,4%
Transport, gospodarka magazynowa i łączność	1 484	1 701	87,2%
Budownictwo	3 549	4 133	85,8%
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, wodę	303	368	82,3%
Przetwórstwo przemysłowe	6 525	11 851	55,1%
Handel hurt. i detal.; naprawa pojazd. samochodowych, motocykli oraz artykułów użytku osobistego i domowego	4 633	8 648	53,6%
Organizacje i zespoły eksterytorialne	1	2	50%
Działalność usługowa komunalna, społeczna i indywidualna, pozostała	2 222	5 140	43,2%
Rolnictwo, łowiectwo i leśnictwo	969	2 666	36,5%
Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników	3	111	27%
Rybactwo	16	225	7,1%
Ogółem	37 662	47 131	78,8%

Źródło: WBiA, WUP Szczecin

Na przestrzeni lat 2004 – 2008 w strukturze ofert pracy rozpatrywanych pod kątem rodzaju działalności w której oferowana jest praca, nie występowały znaczące zmiany. Warto jednakże zwrócić uwagę, iż liczba oferowanych stanowisk pracy w grupie „Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe ubezpieczenia społeczne i powszechne ubezpieczenie zdrowotne” w czerwcu 2008 r. była niemal dwukrotnie wyższa niż w końcu 2007 roku, kiedy to wynosiła 4 474 ofert.

Przedstawiona analiza wskazuje na wciąż istniejące niedobory ofert pracy w kluczowych sektorach dla województwa zachodniopomorskiego, takich jak: przetwórstwo przemysłowe; działalność usługowa komunalna, społeczna i indywidualna, pozostała; rolnictwo, łowiectwo i leśnictwo. Z drugiej strony, istnieją grupy działalności, w których występuje niedobór pracowników: wspomniana

Administracja publiczna i obrona narodowa, a także Obsługa nieruchomości, wynajem i usługi związane z prowadzeniem działalności gospodarczej.

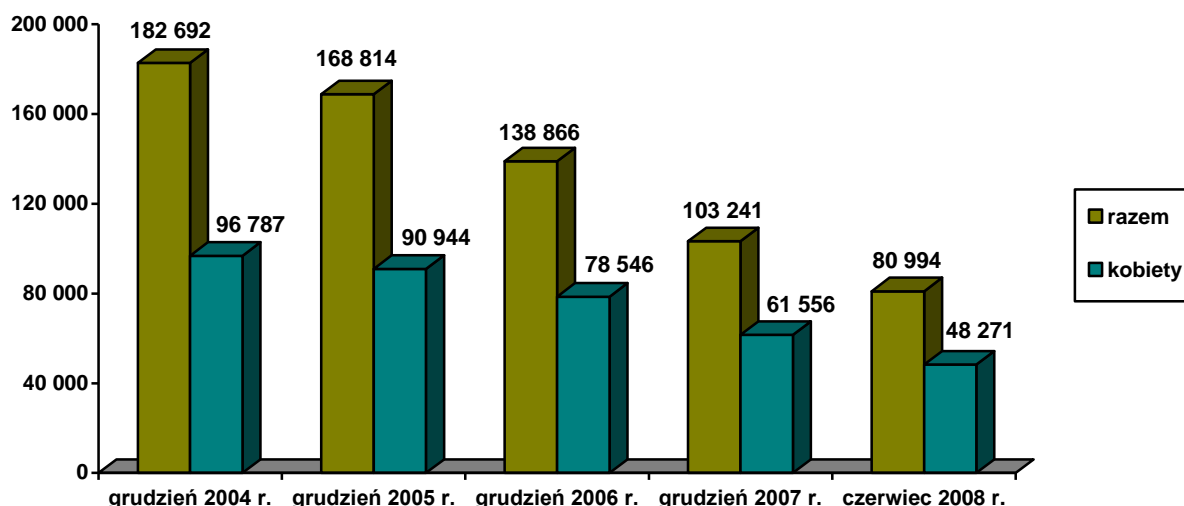
2.2.4. Struktura bezrobocia

W procesie kompleksowej diagnozy sytuacji osób bezrobotnych na rynku pracy należy wziąć pod uwagę płeć, wiek, wykształcenie, staż pracy, okres pozostawania bez pracy oraz rodzaj ostatniego miejsca pracy. Te kategorie są m. in. brane pod uwagę przez pracodawców udostępniających oferty pracy.

2.2.4.1. Bezrobotni wg płci

Analizując strukturę bezrobocia pod kątem płci osób bezrobotnych okazuje się, iż spośród 80 994 osób znajdujących się w rejestrach powiatowych urzędów pracy województwa zachodniopomorskiego w końcu II kwartału 2008 roku, większość stanowiły kobiety - 48 271 (59,6%).

Wykres 12. Struktura bezrobocia wg płci w województwie zachodniopomorskim w latach 2004 - 2008

Źródło: WBiA, WUP Szczecin

Trend polegający na większym udziale pań niż panów wśród ogółu zarejestrowanych bezrobotnych, występował w każdym kolejnym roku na przestrzeni lat 2004 – 2007, co więcej tendencja stale się pogłębiała. W IV kwartale 2004 r. kobiety stanowiły 52,9% całkowitej liczby rejestrujących się osób, w końcu 2005 r. wartość ta wzrosła do poziomu 53,8%, w grudniu kolejnego roku (2006) panie stanowiły 56,5% ogólnej populacji zarejestrowanych osób niepracujących, z kolei w IV kwartale 2007 roku wskaźnik udziału kształtował się na poziomie 59,6%. Dopiero w II kwartale 2008 r. zanotowano minimalny spadek udziału tej kategorii osób wśród ogółu rejestrujących się do wysokości 59,5%. Jednocześnie należy podkreślić, iż w konsekwencji stale obniżającego się poziomu bezrobocia ogólnego, zmniejszała się bezwzględna liczba bezrobotnych kobiet.

Główne powody złej sytuacji kobiet na zachodniopomorskim rynku pracy to obowiązki rodzinne i domowe uniemożliwiające podjęcie zatrudnienia. Warunkiem

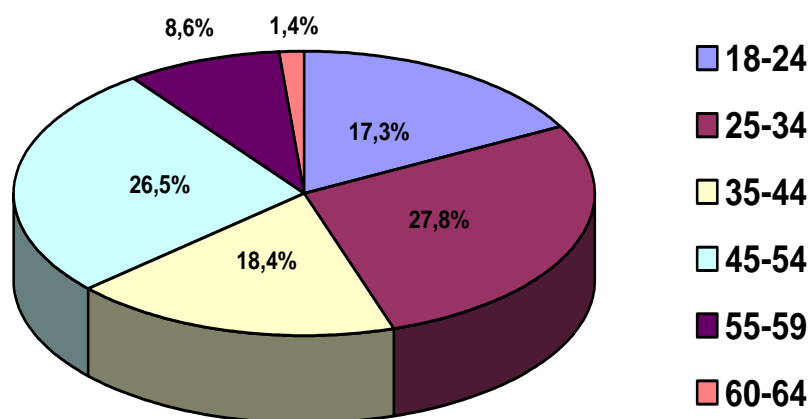
koniecznym zniwelowania tych przyczyn jest wprowadzenie nowych i doskonalenie istniejących rozwiązań pozwalających na godzenie pracy zawodowej z obowiązkami związanymi ze sprawowaniem opieki nad dziećmi i innymi osobami zależnymi. Pierwszym krokiem w tym procesie może być wprowadzenie rozwiązań ułatwiających podjęcie zatrudnienia poprzez udoskonalenie dostępu do usług opiekuńczych, w kolejnym należałoby podjąć działania dotyczące upowszechniania takich form organizacji pracy, które pozwalałyby na godzenie tych aktywności.

W działaniach związanych z udoskonalaniem dostępu do zatrudnienia dla pań, należy zwrócić uwagę na szczególną grupę, tj. na kobiety, które powracają na rynek pracy po przerwie związanej z urodzeniem dziecka. Udoskonalenia te powinny zawierać zarówno zachęty dla pracodawców do zatrudnienia takich osób, rozwiązania ułatwiające godzenie roli rodzicielskiej z aktywnością zawodową, jak i działania zwiększające zdolność do podjęcia pracy poprzez podnoszenie kwalifikacji.

2.2.4.2. Bezrobotni wg wieku

Analizując wiekową strukturę osób bezrobotnych zarejestrowanych w powiatowych urzędach pracy województwa zachodniopomorskiego widać, iż z końcem II kwartału 2008 roku najliczniejszą kategorię osób pozostających bez pracy stanowiły osoby w wieku 25 – 34 lata (27,8% ogółu bezrobotnych) oraz 45 – 54 lata (26,5%). Kolejną kategorię stanowiły osoby w wieku 35 – 44 lata (18,3%). W dalszej kolejności ulokowały się osoby w wieku: 18 – 24 lata (17,3%), 55 – 59 lat (8,6%). Najmniej liczną kategorię wiekową wśród zarejestrowanych bezrobotnych stanowiły osoby w wieku 60 – 64 lata (1,4%).

Wykres 13. Struktura bezrobocia wg wieku w województwie zachodniopomorskim – stan na koniec czerwca 2008 r.

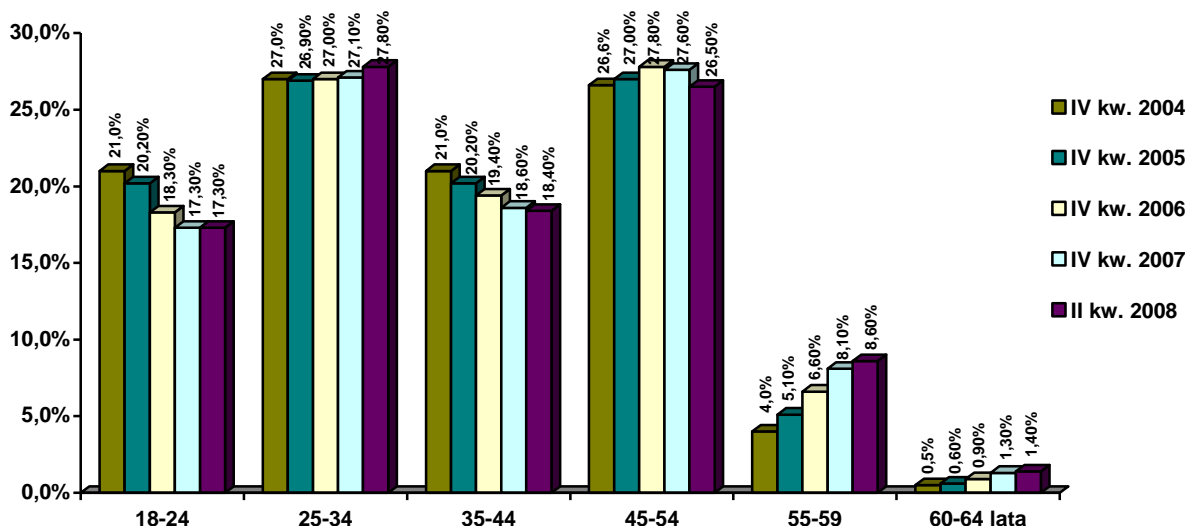

Źródło: WBiA, WUP Szczecin

Analizując zmiany zachodzące na przestrzeni lat 2004 – 2008 w strukturze wiekowej bezrobotnych na obszarze województwa zachodniopomorskiego można stwierdzić, iż uległa ona nieznacznym zmianom. Niewielkiemu zmniejszeniu uległ udział młodych bezrobotnych (18 – 24 lata) wśród ogólnej liczby zarejestrowanych bezrobotnych. Na taki stan rzeczy wpływ może mieć fakt, iż bardzo często ludzie młodzi poszukują zatrudnienia bez pośrednictwa instytucji rynku pracy (brak

rejestracji). Duże znaczenie wydaje się mieć również coraz wyższa efektywność realizacji staży absolwenckich oferowanych przez publiczne służby zatrudnienia.

Wykres 14. Struktura bezrobocia wg wieku w województwie zachodniopomorskim w latach 2004 - 2008

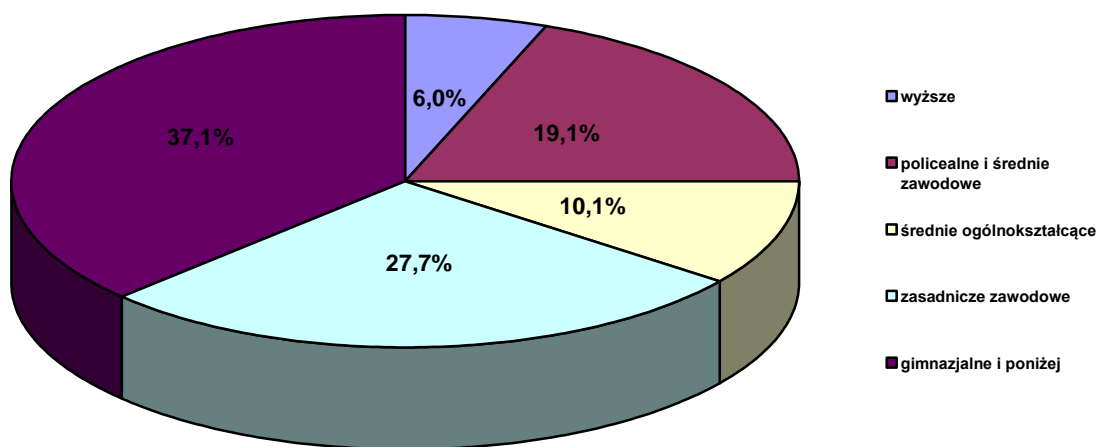
Źródło: WBiA, WUP Szczecin

Jednocześnie, na przestrzeni lat 2004 – 2008 zauważalnie wzrosła liczba bezrobotnych w wieku powyżej 55 roku życia. Atrakcyjność tych osób jako potencjalnych pracowników jest niewielka, najczęściej z powodu dość niskiego poziomu wykształcenia i niedostatecznych - z punktu widzenia pracodawcy – kwalifikacji. W związku z tym wobec tych osób (będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy) należy zintensyfikować działania związane z podstawowymi usługami rynku pracy wspieranymi instrumentami określonymi w ustawie o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, takimi jak: szkolenia podnoszące lub zmieniające kwalifikacje oraz z umiejętności poszukiwania pracy, środki na podjęcie działalności gospodarczej i refundacje pracodawcy kosztów zatrudnienia bezrobotnego.

2.2.4.3. Bezrobotni wg poziomu wykształcenia

Poziom posiadanego wykształcenia ma istotny wpływ na status osoby na rynku pracy. Analiza wykształcenia osób bezrobotnych pozostających w rejestrach powiatowych urzędów pracy wskazuje, iż w II kwartale 2008 roku najliczniejszą kategorię bezrobotnych stanowiły osoby z wykształceniem gimnazjalnym i niższym. Udział tej kategorii osób wśród ogółu zarejestrowanych bezrobotnych na terenie województwa zachodniopomorskiego wynosił 37,1%. Drugą pod względem liczebności kategorię bezrobotnych stanowiły osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym – 27,6%. W dalszej kolejności znajdowały się osoby z wykształceniem policealnym i średnim zawodowym – 19,1% oraz średnim ogólnokształcącym – 10,2%. Najmniej liczną kategorię bezrobotnych stanowiły osoby z wykształceniem wyższym (5,9%).

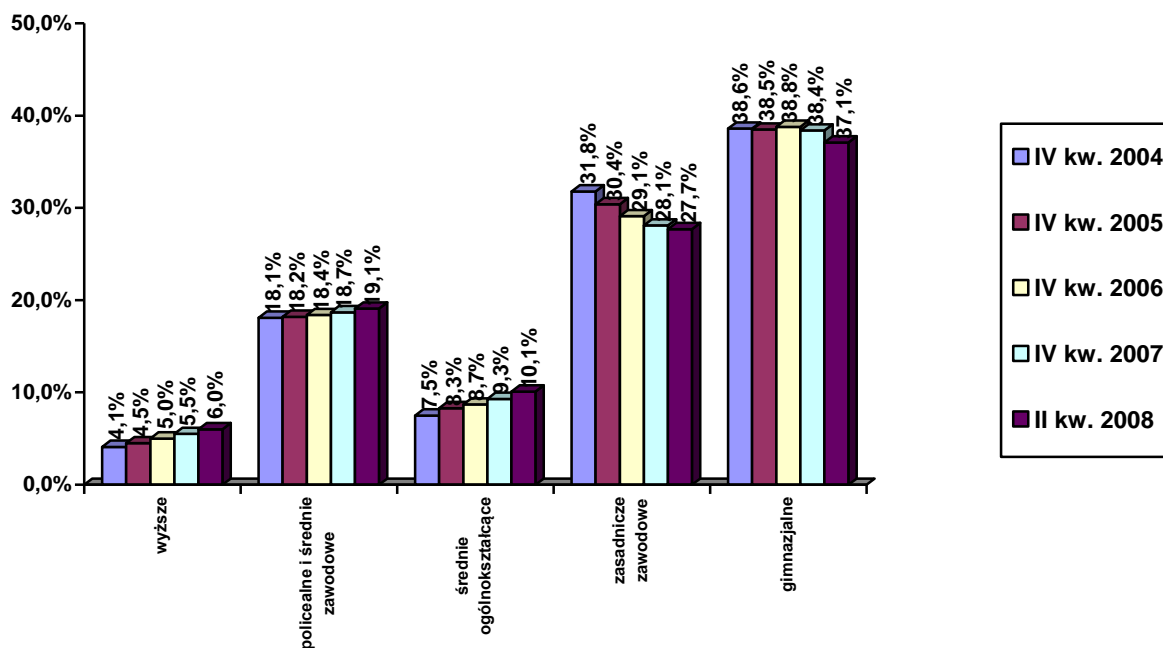
Wykres 15. Struktura bezrobocia wg poziomu wykształcenia w województwie zachodniopomorskim – stan na koniec czerwca 2008 r.

Źródło: WBiA, WUP Szczecin

Z analizy danych wynika, iż w okresie lat 2004 – 2008 w strukturze wykształcenia osób bezrobotnych w województwie zachodniopomorskim nastąpiły niewielkie zmiany. Zwraca uwagę, iż na przestrzeni kilku lat niewielkiemu zmniejszeniu uległ udział osób z wykształceniem zasadniczym zawodowym oraz gimnazjalnym. Również w minimalnym stopniu wzrósł udział osób z wykształceniem wyższym, policealnym i średnim zawodowym oraz średnim ogólnokształcącym.

Wykres 16. Struktura bezrobocia wg poziomu wykształcenia w województwie zachodniopomorskim w latach 2004 - 2008

Źródło: WBiA, WUP Szczecin

Spadek bezrobocia wśród osób z wykształceniem zasadniczym zawodowym należy wiązać z procesem wzmożonej emigracji zarobkowej polskiego społeczeństwa w bezpośrednim okresie po przystąpieniu Polski do struktur Unii Europejskiej. Posiłkując się danymi GUS z 2005 roku (brak jest późniejszych danych w zakresie wieku i wykształcenia migrantów) zauważyć można, iż udział liczby wyjazdów osób z wykształceniem zasadniczym zawodowym w całkowitej liczbie migracji był znaczny – 18,1%.

Warto również zwrócić uwagę, iż główną kategorię migrantów w województwie stanowią osoby wcześniej pracujące (udział tej kategorii osób, wśród ogółu migrantów wynosi około 60%⁸), zatem można stwierdzić, iż migracja zarobkowa jest czynnikiem wpływającym w sposób pośredni na kształtowanie się korzystnej sytuacji na regionalnym rynku pracy (spadek poziomu bezrobocia).

Przeprowadzona analiza danych wskazuje, iż osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym oraz gimnazjalnym lub niższym (szerzej identyfikowane jako osoby bez wykształcenia średniego) od lat stanowią znaczny odsetek populacji osób bezrobotnych pozostających w rejestrach powiatowych urzędów pracy. Określa to ogólną tendencję, iż w grupach o niższym wykształceniu bezrobocie jest większe.

Proces likwidacji skutków niedostosowania osób bez wykształcenia średniego lub wyższego do potrzeb rynku pracy (cechującego się wysokimi wymaganiami w zakresie posiadanych kwalifikacji i bazy edukacyjnej) powinien odbywać się poprzez wprowadzanie w życie odpowiednich rozwiązań harmonizujących kształcenie ustawiczne. Nabywanie kwalifikacji w całym okresie aktywności zawodowej stanowi istotny czynnik warunkujący rozwój zawodowy oraz zwiększający szanse na zdobycie zatrudnienia.

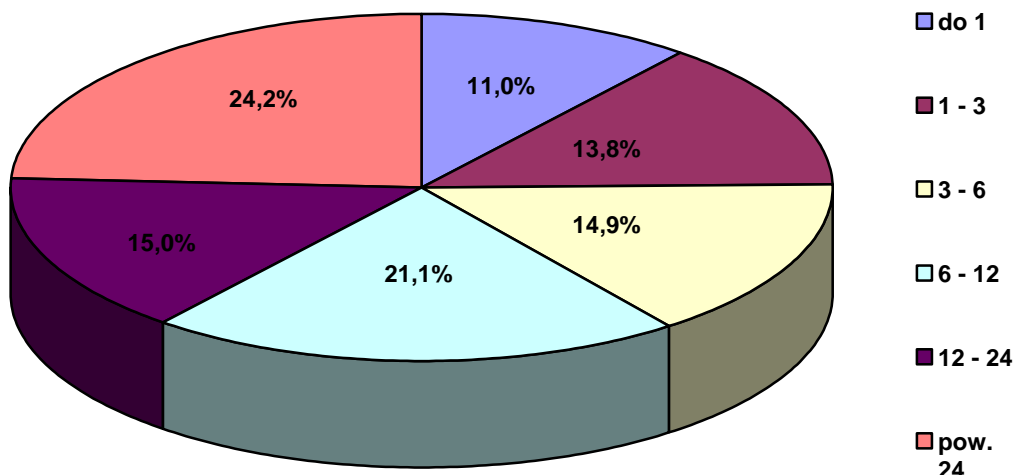
2.2.4.4. Bezrobotni wg czasu pozostawania bez pracy

Z zestawienia liczbowego struktury osób bezrobotnych wg czasu pozostawania bez pracy wynika, iż na koniec II kwartału 2008 roku najbardziej liczną kategorię bezrobotnych stanowiły osoby pozostające bez pracy przez okres powyżej 24 miesięcy. Osoby w tej kategorii stanowiły 24,22% ogółu zarejestrowanych bezrobotnych. Drugą pod względem liczebności grupę bezrobotnych stanowiły osoby pozostające bez pracy przez okres od 6 do 12 miesięcy – 21,14% ogółu zarejestrowanych bezrobotnych. Na dalszych miejscach znalazły się następujące kategorie: osoby pozostające bez pracy przez okres 12 - 24 miesięcy – 14,99%, osoby pozostające bez pracy przez okres 3 – 6 miesięcy 14,91% oraz osoby pozostające bez pracy 1 – 3 miesięcy – 13,78% ogółu zarejestrowanych bezrobotnych. Najmniej liczną kategorię bezrobotnych stanowiły osoby pozostające bez pracy przez okres do 1 miesiąca – 10,95% ogółu zarejestrowanych bezrobotnych.

---

⁸ „Zagraniczne migracje zarobkowe...” – badanie przeprowadzone na zlecenie Zachodniopomorskiego Obserwatorium Rynku Pracy w latach 2006 – 2007;
http://www.zorp.wup.pl/images/user_file/26/ZAGRMIGRZAR07.pdf

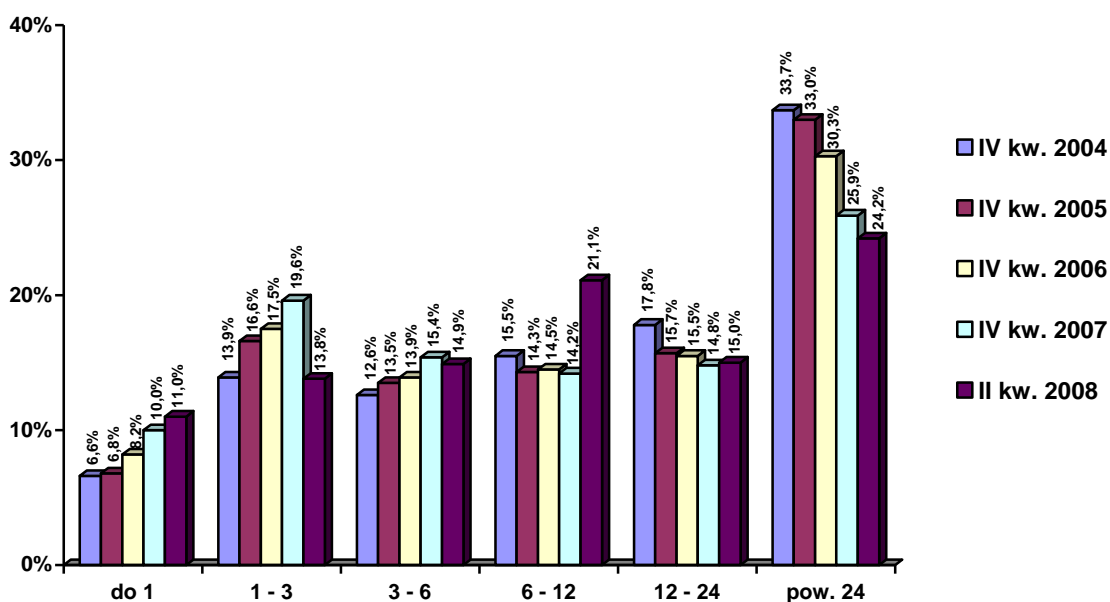
Wykres 17. Struktura bezrobocia wg czasu pozostawania bez pracy w województwie zachodniopomorskim – stan na koniec czerwca 2008 r.

Źródło: WBiA, WUP Szczecin

Analiza danych z lat 2004 – 2008 wskazuje, iż niezmiennie najliczniejszą kategorię bezrobotnych stanowią osoby pozostające bez pracy powyżej 24 miesięcy. Jednakże udział tej kategorii w ogólnej liczbie zarejestrowanych stale maleje, dynamiczniej od roku 2007. Tym niemniej należy dążyć do dalszego zmniejszenia udziału tych osób w rejestrach bezrobotnych, gdyż osoby te oprócz zjawiska bezrobocia dotyka również bardzo często problem wykluczenia społecznego. Celem podejmowanych działań powinna być integracja społeczna i zawodowa osób zagrożonych tym wykluczeniem, jak i powrót do zatrudnienia osób biernych zawodowo.

Wykres 18. Struktura bezrobocia wg czasu pozostawania bez pracy w województwie zachodniopomorskim w latach 2004 - 2008

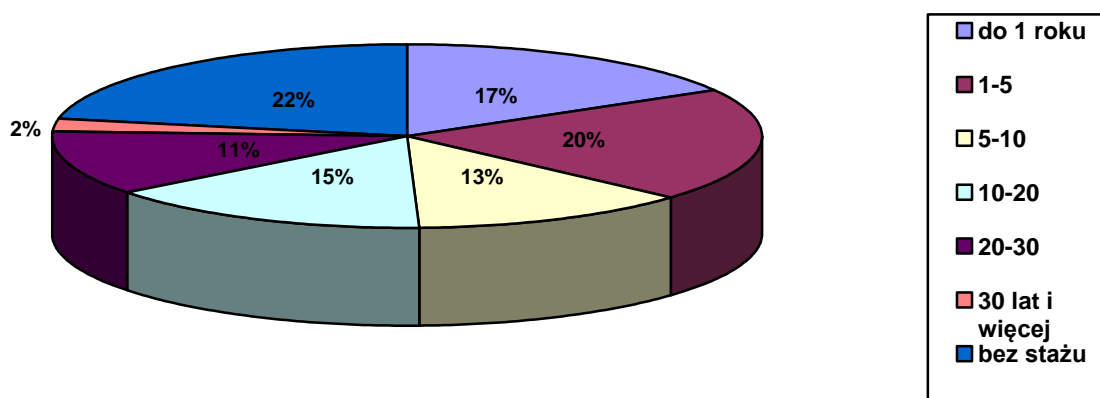

Źródło: WBiA, WUP Szczecin

2.2.4.5. Bezrobotni wg stażu pracy ogółem

Nieocenionym zasobem posiadanym przez pracowników jest doświadczenie zawodowe. Biorąc pod uwagę staż pracy osób bezrobotnych okazuje się, iż z końcem II kwartału 2008 roku najbardziej liczną kategorię bezrobotnych stanowiły osoby bez stażu pracy. Ich udział w ogólnej liczbie zarejestrowanych bezrobotnych wynosił 21,9%. Drugą najbardziej liczną kategorię bezrobotnych stanowiły osoby, których staż pracy wynosił od 1 roku do 5 lat – 19,8% ogółu zarejestrowanych bezrobotnych. Na dalszych miejscach znajdowały się osoby legitymujące się następującym stażem pracy: do 1 roku – 16,7%, od 10 do 20 lat – 14,9%, od 5 do 10 lat – 12,9%, od 20 do 30 lat – 11,5%. Najmniej liczną kategorię bezrobotnych stanowią osoby o stażu pracy powyżej 30 lat – 2,3%.

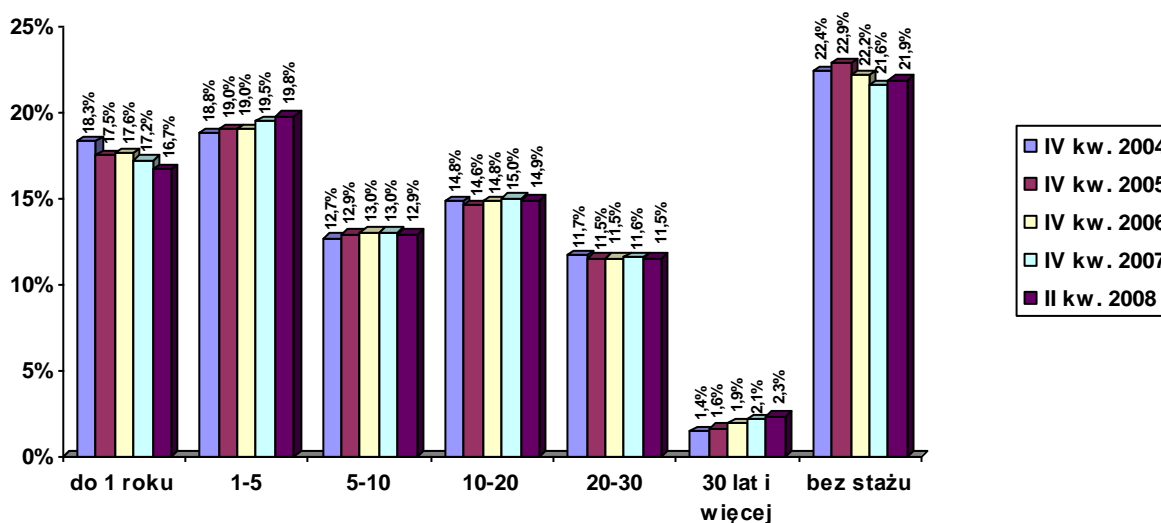
Wykres 19. Struktura bezrobocia wg stażu pracy w województwie zachodniopomorskim – stan na koniec czerwca 2008 roku

Źródło: WBiA, WUP Szczecin

Z analizy struktury bezrobocia wg stażu pracy na przestrzeni kilkuletniego okresu wynika, iż w okresie 2004 – 2008 niezmiennie najliczniejszą kategorię bezrobotnych stanowiły osoby bez jakiegokolwiek stażu pracy.

Wykres 20. Struktura bezrobocia wg czasu pozostawania bez pracy w województwie zachodniopomorskim w latach 2004 - 2008

Źródło: WBiA, WUP Szczecin

Na przestrzeni lat udział kategorii osób bez stażu pracy w ogólnej liczbie bezrobotnych uległ niewielkiemu zmniejszeniu – z 22,4% na koniec 2004 roku do 21,9% na koniec II kwartału 2008 roku. Ponadto widoczny był spadek udziału osób z niewielkim stażem pracy (do 1 roku). Ta kategoria bezrobotnych na koniec 2004 roku stanowiła 18,3% ogółu bezrobotnych, podczas gdy z końcem II kwartału 2008 było to 16,7%. Opisywany stan rzeczy z punktu widzenia rynku pracy nie stanowi korzystnej sytuacji. Duży udział osób bez stażu pracy w całkowitej liczbie bezrobotnych dowodzi znacznym problemom napotykanym przez te osoby w procesie poszukiwania zatrudnienia. Są one bowiem pozbawione doświadczenia zawodowego, które jest jednym z podstawowych wymagań stawianych przez pracodawców potencjalnym pracownikom. Z drugiej jednak strony, do takich osób w znacznym stopniu skierowany jest szereg działań aktywizacyjnych umożliwiających uzyskanie niezbędnego doświadczenia oraz umiejętności zawodowych (staże absolwenckie, przygotowanie zawodowe, szkolenia).

2.2.4.6. Wybrane kategorie osób bezrobotnych

Na mocy Ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (art. 49) funkcjonuje kategoria osób będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy. Zalicza do nich bezrobotnych, którzy ze względu na określone uwarunkowania mają znaczne problemy ze znalezieniem pracy.

Tabela 4. Liczba zarejestrowanych osób będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy w powiatowych urzędach pracy województwa zachodniopomorskiego – stan na koniec czerwca 2008 r.

Kategoria bezrobotnych	Razem	udział % w całkowitej liczbie zarej. bezrob.	udział % kobiet w danej kategorii bezrobotnych
Bez wykształcenia średniego	52 468	64,8%	54,0%
Długotrwale bezrobotni	47 851	59,1%	64,4%
Zamieszkali na wsi	35 009	43,2%	61,3%
Bez kwalifikacji zawodowych	25 953	32,0%	65,9%
Bez doświadczenia zawodowego	22 765	28,1%	65,2%
Powyżej 50 roku życia	20 003	24,7%	46,0%
Do 25 roku życia	13 996	17,3%	63,4%
Samotnie wychowujące co najmniej jedno dziecko do 18 roku życia ⁹	10 878	13,4%	91,4%
Niepełnosprawni	2 692	3,3%	51,9%
Osoby w okresie do 12 miesięcy od dnia ukończenia nauki	1 641	2,0%	69,4%
Które po odbyciu kary pozbawienia wolności nie podjęły zatrudnienia	1 470	1,8%	5,2%
Które ukończyły szkołę wyższą, do 27 roku życia	460	0,6%	64,3%
Cudzoziemcy	44	0,1%	72,7%
Ogółem	80 994	X	59,6%

Źródło: WBiA, WUP Szczecin

Analizując dane dotyczące szczególnych grup bezrobotnych na rynku pracy widać, iż w czerwcu 2008 r. w rejestrach powiatowych urzędów pracy województwa

⁹ Do 2007 roku w formularzach MPIPS-01 stanowiących źródło przedstawianych danych funkcjonowała kategoria: „Samotnie wychowujące co najmniej jedno dziecko do 7 roku życia”.

zachodniopomorskiego widniały 80 994 osoby pozostające bez pracy. Wśród tych osób, najliczniejszą kategorię osób w szczególnej sytuacji stanowiły osoby bez wykształcenia średniego, których było 52 468, z czego ponad połowę stanowiły kobiety. Równie znaczny w grupie osób pozostających bez pracy był udział osób długotrwale bezrobotnych, które w liczbie 47 851 bezrobotnych stanowiły 59,1% ogółu zarejestrowanych, przy czym większość (64,4%) to kobiety.

Znaczącym problemem osób długotrwale bezrobotnych jest utrata nawyków pracowniczych. Im dłuższy jest pobyt w szeregach osób bezrobotnych, tym trwalej traci się umiejętności pracownicze, a także motywację do znalezienia pracy. Problemem jest tu również obniżona samoocena oraz niewiara we własne siły, dlatego konieczne jest nie tylko stosowanie aktywnych instrumentów przeciwdziałania bezrobociu, ale również wsparcie psychologa czy też grup wsparcia.

O terytorialnym podłożu bezrobocia świadczy statystyka udziału osób zamieszkałych na wsi w całkowitej liczbie zarejestrowanych bezrobotnych, wynosząca w końcu czerwca 2008 r. 43,2%. Wśród 25 009 takich osób, kobiety stanowiły większość – 61,3%.

Do kolejnych, znacznych pod względem ilościowym kategorii należały osoby bez kwalifikacji zawodowych i powyżej 50 roku życia. Udział procentowy tych osób w całkowitej liczbie zarejestrowanych bezrobotnych wynosił odpowiednio: 32% i 24,7%.

Tabela 5. Liczba zarejestrowanych osób będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy w powiatowych urzędach pracy województwa zachodniopomorskiego w latach 2004 – 2008.

Kategoria bezrobocia	grudzień 2004 r.		grudzień 2005 r.		grudzień 2006 r.		grudzień 2007 r.		czerwiec 2008 r.	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Bez wykształcenia średniego	X	X	X	X	X	X	X	X	52 468	64,8%
Długotrwale bezrobotni	X	X	114 321	67,7%	92 169	66,4%	64 309	62,3%	47 851	59,1%
Zamieszkali na wsi	73 228	40,1%	67 980	40,3%	56 822	40,9%	45 111	43,7%	35 009	43,2%
Bez kwalifikacji zawodowych	X	X	44 733	26,5%	45 315	32,6%	34 078	33%	25 953	32%
Bez doświadczenia zawodowego	X	X	X	X	X	X	X	X	22 765	28,1%
Powyżej 50 roku życia	X	X	30 868	18,3%	29 488	21,2%	24 901	24,1%	20 003	24,7%
Do 25 roku życia	X	X	34 027	20,2%	25 385	18,3%	17 871	17,3%	13 996	17,3%
Samotnie wychowujące co najmniej jedno dziecko do 18 roku życia	X	X	9 990	5,9%	9 413	6,8%	8 192	7,9%	10 878	13,4%
Niepełnosprawni	2 565	1,4%	2 674	1,6%	2 706	1,9%	2 841	2,8%	2 692	3,3%
Osoby w okresie do 12 miesięcy od dnia ukończenia nauki	X	X	6 113	3,6%	3 928	2,8%	2 946	2,9%	1 641	2,0%
Które po odbyciu kary pozbawienia wolności nie podjęły zatrudnienia	X	X	X	X	X	X	X	X	1 470	1,8%
Które ukończyły szkołę wyższą, do 27 roku życia	X	X	1 302	0,8%	994	0,7%	796	0,8%	460	0,6%
Cudzoziemcy	X	X	47	0,0%	49	X	50	X	44	0,1%
Ogółem	182 692	X	168 814	X	138 866	X	103 241	X	80 994	X

Źródło: WBiA, WUP Szczecin

Badając sytuację pań w grupie osób znajdujących się w szczególnej sytuacji na rynku pracy zwraca uwagę, iż niemal w każdej z ww. szczególnych kategorii bezrobocia kobiety stanowiły większość. Ta dysproporcja nie może być zaskakująca w przypadku osób samotnie wychowujących co najmniej jedno dziecko do 18 roku życia, natomiast niepokojąca jest statystyka dotycząca osób długotrwale bezrobotnych, bez kwalifikacji zawodowych, bez doświadczenia zawodowego, do 25 roku życia oraz osób w okresie do 12 miesięcy od dnia ukończenia nauki. W każdej z wymienionych kategorii panie stanowiły co najmniej 60% ogółu zarejestrowanych bezrobotnych. Jedynie w grupie osób powyżej 50 roku życia większość stanowili mężczyźni.

Zestawiając dane liczbowe dotyczące liczby osób znajdujących się w szczególnej sytuacji na rynku pracy na przestrzeni lat 2004 – 2008 można zauważyć, iż od lat niezmiennie wysoki jest udział osób długotrwale bezrobotnych, zamieszkałych na wsi oraz osób bez kwalifikacji zawodowych w ogólnej liczbie rejestrujących się. W każdej z tych grup zmniejszyła się bezwzględna liczba takich osób, co stanowi konsekwencję stopniowo malejącego w ostatnich latach poziomu bezrobocia, lecz nie oznacza to poprawy sytuacji takich osób na rynku pracy.

2.3. Osoby pracujące

W celu pełnego zdiagnozowania problemu bezrobocia w województwie zachodniopomorskim i ewentualnego zdefiniowania określonych kierunków działań służących usprawnieniu bieżącej sytuacji, istotne znaczenie ma szczegółowa charakterystyka podstawowej grupy rynku pracy jaką są osoby pracujące.

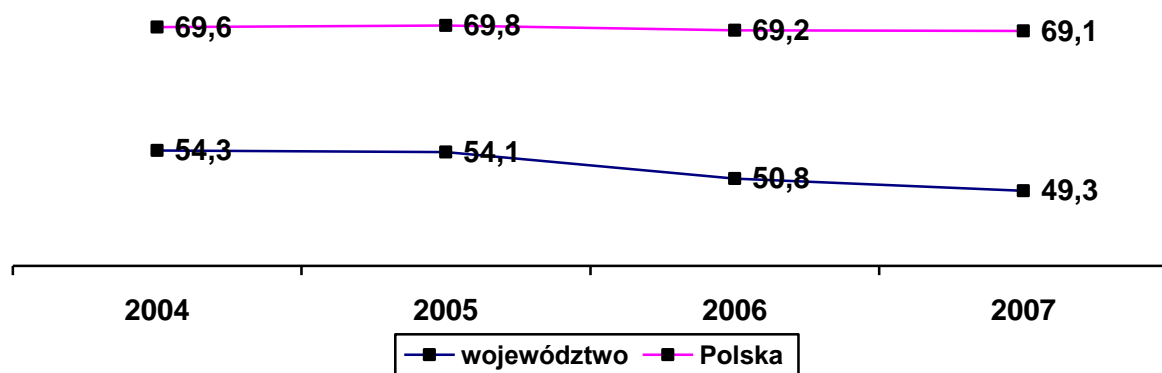
2.3.1. Poziom aktywizacji zawodowej i zatrudnienia

Kluczowym elementem służącym kompleksowej analizie sytuacji na regionalnym rynku pracy, jest zdefiniowanie wszystkich uczestników rynku pracy. Służą temu wskaźniki określające udział osób pracujących i aktywnych zawodowo w ogólnej liczbie osób zdolnych do pracy (w wieku produkcyjnym).

Z danych ujmujących okres lat 2004 – 2007 wynika, iż poziom aktywności zawodowej i zatrudnienia pozostaje trwałym i poważnym problemem nie tylko dla zachodniopomorskiego rynku pracy. Niskie zatrudnienie i wysoki poziom nieaktywności zawodowej dotyczą całego kraju. Udział osób bezrobotnych i zawodowo nieaktywnych, należących do grupy wiekowej zdolnej do podjęcia zatrudnienia, utrzymuje się niezmiennie na wysokim poziomie.

Współczynnik aktywności zawodowej, obrazujący udział osób aktywnych zawodowo w ogólnej liczbie ludności w wieku 15 i więcej lat, pozostaje w województwie na niższym poziomie niż wartość średnia dla całego kraju. Wartość współczynnika nieznacznie, choć stale spada. Tempo spadku jest szybsze w województwie, a zatem zwiększa się dystans dzielący je od wartości krajowej. W okresie lat 2004 - 2007 współczynnik aktywności zawodowej w województwie obniżył się z poziomu 54,3% do 49,3%.

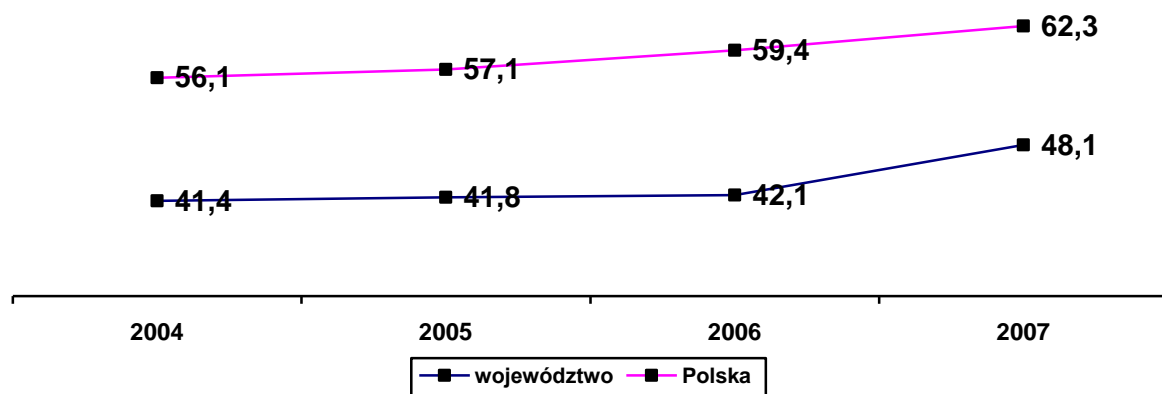
Wykres 21. Współczynnik aktywności zawodowej w województwie zachodniopomorskim w latach 2004 - 2007

Źródło: GUS

Wskaźnik zatrudnienia obliczony jest jako udział osób pracujących w liczbie ludności aktywnej zawodowo w wieku 15 i więcej lat. Największy wzrost jego wartości nastąpił od 2006 r. W województwie różnica ta wyniosła 6 punktów procentowych więcej, w całym kraju niecałe 3 punkty. Systematyczny wzrost wskaźnika wynika w głównej mierze z ogólnej poprawy sytuacji makroekonomicznej i tworzenia nowych miejsc pracy.

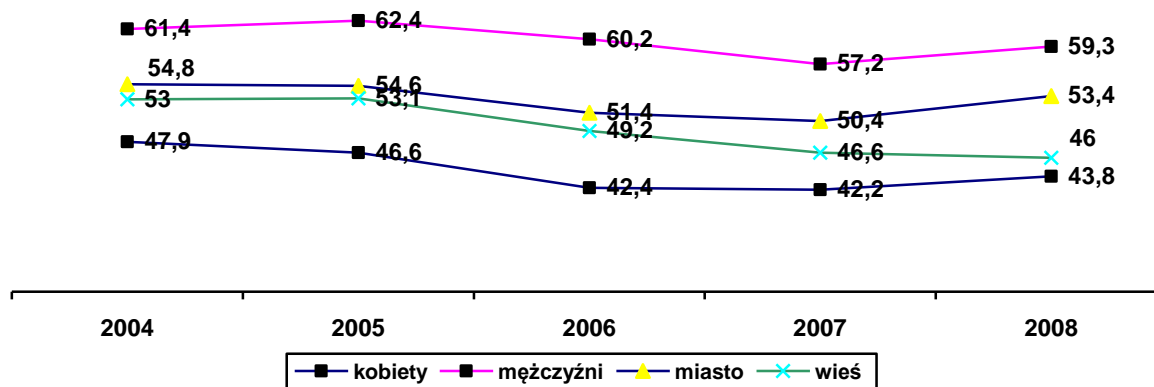
Wykres 22. Współczynnik zatrudnienia w województwie zachodniopomorskim w latach 2004 - 2007

Źródło: GUS

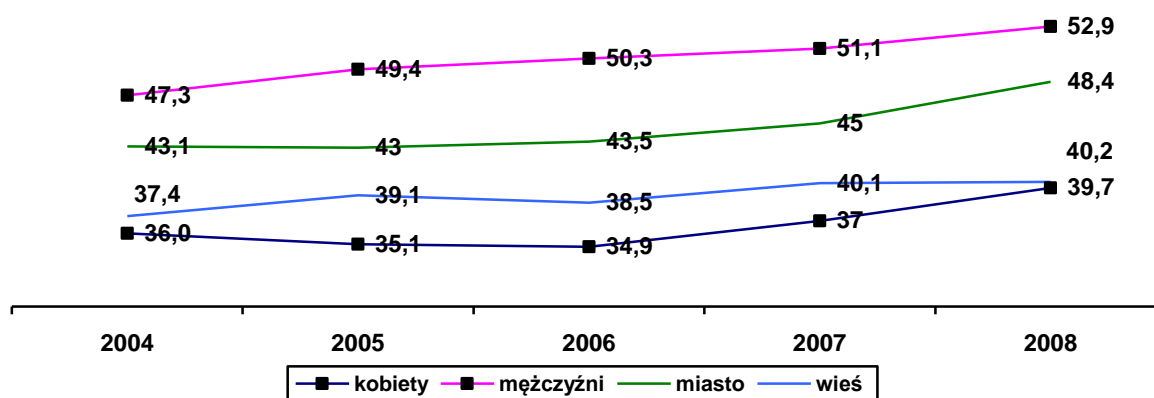
Zarówno współczynnik aktywności zawodowej, jak i wskaźnik zatrudnienia różnicują się w zależności od czynników demograficzno - społecznych i wynikających z nich możliwości i szans na rynku pracy. Wyższe wartości osiągają w miastach niż na wsi i w grupie mężczyzn niż kobiet.

Wykres 23. Współczynnik aktywności zawodowej wg podziału na płeć oraz miejsce zamieszkania w województwie zachodniopomorskim w latach 2004 - 2008

Źródło: BAEL, dane średnioroczne (w 2008 r. dane dotyczą II kwartału)

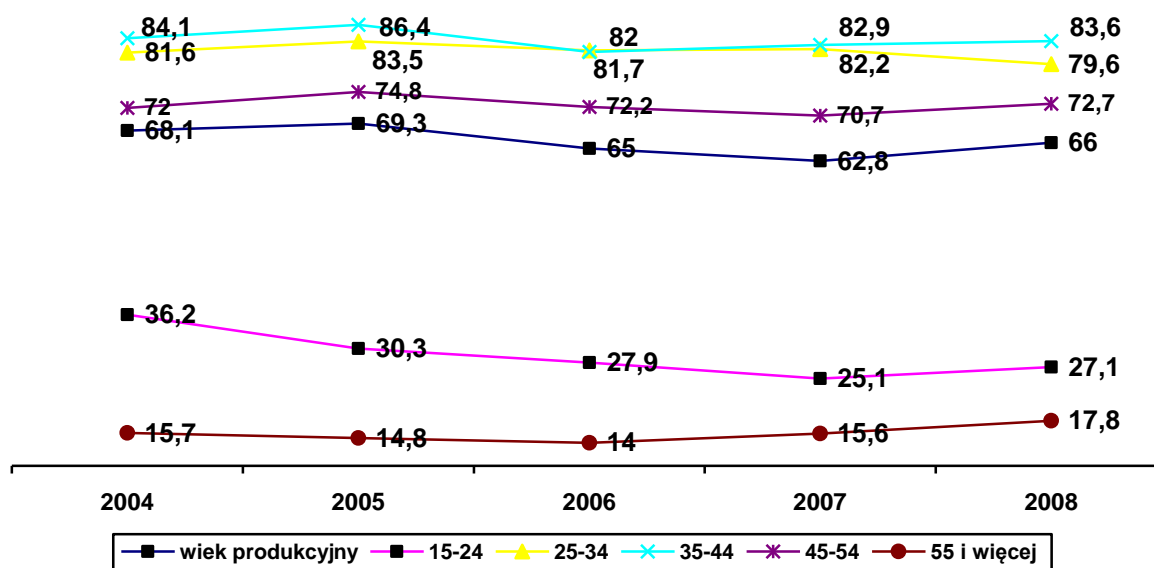
Wykres 24. Współczynnik zatrudnienia wg podziału na płeć oraz miejsce zamieszkania w województwie zachodniopomorskim w latach 2004 - 2008

Źródło: BAEL, dane średnioroczne (w 2008 r. dane dotyczą II kwartału)

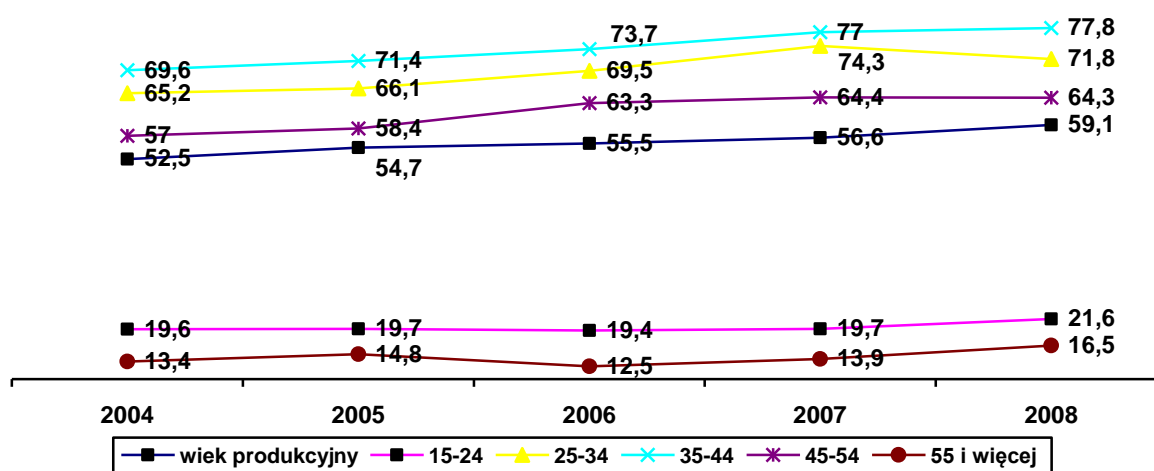
Podobne zróżnicowanie wartości obu współczynników występuje w grupach wiekowych. W grupie tzw. Prime Age, to jest między 25 a 54 rokiem życia, bezrobocie jest najniższe, a zatrudnienie najwyższe. Aktywność zawodowa i wskaźnik zatrudnienia tej grupy przewyższają średnią wartość dla całej populacji w wieku produkcyjnym. Osoby z tej grupy wiekowej cechuje także najwyższa mobilność zawodowa. Są gotowe do zmiany kwalifikacji czy zawodu. Najczęściej także zmieniają miejsca pracy. Po przekroczeniu 55 roku życia aktywność zawodowa osób zdolnych do pracy drastycznie spada i osiąga wartości najniższe spośród wszystkich grup obecnych na rynku pracy. Wskaźnik zatrudnienia spada poniżej wartości dla najmłodszej grupy pracowników. Osoby w wieku 55 lat wycofują się z rynku pracy i są zachęcane do pozostawania poza nim przez różne formy alternatywnych dochodów, w tym także świadczeń socjalnych.

Wykres 25. Współczynnik aktywności zawodowej wg podziału na wiek w województwie zachodniopomorskim w latach 2004 - 2008

Źródło: BAEL, dane średnioroczne (w 2008 r. dane dotyczą II kwartału)

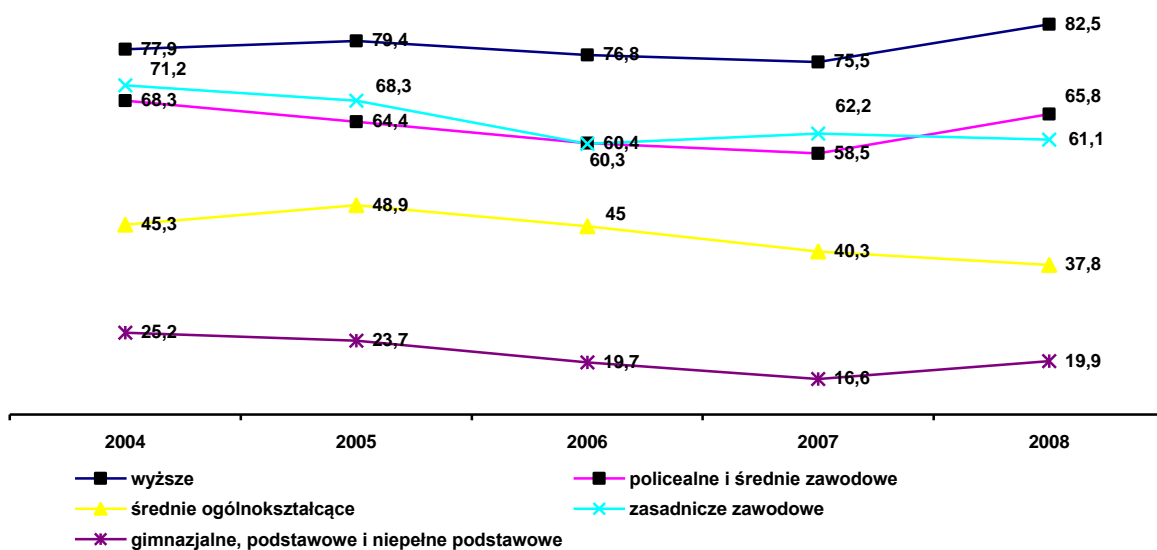
Wykres 26. Współczynnik zatrudnienia wg podziału na wiek w województwie zachodniopomorskim w latach 2004 - 2008

Źródło: BAEL, dane średnioroczne (w 2008 r. dane dotyczą II kwartału)

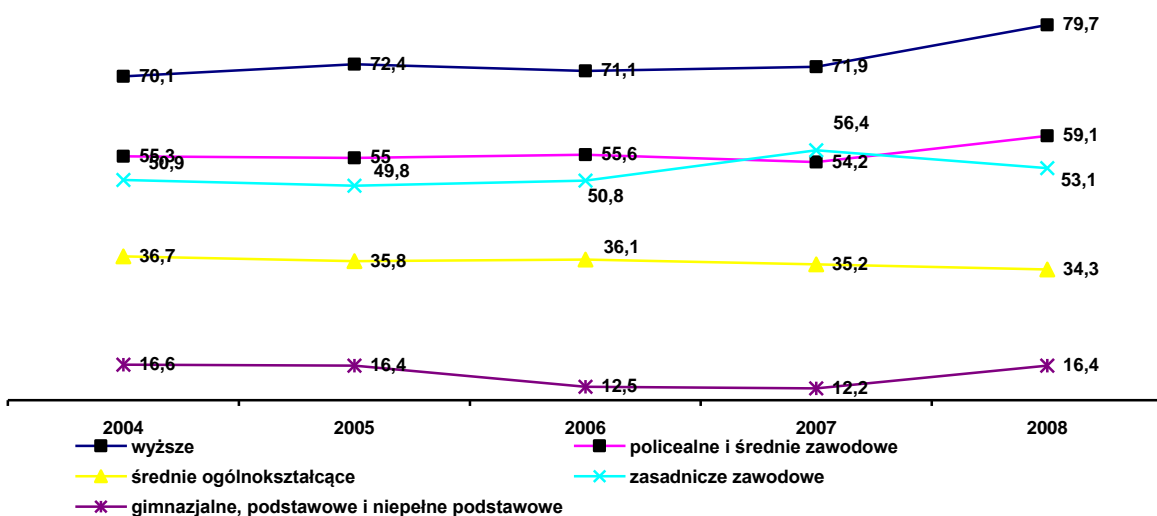
Wartości współczynnika aktywności zawodowej i wskaźnika zatrudnienia są najwyższe dla osób z wykształceniem wyższym, zasadniczym zawodowym oraz policealnym i średnim zawodowym. Te poziomy kształcenia wyposażają potencjalnych pracowników w poszukiwane przez pracodawców umiejętności praktyczne, kwalifikacje oraz niezbędną wiedzę. Najniższe wartości osiągają grupy z wykształceniem średnim ogólnokształcącym oraz gimnazjalnym.

Wykres 27. Współczynnik aktywności zawodowej wg wykształcenia w województwie zachodniopomorskim w latach 2004 - 2008

Źródło: BAEL, dane średnioroczne (w 2008 r. dane dotyczą II kwartału)

Wykres 28. Współczynnik zatrudnienia wg wykształcenia w województwie zachodniopomorskim w latach 2004 - 2008

Źródło: BAEL, dane średnioroczne (w 2008 r. dane dotyczą II kwartału)

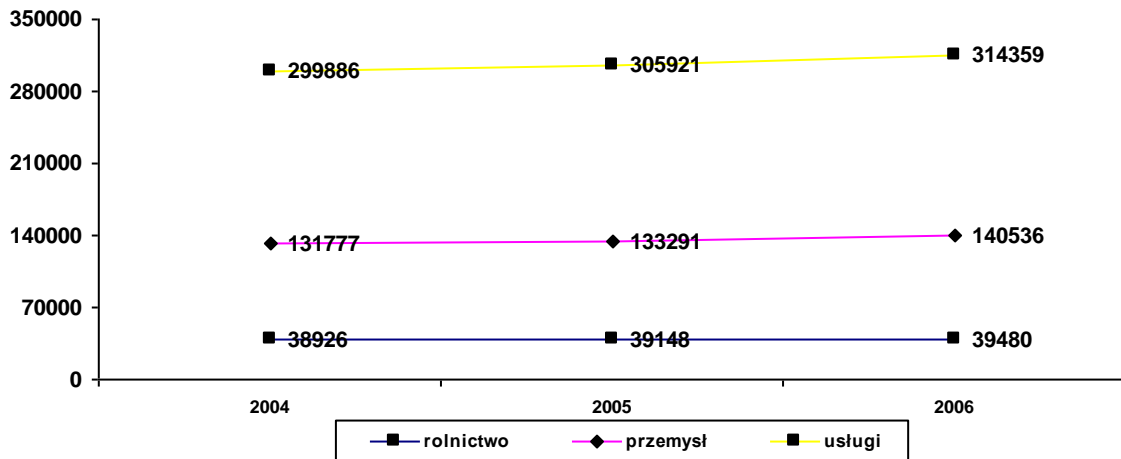
2.3.2. Pracujący wg sektorów ekonomicznych oraz sektorów własności

Liczba osób pracujących w województwie zachodniopomorskim w roku 2006 wynosiła 499 886 osób, zatem w stosunku do roku 2004, w którym takich osób było 476 299, nastąpił wzrost o 4,95%.

Analizując zmieniającą się na przestrzeni lat 2004 – 2006 liczbę osób pracujących w poszczególnych gałęziach gospodarki widać, iż największy rozwój – w zakresie wykorzystania zasobów ludzkich – dotyczył sektora usług. Na przestrzeni badanych lat liczba pracowników tego sektora wzrosła o 14 473 osoby, z czego największy przyrost odnotowano w handlu i naprawach – o 3 478 osób, w obsłudze nieruchomości i firm – o 3 456 osób oraz w edukacji – o 2 278 osób.

Jednocześnie, zwiększyła się liczba pracujących w przemyśle – w tym przypadku o 8 759 osób. W tej gałęzi najbardziej gwałtowny wzrost zanotowano w budownictwie – w ciągu zaledwie dwóch lat przybyło 6 121 nowych pracowników tego sektora. Liczba pracujących w rolnictwie utrzymywała się na wyrównanym poziomie.

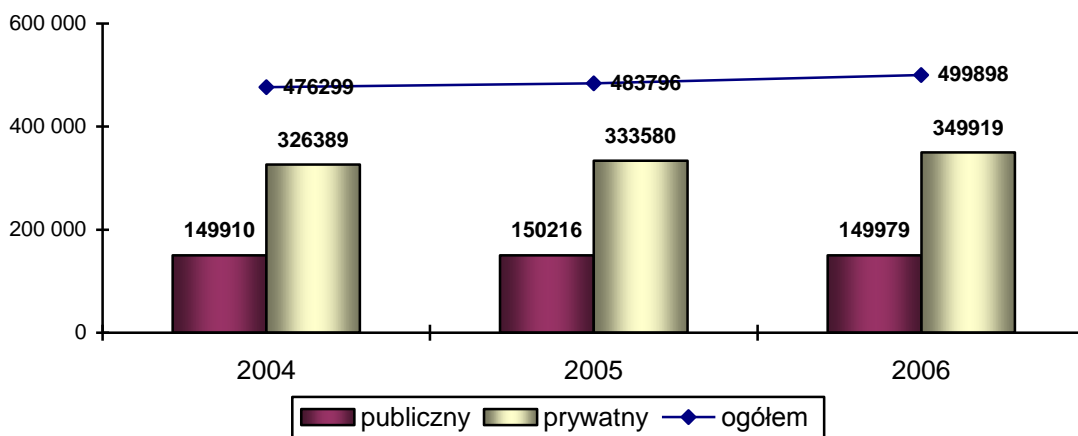
Wykres 29. Liczba osób pracujących w poszczególnych gałęziach gospodarki w województwie zachodniopomorskim w latach 2004 - 2006

Źródło: GUS

Jednym z elementów charakteryzujących podażową stronę pracy (czyli osoby pracujące) stanowi udział zasobów siły roboczej w poszczególnych sektorach własności. Wg danych na koniec grudnia 2006 roku, zdecydowana większość osób pracuje w sektorze prywatnym. Stanowią one około 70% wszystkich pracujących w województwie.

Wykres 30. Liczba osób pracujących w województwie zachodniopomorskim wg sektorów własności w latach 2004 - 2006

Źródło: GUS

Jak wskazują statystyki z lat 2004 – 2006, wzrost liczby pracujących nastąpił głównie w sektorze prywatnym. Sektor publiczny odnotował minimalny przyrost liczby pracowników - jedynie w edukacji (1 612 osób) i budownictwie (32 osoby). W sektorze prywatnym najbardziej wzrosła liczba pracujących w budownictwie – o 6 089 osób, obsłudze nieruchomości i firm - o 3579 osób, w handlu i naprawach – o 3 495 osób, oraz w przemyśle, do którego zalicza się także przetwórstwo, o 3 373 osoby.

Tabela 6. Liczba osób pracujących w poszczególnych sekcjach według sektorów własności w województwie zachodniopomorskim w latach 2004 - 2006

Sekcja	Sektor	2004	2005	2006
Rolnictwo	publiczny	685	693	638
	prywatny	38241	38455	38842
Przemysł	publiczny	23616	23342	22875
	prywatny	83833	83281	87206
Budownictwo	publiczny	810	851	842
	prywatny	23524	25817	29613
Handel i naprawy	publiczny	565	447	548
	prywatny	85234	87827	88729
Hotele i restauracje	publiczny	1628	1349	1254
	prywatny	14660	15236	16451
Transport, gospodarka magazynowa i łączność	publiczny	15395	14868	14694
	prywatny	19244	19234	21056
Pośrednictwo finansowe	publiczny	2880	2966	2703
	prywatny	7619	8336	8788
Obsługa nieruchomości i firm	publiczny	5346	4124	5223
	prywatny	30823	31856	34402
Administracja publiczna i obrona narodowa, obowiązkowe ubezpieczenia społeczne i zdrowotne	publiczny	27524	28785	29103
	prywatny	39	4	4
Edukacja	publiczny	39575	41258	41187
	prywatny	1979	2226	2645
Ochrona zdrowia i pomoc społeczna	publiczny	23349	23252	22453
	prywatny	7297	7665	8264
Działalność usługowa, komunalna, społeczna i indywidualna pozostała	publiczny	6109	5964	6084
	prywatny	10620	10524	10771

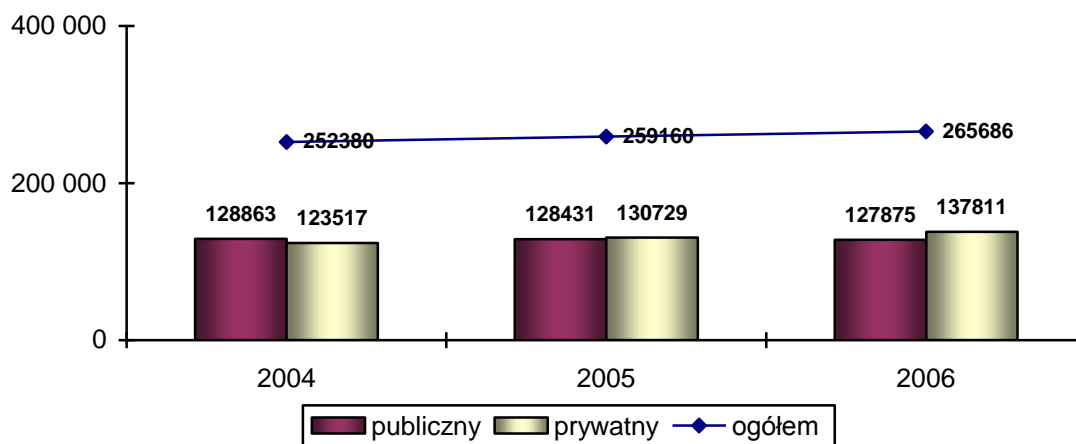
Źródło: GUS

Zestawiając strukturę osób pracujących wg rodzaju zatrudnienia dla lat 2004 – 2006 widać, iż zwiększyła się liczba osób pełnozatrudnionych i niepełnozatrudnionych¹⁰ w każdym z sektorów.

Od 2004 r. liczba pełnozatrudnionych wzrosła o 5,27% i w 2006 roku wyniosła 265 686 osób. Wzrost ten dokonał się dzięki szybszemu rozwojowi sektora prywatnego, w którym liczba pełnozatrudnionych zwiększyła się od 2004 r. o 14 294. W tym samym czasie w sektorze publicznym odnotowano niewielki spadek liczby pełnozatrudnionych o 988 osób.

¹⁰ Pełnozatrudnieni są to osoby zatrudnione w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym w danym zakładzie pracy lub na danym stanowisku pracy, w tym również osoby, które zgodnie z obowiązującymi przepisami pracują w skróconym czasie pracy, np. z tytułu warunków szkodliwych dla zdrowia, lub przedłużonym czasie pracy. Niepełnozatrudnieni są to osoby, które zgodnie z umową o pracę pracują stale w niepełnym wymiarze czasu pracy. Niepełnozatrudnieni w głównym miejscu pracy to osoby, które oświadczyły, iż dany zakład jest ich głównym miejscem pracy.

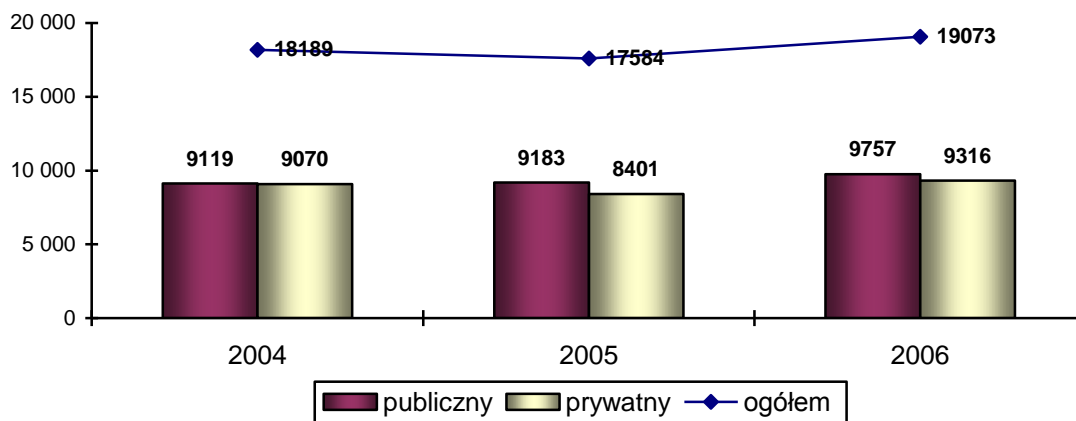
Wykres 31. Liczba osób pełnozatrudnionych wg sektorów własności w województwie zachodniopomorskim w latach 2004 - 2006

Źródło: GUS

Liczba niepełnozatrudnionych spadła w roku 2005 o 3,32% w stosunku do wartości 18 189 z roku 2004, po czym w roku 2006 osiągnęła wartość 19 073. Wartości w obu sektorach były do siebie zbliżone, niewielką przewagą ilościową można zaobserwować w sektorze publicznym. Wzrost liczby osób niepełnozatrudnionych był nieznaczny w obu sektorach, od 2004 r. przybyło 638 osób niepełnozatrudnionych w sektorze publicznym i 246 w prywatnym.

Wykres 32. Liczba osób niepełnozatrudnionych wg sektorów własności w województwie zachodniopomorskim w latach 2004 - 2006

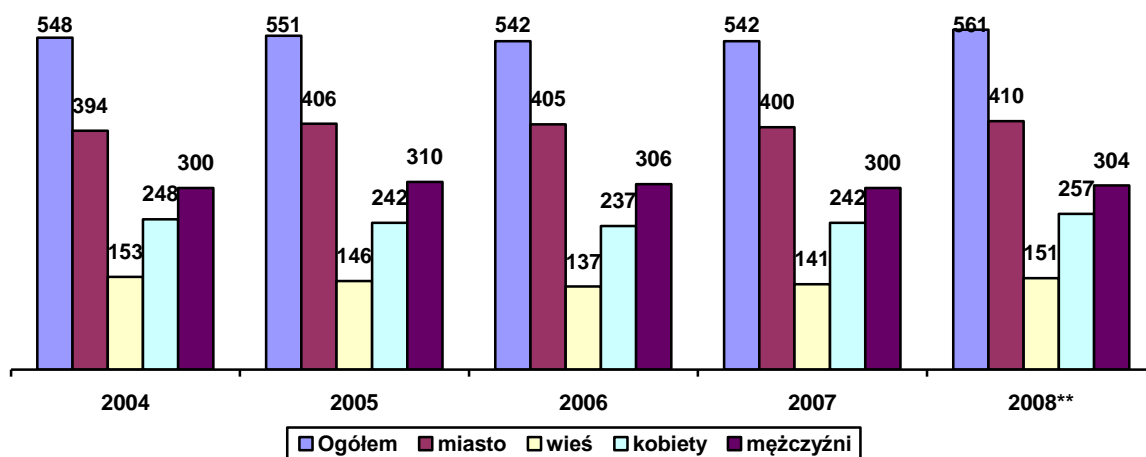

Źródło: GUS

2.3.3. Pracujący wg płci oraz miejsca zamieszkania

Zestawienie statystyk dotyczących liczby osób pracujących w województwie w podziale na płeć oraz miejsce zamieszkania wskazuje na następujący rozkład ludzkich zasobów pracy zachodniopomorskiego rynku pracy w latach 2004 – 2008.

Wykres 33. Liczba osób pracujących w województwie zachodniopomorskim w latach 2004 – 2008 [w tys.]

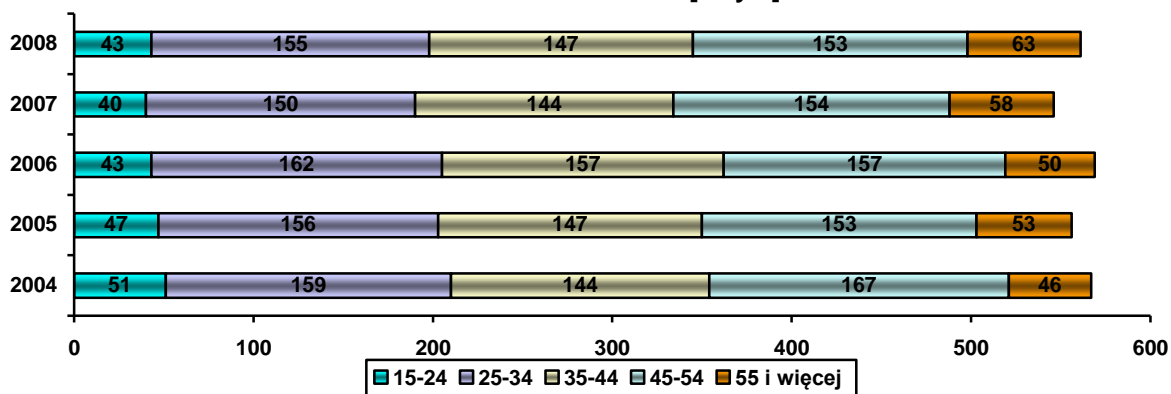
Źródło: BAEL, dane za IV kwartał (w 2008 r dane dotyczą II kwartału)

Liczba osób pracujących wzrosła w okresie lat 2004 - 2008 o 13 tysięcy, przy czym wzrost dotyczył raczej pracujących w miastach niż na wsi. Wielkość pracujących obniżała się do roku 2006, od którego wzrosła nieznacznie, jednakże nie osiągając w II kwartale 2008 roku wartości z roku 2004. Większość w grupie pracujących stanowią mężczyźni - średnio o 100 tysięcy więcej niż kobiet w każdym z lat. Główną przyczyną zróżnicowania sytuacji kobiet i mężczyzn na rynku pracy jest okresowe wycofywanie się kobiet z aktywności zawodowej związane z macierzyństwem i tradycyjny podział obowiązków domowych. Posiadanie dzieci zmniejsza podaż pracy kobiet, ale zwiększa podaż pracy mężczyzn. Istotne jest także wybieranie przez osoby obu płci innych typów zatrudnienia, co oznacza w konsekwencji ich skupienie w innych działach gospodarki, a pośrednio przekłada się na różnice wykształcenia i możliwości kariery zawodowej.

2.3.4. Pracujący wg wieku

Wśród pracujących przeważają osoby w wieku 25-54 lata. Udział pracowników w wieku 45-54 lata w ogólnej liczbie spadł najszybciej - w II kwartale 2008 r. osiągnął wartość o 8,3% mniejszą niż w roku 2004. Wciąż zbyt niski jest udział w rynku pracy osób w wieku powyżej 55 lat.

Wykres 34. Liczba osób pracujących wg wieku w województwie zachodniopomorskim w latach 2004 – 2008 [w tys.]

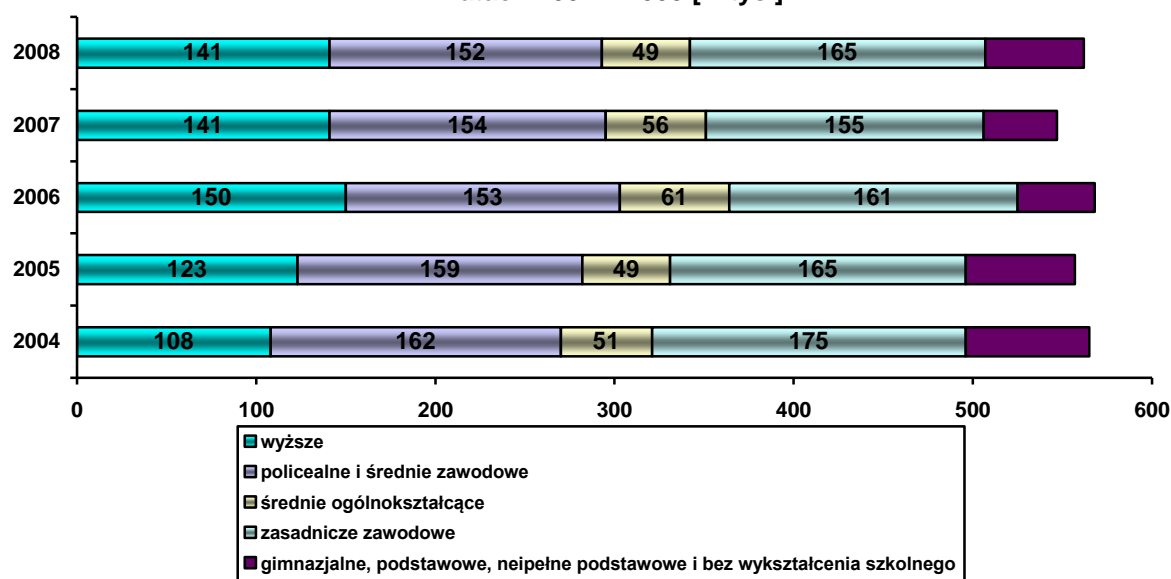

Źródło: BAEL, dane za IV kwartał (w 2008 r dane dotyczą II kwartału)

2.3.5. Pracujący wg wykształcenia

Wykształcenie silnie determinuje sytuację na rynku pracy. Najtrafniej określa ono jakość tzw. ogólnego kapitału ludzkiego, czyli wiedzy, wynikających z niej kompetencji i kwalifikacji poszukiwanych przez pracodawców. Większość pracujących w województwie zachodniopomorskim to absolwenci zasadniczych szkół zawodowych, policealnych i średnich zawodowych oraz wyższych. Najmniej pracowników legitymuje się wykształceniem średnim ogólnokształcącym. Nieco więcej pracowników posiada wykształcenie gimnazjalne, poniżej gimnazjalnego, lub nie ukończyło żadnej szkoły.

Wykres 35. Liczba osób pracujących wg wykształcenia w województwie zachodniopomorskim w latach 2004 – 2008 [w tys.]

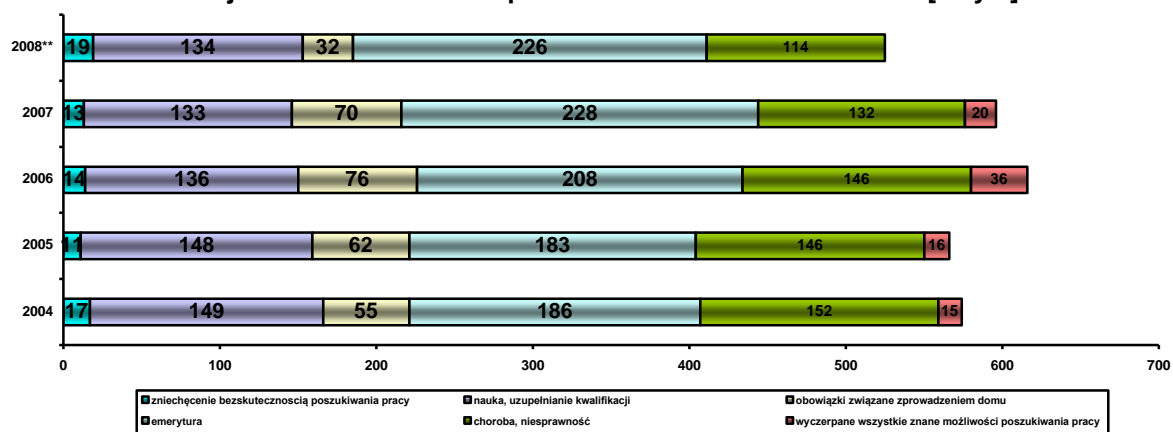

Źródło: BAEL, dane za IV kwartał (w 2008 r dane dotyczą II kwartału)

2.3.6. Osoby bierne zawodowo

Poważnym i pogłębiającym się problemem zachodniopomorskiego rynku pracy jest duża grupa biernych zawodowo. Są to osoby nieaktywne z następujących powodów:

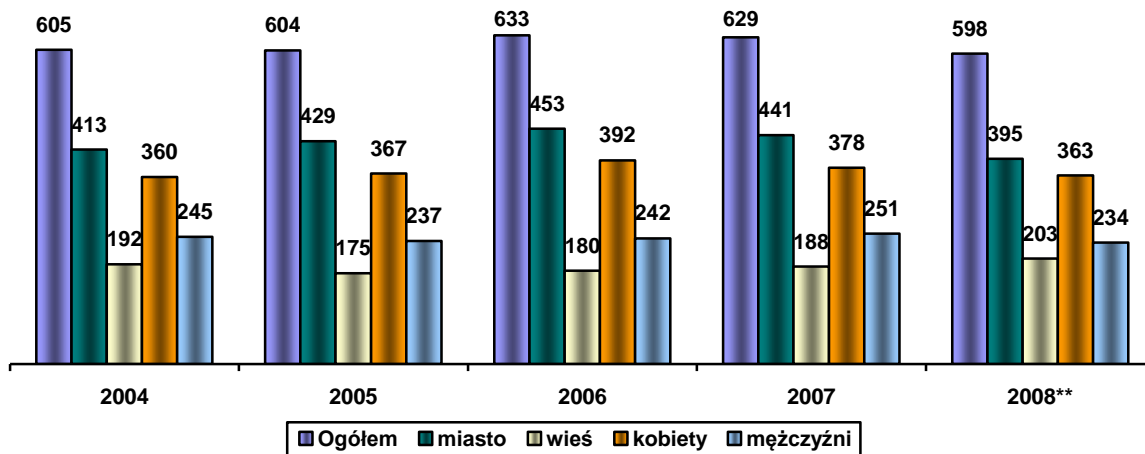
Wykres 36. Liczba osób biernych zawodowo wg przyczyn w województwie zachodniopomorskim w latach 2004 – 2008 [w tys.]

Źródło: BAEL, dane za IV kwartał (w 2008 r dane dotyczą II kwartału)

O skali problemu świadczą wartości osiągnięte przez poszczególne kategorie osób należących do grupy biernych zawodowo.

Wykres 37. Liczba osób biernych zawodowo w województwie zachodniopomorskim w latach 2004 – 2008 [w tys.]

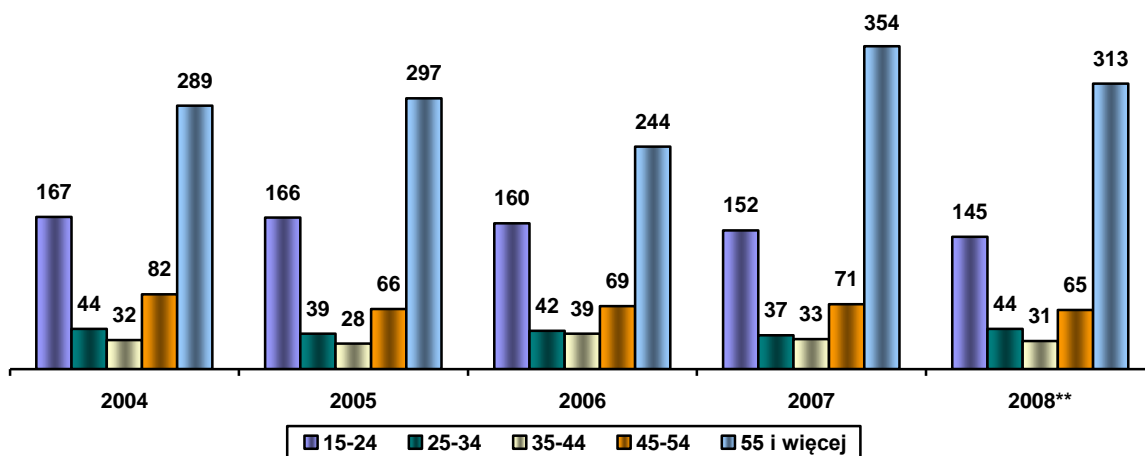

Źródło: BAEL, dane za IV kwartał (w 2008 r dane dotyczą II kwartału)

W grupie przeważają kobiety, które częściej korzystają z szansy odejścia na wcześniejszą emeryturę, bądź też rezygnują z pracy na rzecz obowiązków domowych i opieki nad osobami zależnymi.

Struktura biernych według wieku potwierdza tezę o wycofywaniu się z rynku pracy po osiągnięciu 55 lat, czyli w wieku poprzedzającym nabycie uprawnień emerytalnych z systemu ubezpieczeń społecznych. Niepokojący jest fakt wysokiego udziału w grupie biernych zawodowo osób młodych do 25 roku życia, co jest związane z przedłużeniem okresu edukacji i wejściem na rynek pracy po ukończeniu studiów. Utrzymywanie się liczby biernych zawodowo w grupie wiekowej 25 – 34 lata na wyrównanym poziomie przez 4 ostatnie lata świadczyć może o trudnościach tej grupy w znalezieniu i utrzymaniu stałego miejsca zatrudnienia.

Wykres 38. Liczba osób biernych zawodowo wg wieku w województwie zachodniopomorskim w latach 2004 – 2008 [w tys.]

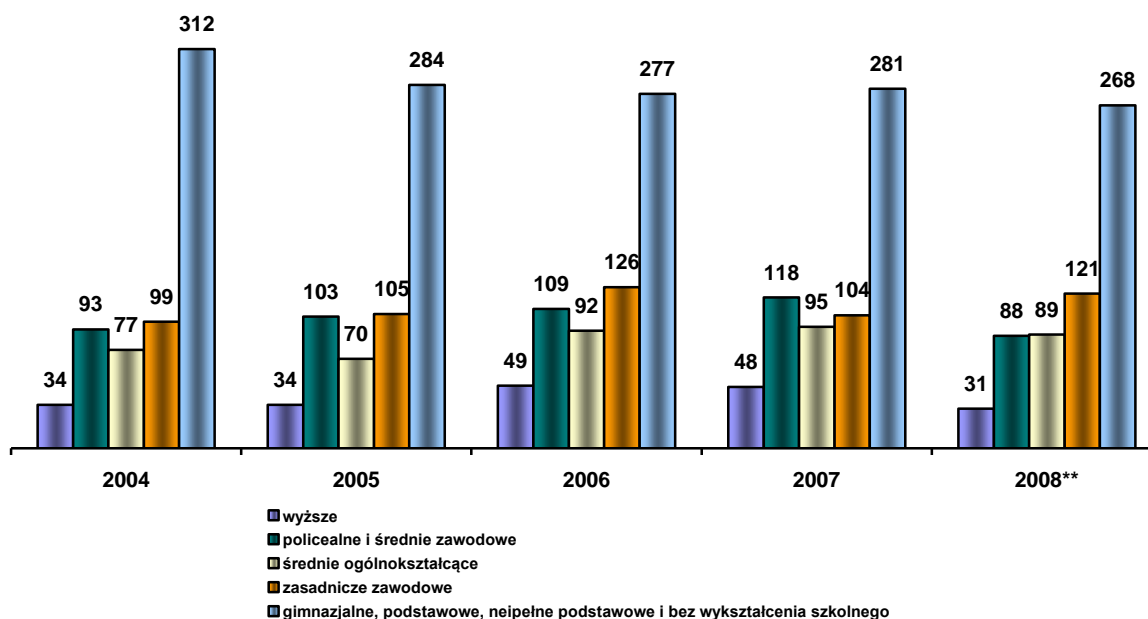

Źródło: BAEL, dane za IV kwartał (w 2008 r dane dotyczą II kwartału)

Wyszkolenie nie chroni przed wykluczeniem z rynku pracy. Wprawdzie największy udział w grupie biernych zawodowo mają osoby bez wykształcenia, lecz drugą pod

względem wielkości grupą są absolwenci zasadniczych szkół zawodowych, a takie osoby stanowią także większość populacji pracujących.

Wykres 39. Liczba osób biernych zawodowo wg wykształcenia w województwie zachodniopomorskim w latach 2004 – 2008 [w tys.]

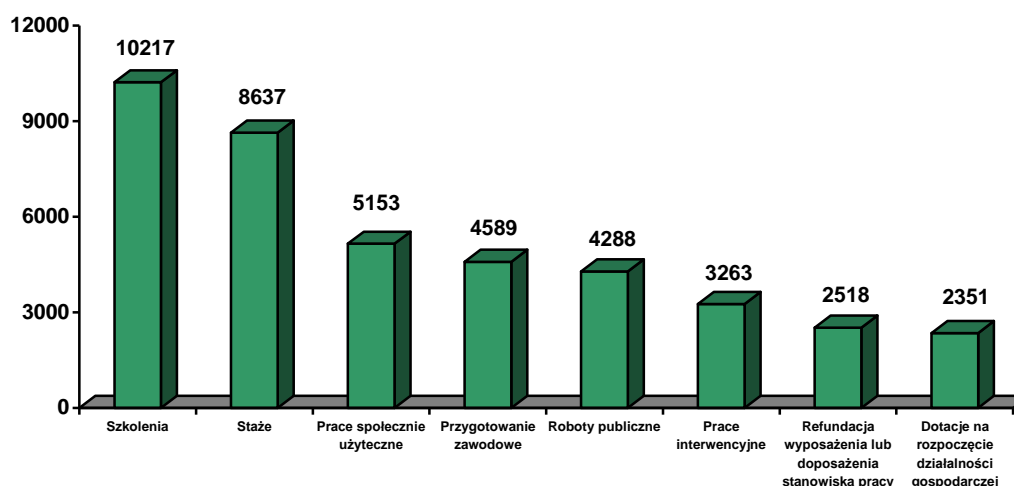

Źródło: BAEL, dane za IV kwartał (w 2008 r dane dotyczą II kwartału)

2.4. Aktywna polityka rynku pracy

W nawiązaniu do przepisów Ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, publiczne służby zatrudnienia, korzystając ze środków pozyskiwanych z Funduszu Pracy, realizują zadania tzw. aktywnej polityki rynku pracy. Instrumenty wykorzystywane w procesie aktywizacji osób bezrobotnych i przeciwdziałania bezrobociu to: staże absolwenckie, przygotowanie zawodowe, szkolenia, prace interwencyjne, roboty publiczne, prace społecznie użyteczne, dotacje na rozpoczęcie działalności gospodarczej oraz refundacje wyposażenia lub doposażenia stanowiska pracy. W 2007 r. z ww. form skorzystało łącznie 41 016 osób. Najpopularniejszą aktywną formą były szkolenia, z których skorzystało 10 217 osób. W dalszej kolejności były to: staże (8 637 osób) oraz prace społecznie użyteczne (5 153 osoby). Ponadto, z dotacji na rozpoczęcie działalności gospodarczej skorzystało 2 351 osób, natomiast z refundacji wyposażenia lub doposażenia stanowiska pracy – 2 518 beneficjentów.

Wykres 40. Liczba beneficjentów korzystających z aktywnych form przeciwdziałania bezrobociu w województwie zachodniopomorskim w 2007 roku

Źródło: WBiA, WUP Szczecin

Zestawiając liczbę beneficjentów poszczególnych aktywnych form przeciwdziałania bezrobociu w latach 2005 – 2007 widać, iż instrumenty aktywnej polityki rynku pracy z roku na rok cieszą się rosnącym zainteresowaniem osób bezrobotnych. W 2007 roku 41 016 beneficjentów skorzystało z różnych form aktywizacji, co w porównaniu z liczbą 25 634 osób, korzystających z aktywnych form w 2005 r., daje wzrost na poziomie 15,1%.

Jak wcześniej wspomniano, do najpopularniejszych aktywnych form w 2007 roku należały szkolenia, staże oraz prace społecznie użyteczne. Te formy aktywizacyjne również w roku poprzedzającym (2006 r.) należały do najczęściej podejmowanych przez osoby bezrobotne. Z kolei w roku 2005, gdy nie realizowano jeszcze prac społecznie użytecznych, duże znaczenie miały roboty publiczne oraz prace interwencyjne. Jednocześnie, bardzo ważnymi instrumentami przeciwdziałania bezrobociu stały się na przestrzeni analizowanego okresu dotacje na rozpoczęcie własnej działalności gospodarczej oraz refundacje wyposażenia lub doposażenia stanowiska pracy, których z roku na rok przyznawano coraz więcej.

Tabela 7. Liczba beneficjentów korzystających z aktywnych form przeciwdziałania bezrobociu w latach 2005 - 2007

Aktywna forma	2005 r.	2006 r.	2007 r.
Szkolenia	9 249	9 293	10 217
Staże	8 979	9 419	8 637
Prace społecznie użyteczne	-	4 633	5 153
Przygotowanie zawodowe	4 636	4 179	4 589
Roboty publiczne	6 833	4 188	4 288
Prace interwencyjne	4 041	4 030	3 263
Refundacja wyposażenia lub doposażenia stanowiska pracy	825	1 425	2 518
Dotacje na rozpoczęcie działalności gospodarczej	1 071	1 791	2 351
Ogółem	35 634	38 958	41 016

Źródło: WBiA, WUP Szczecin

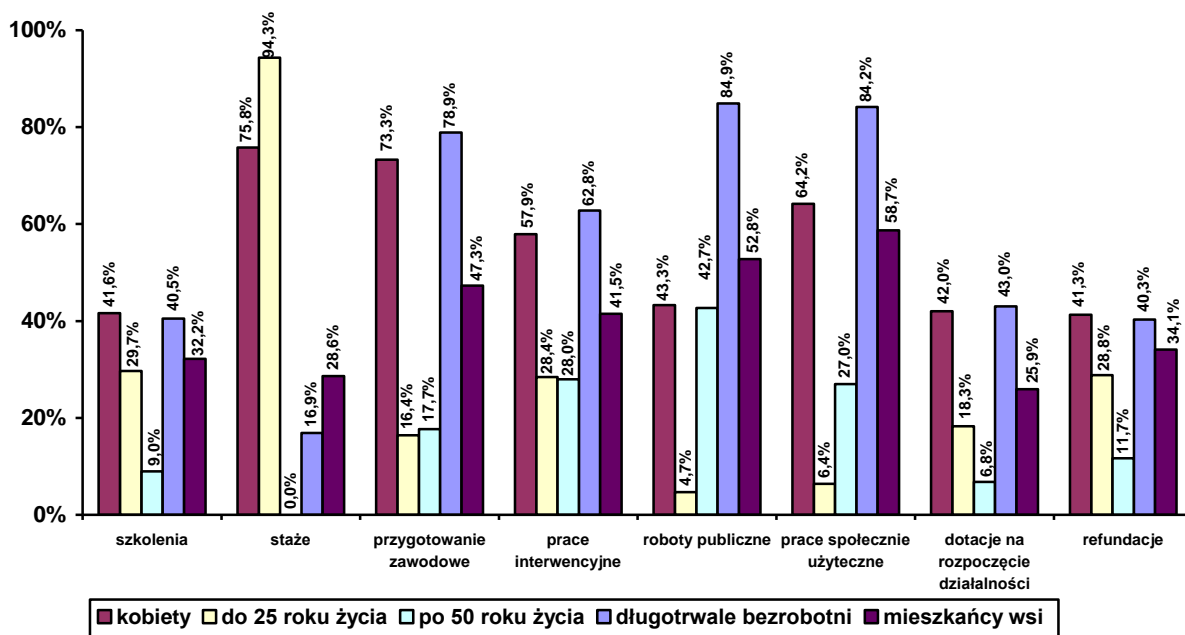
Badając wielkość udziału oraz strukturę osób korzystających z aktywnych form przeciwdziałania bezrobociu, zwraca uwagę nieznaczny udział liczby osób korzystających z usług aktywnej polityki rynku pracy w ogólnej liczbie zarejestrowanych bezrobotnych. Wskaźnik ten, będący wyrażeniem udziału procentowego liczby odpływów z ewidencji osób bezrobotnych podejmujących formy aktywizacji zawodowej (41 053 osoby) do całkowitej ilości odpływów (189 988 osób) na przestrzeni 2007 roku, ukształtował się na poziomie 21,6%.

Analizując udział wybranych kategorii osób bezrobotnych w poszczególnych, dostępnych formach aktywizacyjnych zauważyć można występowanie negatywnego zjawiska marginalizacji osób starszych w tej formie polityki rynku pracy. Wskazuje na to statystyka procentowego udziału osób po 50 roku życia we wszystkich realizowanych aktywnych formach, w 2007 roku kształtująca się na poziomie 15,4%, przy czym udział tych osób w szkoleniach wyniósł jedynie 9%, w dotacjach na utworzenie firmy – 6,8%, w refundacjach wyposażenia lub doposażenia stanowiska pracy – 11,7%, z drugiej strony takie osoby stanowiły 42,7% ogółu odbywających roboty publiczne).

Od lat znaczną grupę korzystających z form aktywizacji zawodowej stanowią osoby młode (do 25 roku życia). W 2007 r. udział tej kategorii bezrobotnych w całkowitej liczbie beneficjentów wyniósł 35,5%, z czego w stażach uczestniczyła zdecydowana większość takich osób (94,3%), natomiast w szkoleniach 29,7%, z kolei niewielki był udział młodych bezrobotnych w pracach społecznie użytecznych (6,4%) oraz robotach publicznych (4,7%).

Osoby długotrwale bezrobotne są od lat grupą w największym stopniu (w każdym roku na poziomie ponad 50%) korzystającą z instrumentów przeciwdziałania bezrobociu. W największym zakresie dotyczy to robót publicznych (84,9%), prac społecznie użytecznych (84,2%) oraz przygotowania zawodowego (78,9%).

Wykres 41. Korzystanie z instrumentów przeciwdziałania bezrobociu przez różne kategorie bezrobotnych w 2007 r.

Źródło: WBiA, WUP Szczecin

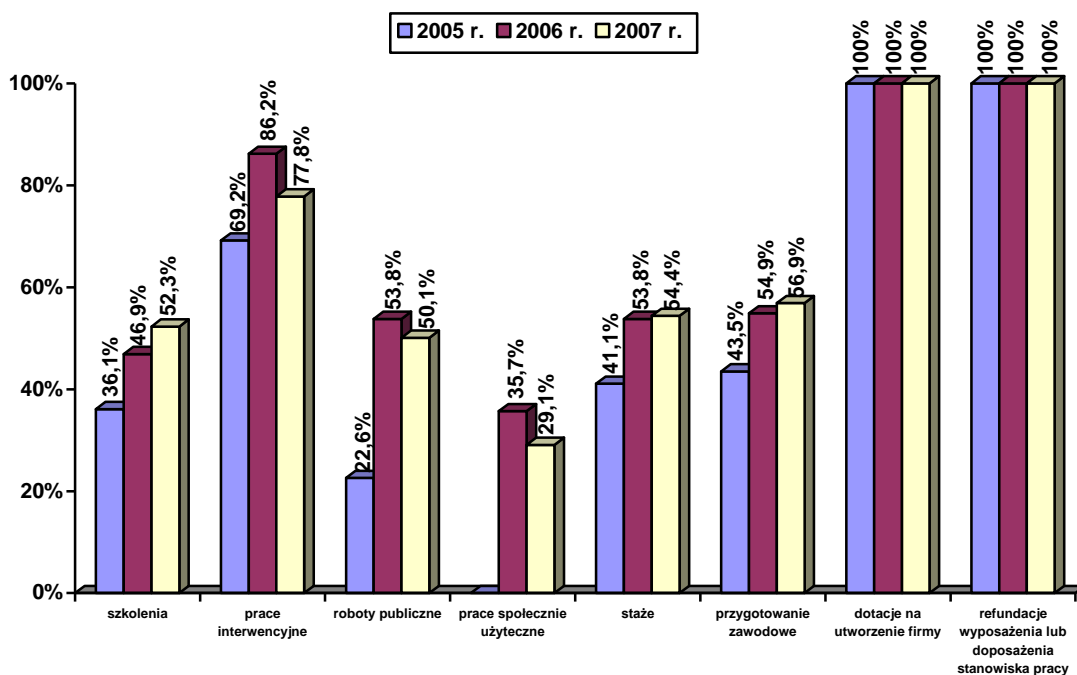
Podstawowe funkcje spełniane w ramach realizacji aktywnych polityk rynku pracy to aktywizacja zawodowa, wsparcie rozwoju osobistego poprzez podnoszenie

kwalfikacji oraz umożliwienie zdobycia stałego zatrudnienia. Skuteczność ostatniej z wymienionych funkcji jest określona poziomem efektywności zatrudnieniowej¹¹ poszczególnych instrumentów aktywizacji zawodowej.

W 2007 roku efektywność zatrudnieniowa wszystkich aktywnych form przeciwdziałania bezrobociu realizowanych w powiatowych urzędach pracy województwa zachodniopomorskiego wyniosła 56%, co oznacza iż ponad połowa beneficjentów zdobyła po ich odbyciu zatrudnienie. Nastąpił zatem wzrost w stosunku do lat poprzedzających, w których wskaźnik zatrudnienia kształtował się na poziomie odpowiednio: 40,3% w roku 2005 oraz 49,8% w 2006 roku.

Na przestrzeni lat 2005 – 2007 najefektywniejsze zatrudnieniowo formy aktywizacji osób bezrobotnych to dotacje na utworzenie firmy, refundacje wyposażenia lub doposażenia stanowiska pracy (obie 100%¹²) oraz prace interwencyjne (77,8% w 2007 roku). Zwraca uwagę, iż przygotowanie zawodowe, staże oraz szkolenia to formy aktywizacji charakteryzujące się zwiększającą się z roku na rok stopą ponownego zatrudnienia, z kolei odwrotna sytuacja dotyczy robót publicznych i prac społecznie użytecznych, których efektywność od 2006 roku spadała.

Wykres 42. Efektywność zatrudnieniowa aktywnych form przeciwdziałania bezrobociu realizowanych w powiatowych urzędach pracy województwa zachodniopomorskiego w latach 2005 – 2007

Źródło: WBiA, WUP Szczecin

Aktywne formy przeciwdziałania bezrobociu spełniają swoje podstawowe zadanie ustawowe jako instrument promocji zatrudnienia i zwalczania bezrobocia. Co więcej, znaczenie tych działań aktywizujących – na co wskazuje analiza powyższych danych

¹¹ Efektywność zatrudnieniowa jest procentowym wyrażeniem stosunku liczby osób, które ukończyły daną aktywną formę do liczby osób, które zakończyły odbywanie tej formy aktywizacji na przestrzeni danego okresu.

¹² Efektywność zatrudnieniowa na poziomie 100% w przypadku dotacji na utworzenie firmy oraz refundacji wyposażenia lub doposażenia stanowiska pracy wynika ze specyfiki tych form, w których każda osoba otrzymująca dotację traktowana jest jako samozatrudniona, natomiast w wyniku udzielonej refundacji dane przedsiębiorstwo obligatoryjnie tworzy miejsce pracy na okres co najmniej dwóch lat.

– stale wzrasta. Z drugiej strony, jak wynika z badania struktury osób bezrobotnych podejmujących aktywne formy, występuje nieodpowiednie adresowanie oferowanych instrumentów rynku pracy (w znacznej części beneficjentami najskuteczniejszych form aktywizacji są przede wszystkim osoby młode, mające relatywnie najlepsze perspektywy na rynku pracy, z których wielu podjęłoby pracę także bez wsparcia). W związku z powyższym, konieczne wydaje się usprawnienie procesów przepływu informacji o dostępnych działaniach aktywnej polityki rynku pracy skierowanych do bezrobotnych i poszukujących pracy.

2.5. Sytuacja makroekonomiczna

2.5.1. PKB

Analizując ekonomiczną sytuację w województwie można zaobserwować, iż w okresie lat 2004 - 2006 zachodniopomorskie utrzymywało się w grupie 6 województw o najwyższym poziomie dochodów na 1 mieszkańca. Dochody brutto do dyspozycji¹³ w sektorze gospodarstw domowych osiągnęły w zachodniopomorskim wysokość wyższą niż średnia krajowa i zbliżoną do wartości w województwie łódzkim, dolnośląskim i wielkopolskim. W ciągu 3 lat wzrosły z 16 764 zł w roku 2004 do 18 231 zł w roku 2006 i były wyższe od średnich dochodów dla całego kraju, które w 2004 r. wyniosły 16 589 zł, a w 2006 r. 18 109 zł.

W województwie wytwarzane jest niewiele ponad 4% polskiego PKB:

Tabela 8. Produkt krajowy brutto w województwie zachodniopomorskie w latach 2004 – 2006

PKB w mln zł.	2004	2005	2006
Polska	924 538	983 302	1 060 031
Zachodniopomorskie	38 079	40 533	42 887

Źródło: GUS

Wysokość PKB per capita pozostawała na poziomie niższym od średniej krajowej:

Tabela 9. Produkt krajowy brutto per capita w województwie zachodniopomorskie w latach 2004 – 2006

PKB Per Capita w zł	2004	2005	2006
Polska	24 215	25 767	27 799
Zachodniopomorskie	22 456	23 924	25 324

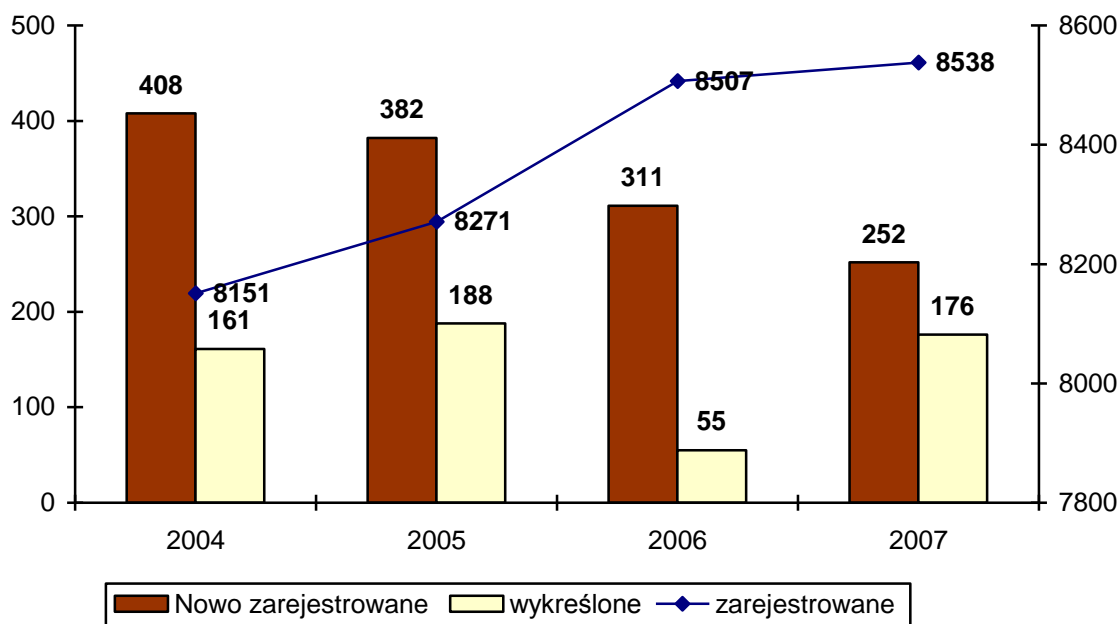
Źródło: GUS

Zestawienie liczby nowo zarejestrowanych przedsiębiorstw w województwie w latach 2004 – 2007 pozwala wnioskować, iż tempo wzrostu gospodarczego Polski wyraźnie

¹³ Dochody do dyspozycji brutto w sektorze gospodarstw domowych powstają w wyniku skorygowania dochodów pierwotnych brutto o podatki od dochodów i majątku, składki na ubezpieczenia społeczne, świadczenia społeczne oraz inne transfery bieżące.

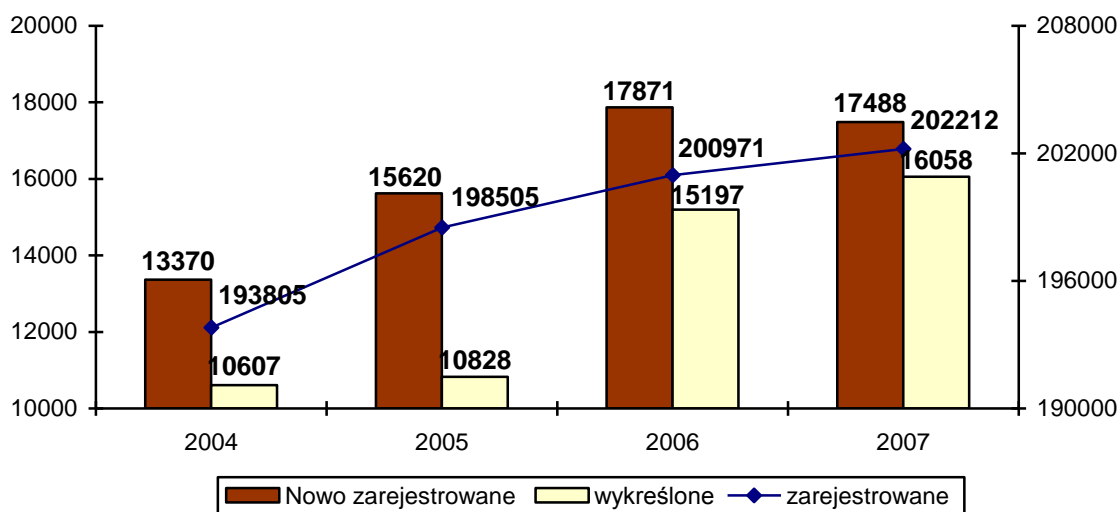
przyspieszyło po roku 2006. W tym roku zarejestrowano w województwie zachodniopomorskim 18 182 nowe podmioty, z czego ponad 98% w sektorze prywatnym. W ciągu 4 lat w województwie przybyły łącznie 8 794 nowe jednostki. W sektorze publicznym rozwój następował znacznie wolniej i spokojniej, liczba podmiotów zwiększyła się z 8 151 w roku 2004 do 8 538 jednostek w roku 2007. Szybszą dynamiką rozwoju cechuje się sektor prywatny - z roku na rok przybywało w nim średnio 3 tysiące nowych firm.

Wykres 43. Liczba zarejestrowanych, nowo rejestrowanych oraz wykreślonych jednostek z ewidencji przedsiębiorstw z sektora publicznego w województwie zachodniopomorskim w latach 2004 - 2007

Źródło: GUS

Wykres 44. Liczba zarejestrowanych, nowo rejestrowanych oraz wykreślonych jednostek z ewidencji przedsiębiorstw z sektora prywatnego w województwie zachodniopomorskim w latach 2004 - 2007

Źródło: GUS

O polepszającej się kondycji sektora prywatnego świadczy aktywność mieszkańców województwa w prowadzeniu własnej działalności gospodarczej. Najwięcej podmiotów działa w sekcji handlu i napraw, obsługi nieruchomości i firm oraz w budownictwie. Właśnie w budownictwie powstało najwięcej nowych jednostek – w 2004 na zachodniopomorskim rynku działały 17 284 firmy budowlane, w 2007 r. – już 19 444. Była to najprężniej rozwijająca się gałąź gospodarki w regionie.

Tabela 10. Liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w województwie zachodniopomorskim w latach 2004 - 2006

Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	2004	2005	2006
Rolnictwo, leśnictwo i łowiectwo	3518	3741	3838
Rybacktwo	617	575	551
Przemysł	13341	13980	14257
Budownictwo	17284	18205	19444
Handel i naprawy	52224	52427	51450
Hotele i restauracje	10294	10684	10751
Transport, gospodarka magazynowa i łączność	12763	12767	12643
Pośrednictwo finansowe	6492	6557	6562
Obsługa nieruchomości i firm	24120	24609	24684
Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe ubezpieczenia społeczne i zdrowotne	3	2	3
Edukacja	2139	2256	2305
Ochrona zdrowia i pomoc społeczna	10047	10271	10551
Działalność usługowa komunalna, społeczna i indywidualna, pozostała	6658	6869	7029
ogółem	159514	162958	164075

Źródło: GUS

2.5.2. Wynagrodzenia

Najbardziej miarodajnym współczynnikiem określającym poziom zamożności zachodniopomorskiego społeczeństwa jest wielkość wynagrodzeń za pracę brutto. Wskaźnik wynagrodzeń wzrósł w latach 2004 – 2006 w województwie zachodniopomorskim z poziomu 2 221 zł w 2004 roku do wielkości 2 406 zł w roku 2006 - średnio o 8,34%. Główną przyczyną podnoszenia pensji była ogólna poprawa sytuacji gospodarczej kraju, rozwój przedsiębiorstw i rosnąca produkcja. Niebagatelny wydaje się także wpływ otwarcia rynków europejskich, przyciągających specjalistów i szeregowych pracowników z nisko opłacanych sektorów.

Tabela 11. Wynagrodzenie brutto wg sekcji w województwie zachodniopomorskim w latach 2004 – 2006 [w złotych]

Wynagrodzenie brutto wg sekcji (w złotych)	2004	2005	2006
Rolnictwo, łowiectwo, leśnictwo	2 397.90	2 642.35	2 650.58
Rybacktwo	1 677.91	1 809.80	1 942.24
Przemysł	2 137.74	2 177.94	2 286.26
Budownictwo	1 774.42	1 829.27	2 029.87
Handel i naprawy	1 755.44	1 831.67	1 964.83
Hotele i restauracje	1 497.97	1 586.66	1 633.05
Transport, gospodarka magazynowa i łączność	2 581.92	2 664.71	2 671.30
Pośrednictwo finansowe	3 226.79	3 452.27	3 780.16
Obsługa nieruchomości i firm	2 155.42	2 324.89	2 245.10
Administracja publiczna i obrona narodowa, obowiązkowe ubezpieczenia społeczne i zdrowotne	2 769.11	2 906.09	3 027.07
Edukacja	2 432.25	2 525.26	2 602.71
Ochrona zdrowia i pomoc społeczna	1 856.79	1 919.65	2 067.99
Działalność usługowa komunalna, społeczna i indywidualna, pozostała	1 995.60	2 092.49	2 205.58
Ogółem	2 221.63	2 307.99	2 406.98

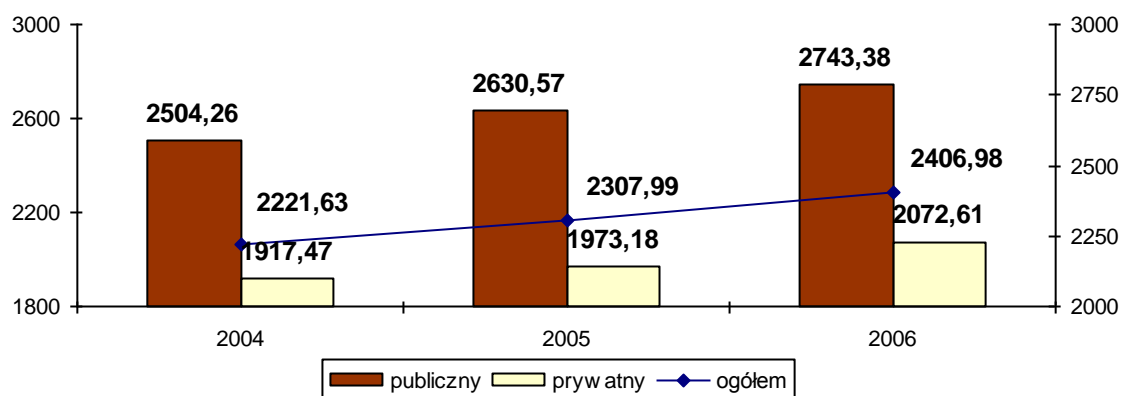
Źródło: GUS, dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób oraz jednostek sfery budżetowej niezależnie od liczby pracujących.

Wzrost płac dotyczył wszystkich sektorów ekonomicznych, jednakże największy odnotowano w sekcji pośrednictwa finansowego, w której zarobki były najwyższe już w 2004 r. Wynosiły wówczas 3 226,79 zł i do 2006 roku wzrosły o 17,1%. Niewiele mniej, bo o 15,75% wzrosły płace w rybacktwie i o 15% w budownictwie. Sektorem o najniższym wzroście wynagrodzeń był transport, gospodarka magazynowa i łączność - 3,46%, obsługa nieruchomości i firm – 4,16%, przemysł - 6,94% oraz edukacja - 7%.

Zapotrzebowanie na usługi pośrednictwa finansowego dynamicznie wzrasta, związane jest z rozwojem tego sektora i coraz większym popytem na pracowników. Pracodawcy oferują zatem coraz wyższe wynagrodzenia, gotowi są także inwestować w podnoszenie kwalifikacji pracowników. Wzrost płac wystąpił także w rybacktwie, jest to jednak sekcja o jednym z niższych poziomów wynagrodzeń, a relatywnie wysoki procentowy wzrost oznaczał w liczbach bezwzględnych jedynie nieco ponad 260 zł. Podniesienie wynagrodzeń w budownictwie podyktowane było z jednej strony gwałtownie zwiększającym się zapotrzebowaniem na usługi budowlane, z drugiej zaś, z uwagi na migracje zarobkowe wysoko wykwalifikowanych robotników i specjalistów, koniecznością utrzymania odpowiedniego poziomu zatrudnienia.

Na poziom średniej płacy w województwie wywarły wpływ przede wszystkim podmioty sektora publicznego, w których wynagrodzenia kształtowane są przez budżet państwa. Stawki płac są stałe i usztywnione, utrzymują się na dość wyrównanym poziomie. Zarobki w sektorze prywatnym są średnio o ¼ niższe. W strukturze podmiotów prywatnych dominują firmy średnie i małe, o niewielkim kapitale i słabo wykształconej kadrze. Są bardziej narażone na zewnętrzne zmiany sytuacji gospodarczej i zależne od jej wahań.

Wykres 45. Wynagrodzenie brutto wg sektorów własności w województwie zachodniopomorskim w latach 2004 – 2006 [w złotych]

Źródło: GUS

W okresie 2004 – 2007 zauważalne było zróżnicowanie w poziomie przeciętnego wynagrodzenia w poszczególnych powiatach województwa.

Tabela 12. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto [w złotych] w poszczególnych powiatach województwa zachodniopomorskiego w latach 2004 - 2007

Jednostka terytorialna	Przeciętne miesięczne wynagrodzenia ogółem				Przeciętne miesięczne wynagrodzenia w relacji do średniej krajowej (Polska=100)			
					2004	2005	2006	2007
	2004	2005	2006	2007	%	%	%	%
Powiat białogardzki	1,872.84	1,930.55	2,027.16	2,194.67	77.7	77.0	76.9	76.6
Powiat drawski	1,936.31	1,990.13	1,949.77	2,158.84	80.4	79.4	73.9	75.3
Powiat kołobrzesci	1,963.54	2,056.36	2,153.82	2,336.90	81.5	82.0	81.7	81.5
Powiat koszaliński	1,962.48	2,037.72	2,114.31	2,296.30	81.4	81.3	80.2	80.1
Powiat sławieński	1,759.59	1,773.70	1,856.78	2,124.21	73.0	70.8	70.4	74.1
Powiat szczecinecki	2,166.43	2,187.41	2,343.44	2,569.09	89.9	87.3	88.9	89.6
Powiat świdwiński	1,767.64	1,886.16	1,922.03	2,075.56	73.4	75.2	72.9	72.4
Powiat walecki	1,945.07	2,017.06	2,131.65	2,383.47	80.7	80.5	80.8	83.2
m. Koszalin	2,169.24	2,219.75	2,352.94	2,534.90	90.0	88.5	89.2	88.4
Powiat choszczeński	1,874.45	1,912.19	2,027.08	2,228.60	77.8	76.3	76.9	77.8
Powiat gryficki	1,847.64	1,905.94	1,984.91	2,203.07	76.7	76.0	75.3	76.9
Powiat myśliborski	1,885.54	1,998.57	2,017.82	2,206.57	78.2	79.7	76.5	77.0
Powiat pyrzycki	1,915.58	1,918.41	2,013.60	2,112.50	79.5	76.5	76.4	73.7
Powiat stargardzki	2,013.39	2,056.89	2,130.66	2,322.96	83.6	82.0	80.8	81.1
Powiat łobeski	1,822.83	1,933.33	1,992.79	2,124.98	75.6	77.1	75.6	74.1
m. Szczecin	2,476.19	2,630.23	2,734.68	2,975.73	102.8	104.9	103.7	103.8
Powiat goleniowski	2,030.30	2,107.42	2,220.20	2,450.32	84.3	84.1	84.2	85.5
Powiat gryfiński	2,551.88	2,600.67	2,690.10	2,928.92	105.9	103.7	102.0	102.2
Powiat kamieński	1,940.03	1,983.01	2,068.45	2,209.45	80.5	79.1	78.4	77.1
Powiat policki	2,652.86	2,814.30	2,913.87	3,035.02	110.1	112.3	110.5	105.9
m. Świnoujście	2,281.32	2,319.39	2,472.34	2,666.05	94.7	92.5	93.8	93.0
ZACHODNIOPOMORSKIE	2,221.63	2,307.99	2,406.98	2,615.83	92.2	92.1	91.3	91.3

Źródło: GUS, dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób oraz jednostek sfery budżetowej niezależnie od liczby pracujących.

Najniższe wynagrodzenie utrzymuje się od 2004 r. w grupie powiatów o trwale niekorzystnej sytuacji ekonomicznej. Są to powiaty położone w środkowo – wschodniej części województwa: łobeski, drawski oraz świdwiński. Wspólną ich cechą jest charakter rolniczy, a dominującą gałęzią przemysłu, kształtującą wysokość płac, jest przetwórstwo rolno - spożywcze. Restrukturyzacja rolnictwa przyczyniła się do gospodarczego zastoju tych obszarów. Bariery dla ich wzrostu jest brak znaczących inwestorów tworzących lepiej płatne miejsca pracy, brak sieci współpracy z partnerami spoza tych obszarów, która wpływałaby pozytywnie na kondycję prywatnych przedsiębiorstw. Nie bez znaczenia jest także znaczne oddalenie powiatów od centrów rozwoju, takich jak Szczecin czy Koszalin, Aglomeracje oferują więcej i lepiej opłacanych miejsc pracy. Skupiają wysoko wykwalifikowanych specjalistów z wielu dziedzin gospodarki. Stwarzają możliwości rozwoju zawodowego, podnoszenia i uzupełniania kwalifikacji, nawiązania szerszych kontaktów, oraz zmiany pracy na lepiej płatną.

Terytorialne zróżnicowanie odzwierciedla się również w wielkości relacji przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w powiatach województwa do średniej krajowej. Dysproporcja utrzymuje się od 2004 r. i niekorzystnie pogłębia. Także w skali całego województwa, w którym zarobki brutto wyniosły w 2004 r. 92,2% średniej krajowej, a w 2007 r. 91,3%. W większości powiatów województwa, relacja do średniej krajowej wynosi około 80%.

Najkorzystniejsza sytuacja w całym województwie utrzymuje się w powiecie polickim. W okresie 2004 – 2007 wysokość wynagrodzenia wzrosła o 14%. Na wysokim poziomie kształtowały się wynagrodzenia w Szczecinie, Koszalinie, Świnoujściu i powiecie gryfińskim, który niewątpliwie korzysta z bliskości granicy z Niemcami.

2.6. Oświata

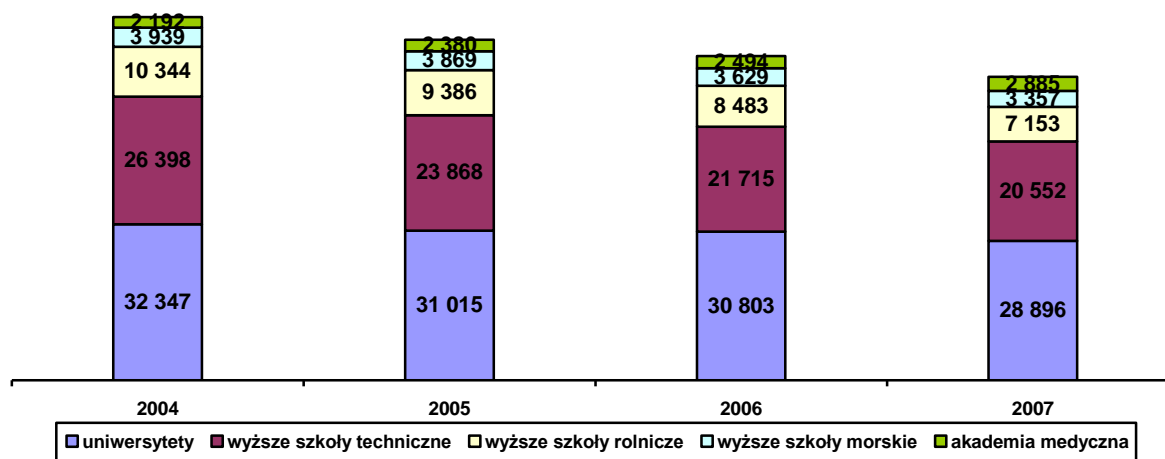
Szkolnictwo wyższe stanowi ostatni etap edukacji dla coraz większej liczby mieszkańców województwa. Powszechna staje się świadomość wagi i znaczenia wykształcenia wyższego dla szans i powodzenia na rynku pracy. Dyplom uczelni wyższej jest jednym z podstawowych wymogów stawianych przez pracodawców. Niestety nie jest gwarancją znalezienia i utrzymania satysfakcjonującej i zgodnej z kwalifikacjami pracy. Wynika to z niekorzystnej struktury kształcenia oraz typów kierunków oferowanych przez szkoły i najchętniej wybieranych przez studentów. Poważnym problemem jest niska pozycja zachodniopomorskich uczelni w rankingach, co przyczynia się do wyboru przez młodych ludzi innych, bardziej prestiżowych ośrodków akademickich, takich jak Poznań, Warszawa czy Kraków. W corocznym „Rankingu Edukacyjnym”¹⁴ Uniwersytet Szczeciński zajął w 2007 r. 15 miejsce na 22 uniwersytety w Polsce, Politechnika Szczecińska - 9 miejsce na 22 uczelnie techniczne, Politechnika Koszalińska - 19 miejsce, zaś Akademia Morska - 20. Bardzo dobrym wynikiem może poszczycić się Pomorska Akademia Medyczna, której przypadło miejsce 3 (na 10 uczelni medycznych w kraju). Ostatnie miejsce w rankingu wyższych szkół rolniczych zajmuje szczecińska Akademia Rolnicza. Uniwersytet Szczeciński zajął 50 miejsce w rankingu 89 najlepszych uczelni w Polsce, zarówno publicznych jak i prywatnych. Politechnika Szczecińska uplasowała się na miejscu 44, Koszalińska na 67.

---

¹⁴ Organizowanym przez miesięcznik „Perspektywy” i dziennik „Rzeczpospolita”

Badając strukturę liczbową osób kształcących się na poszczególnych rodzajach uczelni zachodniopomorskich widać, iż liczba studentów szkół wyższych w województwie spadła w ciągu ostatnich 4 lat o 11 090 osób. Wynika to w głównej mierze z czynników demograficznych. W 2004 roku studiowały 90 162 osoby, w roku 2007 już tylko 79 027 osób. Najczęściej wybieranymi szkołami wyższymi były uniwersytety. Mniejsza liczba osób pobierała naukę na politechnikach, ponadto szkoły te odnotowały największy spadek liczby studentów (o 5846 osób od 2004 r.). Spadła także liczba studentów szkół rolniczych i morskich. Wzrosła natomiast liczba studentów Akademii Medycznej.

Wykres 46. Liczba studentów szkół wyższych w województwie zachodniopomorskim w latach 2004 - 2007

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Uszczegółowiona analiza edukacyjnych preferencji studentów podejmujących kształcenie wyższe w regionie zachodniopomorskim ukazuje, iż najczęściej wybierane przez studentów były kierunki humanistyczne, w tym w szczególności nauki społeczne i pedagogiczne - zainteresowanie nimi pozostawało na najwyższym poziomie, a tempo spadku liczby studentów było stosunkowo niskie. W przypadku nauk społecznych, spadek ten wyniósł 2 815 osób w ciągu 4 ostatnich analizowanych lat, zaś studentów pedagogiki było w 2007 roku o 2 270 mniej niż w roku 2004. Zwiększyła się nieco liczba studentów kierunków prawnych.

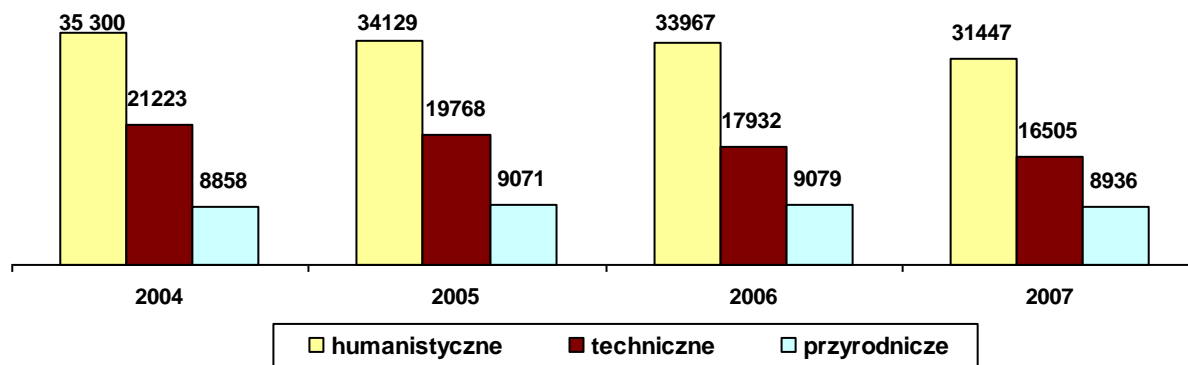
W ciągu 4 lat największy spadek zainteresowania zanotowano w przypadku kierunków technicznych. O blisko połowę mniej słuchaczy zdecydowało się podejmować w 2007 roku informatykę, fizykę, czy nauki inżynieryjno – techniczne. Jeszcze w 2004 r. na kierunkach inżynieryjno - technicznych kształciło się 11 610 studentów, w 2006 r było ich już tylko 7 555.

Niezmiennie od lat do najmniej popularnych należą kierunki przyrodnicze. Wśród nich występowały jednak grupy nauk cieszące się rosnącym zainteresowaniem, należały do nich m. in. nauki medyczne – w tym przypadku liczba studentów wzrosła z 2 406 osób w 2004 r. do 4 217 słuchaczy w roku 2007. Ponadto zdecydowanie zwiększyło się zainteresowanie naukami biologicznymi, które w 2007 r. studiowało 2 223 osób, podczas gdy w 2004 r. takich osób było zaledwie 891.

Taka struktura kształcenia nie odpowiada wymogom zachodniopomorskiego rynku pracy. Podaż absolwentów kierunków humanistycznych jest znacznie większa niż zapotrzebowanie rynku. Wzrasta natomiast zapotrzebowanie na kadry medyczne, których znaczna część migruje do pracy za granicę. Spadające zainteresowanie

kierunkami technicznymi skutkować będzie niedoborem specjalistów w dziedzinach szczególnie istotnych dla rozwoju gospodarki opartej na wiedzy, takich jak informatyka czy nowoczesne technologie.

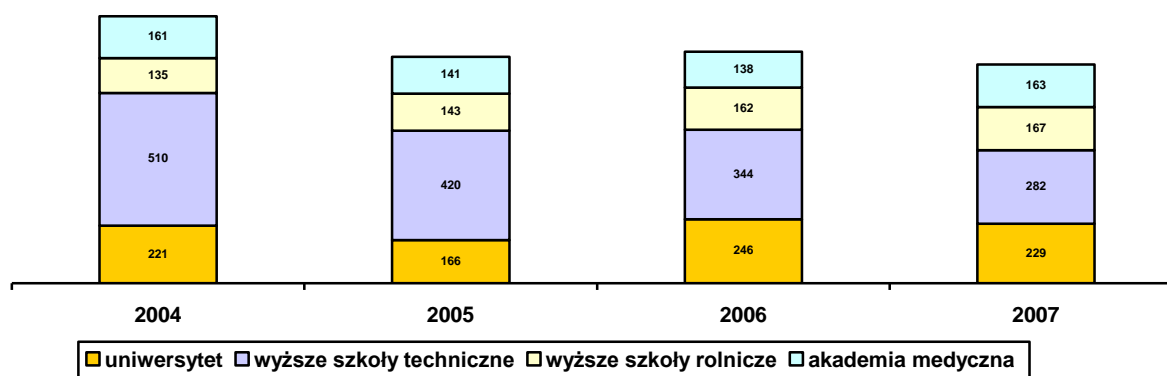
Wykres 47. Liczba studentów poszczególnych kierunków szkół wyższych w województwie zachodniopomorskim w latach 2004 - 2007

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Diagnostując zachodniopomorski rynek pracy pod kątem poziomu wykształcenia ludzkich zasobów pracy, należy wspomnieć o studiach III stopnia. Większość zachodniopomorskich doktorantów stanowią absolwenci szkół technicznych. Niestety, współpraca uczelni wyższych z przedsiębiorstwami pozostaje na niskim poziomie, w efekcie związki szkół z gospodarką regionu są wciąż słabe. Podobnie przedstawia się współpraca pracodawców z sektorem badawczo - rozwojowym, do którego należą min. uczelnie wyższe. Liczba doktorantów na uczelniach w regionie jest bardzo niska: w 2004 roku wynosiła 1027 osób, w 2007 już tylko 841. Nieznacznie wzrosła liczba doktorantów na uniwersytecie, akademiach rolniczych i medycznych, wciąż jest to jednak niewielki odsetek z ogólnej liczby studentów i absolwentów. Poważny spadek odnotowano w wyższych szkołach technicznych – z 510 doktorantów w 2004 r. do 282 w roku 2007. Badania prowadzone w ramach studiów doktoranckich i osiągnięte rozwiązania innowacyjne są wciąż w niedostatecznym stopniu wykorzystywane przez sektor gospodarczy.

Wykres 48. Liczba uczestników studiów doktoranckich w szkołach wyższych województwa zachodniopomorskiego w latach 2004 - 2007

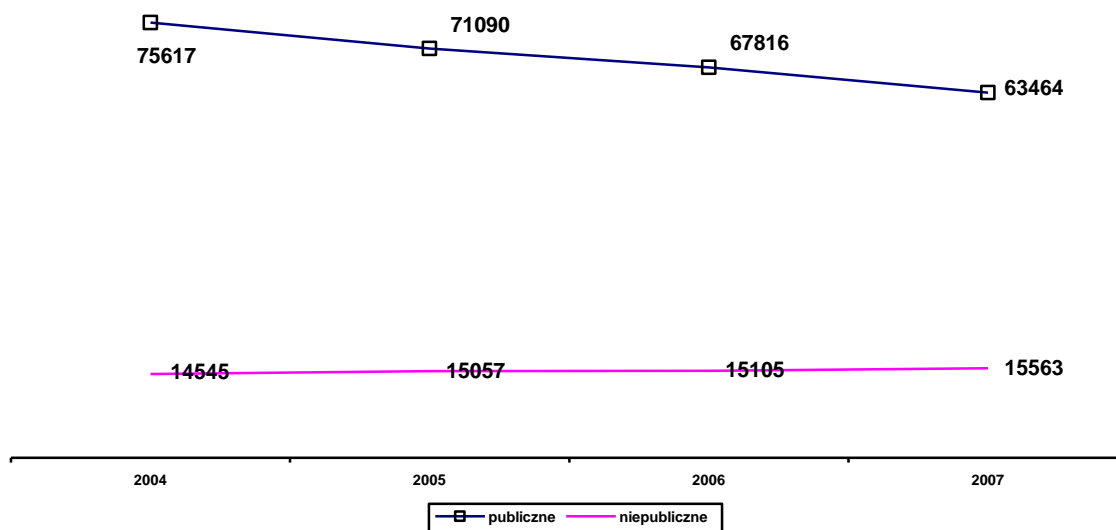
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

W województwie przybywa niepublicznych szkół wyższych. Kształcenie w nich wydaje się łatwiej dostępne niż w szkołach publicznych, często także szkoły te działają w mniejszych miejscowościach, z dala od Szczecina czy Koszalina. Warto

jednak zwrócić uwagę na ofertę edukacyjną tych placówek - są to przede wszystkim kierunki pedagogiczne, społeczne, ekonomia i administracja, usługi dla ludności. W niektórych przypadkach większa liczba studentów danego kierunku kształci się w szkołach niepaństwowych. Niepubliczne szkoły wyższe nie kształcą natomiast w kierunkach technicznych i inżynierskich, prawnych, a także przyrodniczych (z wyjątkiem medycznych).

Liczba studentów publicznych szkół wyższych spadła w okresie lat 2004 – 2007 o 12 153 osoby, natomiast szkół niepublicznych nieznacznie wzrosła i utrzymuje się na poziomie niecałych 20% ogólnej liczby studentów szkół wyższych województwa.

Wykres 49. Liczba studentów studiów publicznych i niepublicznych województwa zachodniopomorskiego w latach 2004 - 2007

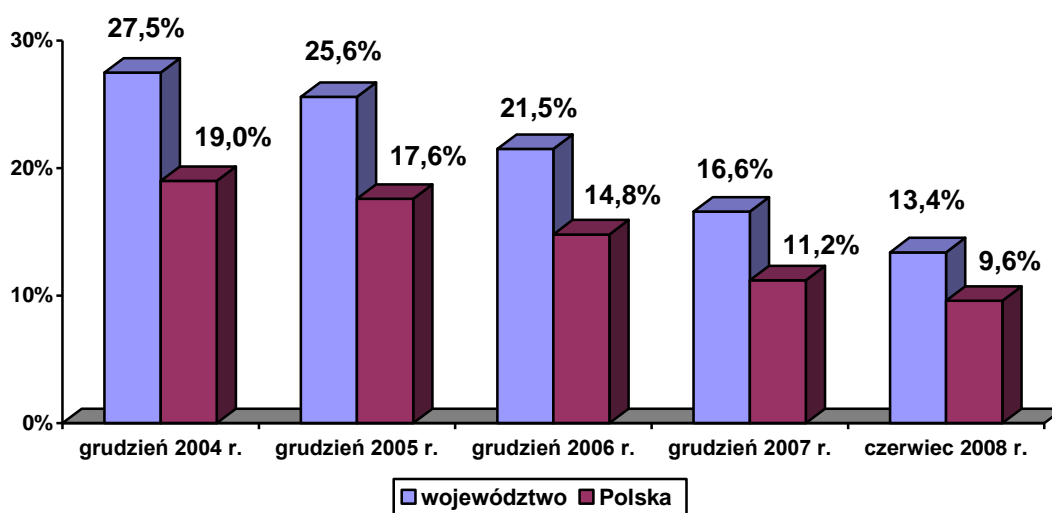

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

2.7. Województwo zachodniopomorskie na tle kraju

W próbie analizy porównawczej wielkości charakteryzujących ekonomiczno – społeczne aspekty zjawiska bezrobocia oraz kierunku zachodzących zmian, mającej na celu zdefiniowanie atutów i słabości województwa zachodniopomorskiego na tle Polski w pierwszej kolejności należy zauważyć, iż bezrobocie w województwie od lat utrzymuje się na wyższym poziomie niż w kraju. Wskazuje na to statystyka dotycząca wielkości stopy bezrobocia w poszczególnych województwach z której wynika, iż w czerwcu 2008 roku zachodniopomorskie było trzecim pod względem wielkości poziomu bezrobocia obszarem wojewódzkim w kraju. Sytuacja województwa mimo to poprawia się, o czym świadczy stale malejąca w ostatnich latach różnica stóp bezrobocia między badanymi obszarami.

Wykres 50. Stopa bezrobocia w województwie zachodniopomorskim oraz w Polsce w latach 2004 - 2008

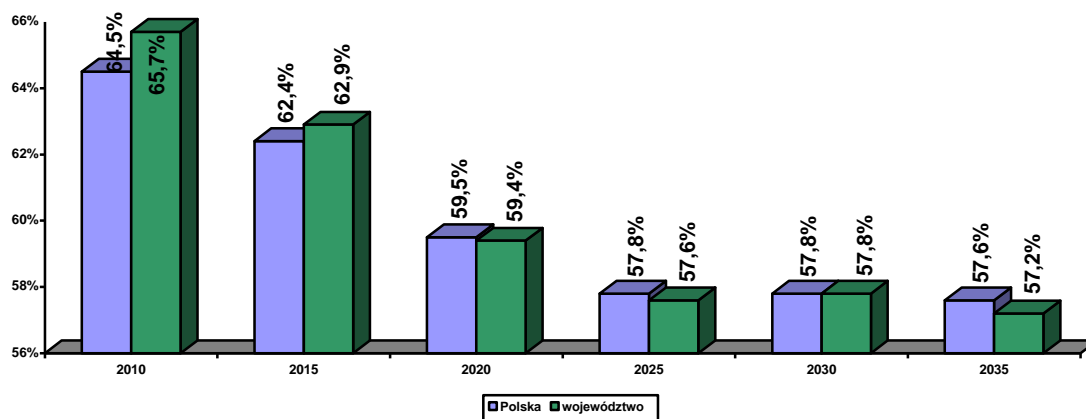
Źródło: WUP Szczecin

Podstawowe czynniki kształtujące sytuację na rynku pracy to - zarówno w przypadku województwa jak i kraju - migracje zarobkowe oraz przyrost naturalny. Wskutek braku kompleksowych badań zjawiska migracji niemożliwe jest porównanie zakresu oddziaływania pierwszego z tych czynników w poszczególnych województwach, jednakże słuszne wydaje się wnioskowanie, iż skala migracji jest największa w województwach najdotkliwiej odczuwających skutki bezrobocia, czyli między innymi w województwie zachodniopomorskim.

Z kolei przyrost naturalny, czyli drugi czynnik demograficzny istotny w kontekście struktury wiekowej uczestników rynku pracy w kolejnych latach, kształtuje się w województwie zachodniopomorskim wg pozytywnego trendu: od kilku lat występuje dodatnie saldo urodzeń i zgonów.

Z drugiej strony przeprowadzone prognozy demograficzne wskazują, że w najbliższych latach zarówno w województwie jak i w kraju, będzie występował trwały spadek liczby osób w wieku produkcyjnym, czyli podstawowego zasobu siły roboczej, będącego jednym z głównych elementów kształtujących poziom rozwoju gospodarczego kraju.

Wykres 51. Prognozowany udział procentowy liczby osób w wieku produkcyjnym w ludności ogółem w województwie zachodniopomorskim oraz w Polsce w latach 2010 - 2035

Źródło: GUS

Diagnoza struktury osób bezrobotnych pozostających w rejestrach powiatowych urzędów pracy województwa zachodniopomorskiego oraz całego kraju w roku 2007 wskazuje, iż charakterystyczne problemy regionalnego rynku pracy są tożsame z niekorzystnymi trendami występującymi w Polsce. Bezrobocie w sposób dotkliwszy dotyka kobiety, na co wskazuje statystyka udziału pań w ogólnej liczbie rejestrujących się bezrobotnych: w województwie - 59,6%, w kraju - 58,2%.

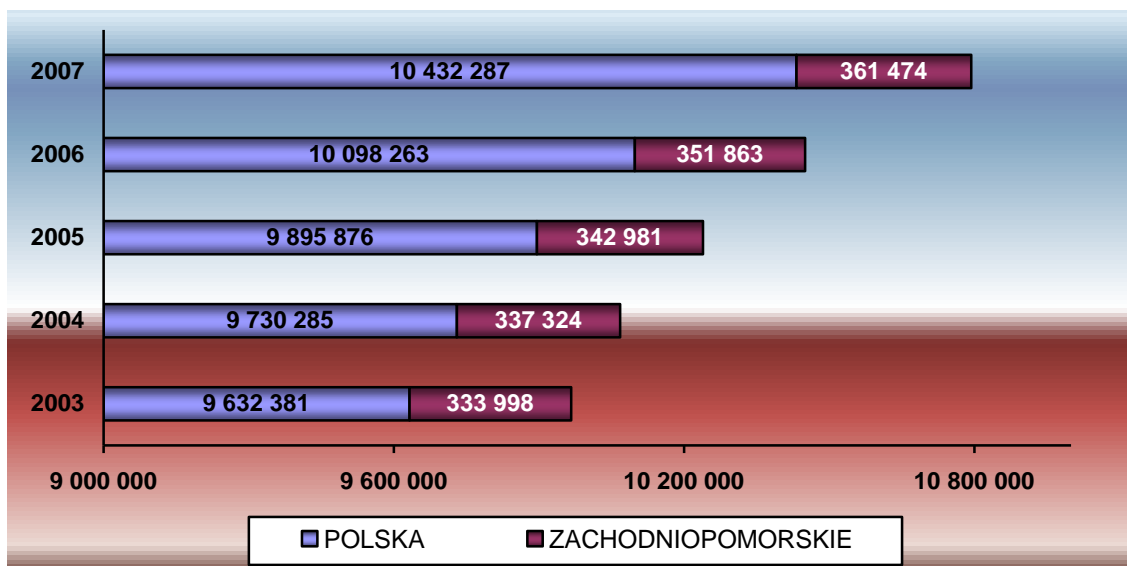
Zbliżona jest skala problemów związanych ze zjawiskiem długotrwałego bezrobocia, gdyż - jeśli pominąć osoby pozostające w bezrobociu co najwyżej 3 miesiące - osoby nie mogące znaleźć pracy od co najmniej 24 miesięcy stanowią największą grupę zasilającą szeregi bezrobotnych zarówno w województwie jak i kraju, odpowiednio: 25,9% oraz 31,2%.

W znacznym stopniu bezrobocie dotyka osoby młode, wchodzące dopiero na rynek pracy i nieposiadające w związku z tym żadnego doświadczenia. Przejawem tego jest statystyka procentowego udziału osób do lat 24 w całkowitej liczbie zarejestrowanych bezrobotnych (wynosząca w województwie 17,3%, natomiast w kraju 19%) oraz procentowego udziału osób bez jakiegokolwiek stażu pracy w ogólnej liczbie osób pozostających w ewidencji bezrobotnych (w województwie: 21,6%, w kraju: 23,2%).

Występująca w obu badanych obszarach zależność między liczbą zarejestrowanych bezrobotnych a posiadanym wykształceniem, wyrażona jest znacznym udziałem w ogólnej populacji rejestrujących się osób bezrobotnych, osób z wykształceniem zasadniczym zawodowym (w województwie: 29,6%, w kraju: 28,1%) oraz gimnazjalnym lub poniżej (32,3% w obszarze województwa oraz 38,4% w kraju).

Z danych o rynku pracy wynika, iż w 2007 roku liczba legalnie pracujących w Polsce wynosiła 10 432 287 osób, przy czym w województwie zachodniopomorskim takich osób było 361 474. Na przestrzeni lat 2003 – 2007 nastąpiło znaczne zwiększenie liczby osób posiadających zatrudnienie, w Polsce był to wzrost o 8,3% (z poziomu 9 632 381 osób w roku 2003 do wielkości 10 432 287 osób w 2007 roku), wielkość zmiany w województwie była podobna – o 8,2% (333 998 osób w roku 2003, a następnie 361 474 pracowników w roku 2007).

Wykres 52. Liczba osób pracujących w województwie zachodniopomorskim oraz w Polsce w latach 2003 - 2007

Źródło: GUS

Powyższe fakty wskazują, iż w obu analizowanych obszarach struktura osób pracujących kształtuje się w sposób zbliżony, co znajduje dalsze potwierdzenie w zestawieniu liczby ludności aktywnej zawodowo (*współczynnik aktywizacji zawodowej*) w ogólnej liczbie ludności, dla województwa przyjmujący nieznacznie niższe wartości niż w kraju – 49,3% wobec 53,7% dla całej Polski. Zbliżone wartości przyjmuje *współczynnik zatrudnienia*, wynoszący w województwie 43,7%, z kolei w kraju 48,5%.

Zwiększająca się liczba miejsc pracy (wyrażana statystyką wzrostu liczby osób pracujących w analizowanym okresie 2003 – 2007) ma bezpośredni wpływ na wielkość PKB, będącego miernikiem zamożności społeczeństwa polskiego, a w szerszej perspektywie wyrazem stopnia rozwoju gospodarczego.

W województwie zachodniopomorskim w 2006 roku wysokość PKB per capita w wysokości 25 324 zł pozostawało na poziomie niższym niż w kraju, gdzie wartość wynosiła 27 799 zł.

Z drugiej strony, analizując wielkość kolejnego z czynników określających stan faktyczny gospodarczej sytuacji kraju, czyli liczbę nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarczych widać, iż poziom przedsiębiorczości mieszkańców województwa zachodniopomorskiego jest znaczny. W 2007 roku w województwie powstało 22 737 nowych firm, co stawia ten obszar na 8 miejscu w porównaniu z pozostałymi województwami (w całym kraju utworzono w tym czasie 295 033 firmy).

Porównując stopień wykorzystania w województwie i w kraju aktywnych form rynku pracy należy stwierdzić, iż w zakresie realizacji w województwie zachodniopomorskim aktywnych form przeciwdziałania bezrobociu wyrażony w liczbie 41 297 beneficjentów korzystających z dostępnych form aktywizacji stanowi 8 wynik w kraju, przy czym ogółem ze wsparcia na przestrzeni 2007 roku skorzystało niemal 700 tys. osób.

Zarówno w województwie jak i w Polsce najchętniej podejmowano szkolenia i staże, w mniejszym, lecz dość znaczącym – prace społecznie użyteczne.

Skuteczność realizacji form aktywizacji zawodowej mierzona wskaźnikiem efektywności zatrudnieniowej ukształtowała się w województwie zachodniopomorskim na poziomie 58,3% (przy czym dla Polski wskaźnik ten przyjmował wartość 57,7%). Stanowiło to szósty wynik tego regionu w zestawieniu wszystkich województw.

2.8. Problematyka regionalnego rynku pracy w ujęciu sumarycznym

Liczba ludności województwa nieznacznie spada od kilku lat. Wpływają na to migracje zagraniczne oraz wewnętrzne. Z drugiej strony, czynnikiem ograniczającym tempo spadku liczby ludności jest dodatni przyrost naturalny. Wg prognoz demograficznych, liczba mieszkańców województwa zmniejszy się w najbliższych 2 dekadach, zmniejszy się również procentowy udział osób w wieku produkcyjnym w stosunku do ogółu populacji społeczeństwa.

Bezrobocie w województwie zachodniopomorskim systematycznie spada od kilku lat (w 2004 roku wielkość stopy bezrobocia wynosiła 27,5%, natomiast

w czerwcu 2008 roku 13,4%). Pomimo ciągłego i dynamicznego spadku poziomu bezrobocia, województwo zachodniopomorskie niezmiennie pozostaje w gronie województw o najwyższym poziomie bezrobocia w kraju.

W województwie występuje znaczne zróżnicowanie terytorialne bezrobocia, obok ośrodków takich jak Szczecin i Koszalin - znajdujących się w korzystnej sytuacji, istnieją powiaty o wysokim poziomie bezrobocia – m. in. powiat białogardzki i świdwiński.

W województwie zachodniopomorskim osoby bezrobotne to w większości kobiety (59,6%). Znaczący jest liczba bezrobotnych osób w wieku powyżej 45 roku życia (36,5%), problemy ze znalezieniem pracy mają osoby wchodzące dopiero na rynek pracy, czyli osoby w wieku do 24 roku życia (17,3%) jak również osoby nie posiadające żadnego stażu pracy (21,9%). Wykształcenie to czynnik silnie warunkujący zdolność do znalezienia pracy – osoby bez wykształcenia średniego stanowią ponad połowę rejestrujących się w PUP. Grupę największego ryzyka stanowią osoby pozostające bez pracy przez co najmniej 2 lata – stanowią one 24,2% ogólnej populacji pozostających w rejestrach osób bezrobotnych.

Szczególną kategorią w rozumieniu Ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy oraz w kontekście statystyk rynku pracy są osoby zamieszkałe na wsi – stanowią 43,2% całkowitej liczby bezrobotnych.

Pracujący w województwie to 361 474 osoby. Aktywni zawodowo w ogóle ludności stanowią 49,3%, natomiast pracujący – 43,7%. Największa liczba osób pracuje w usługach, znacznie mniej w przemyśle i rolnictwie. Nieco więcej niż połowę pracujących stanowią mężczyźni (54,2%). Niski jest udział w rynku pracy osób w wieku 55 i więcej (11,2%). Niewielki jest udział w populacji pracujących osób z wykształceniem co najwyżej gimnazjalnym – wynosi on 9,8%.

Osoby bezrobotne korzystają ze wsparcia publicznych służb zatrudnienia poprzez tzw. instrumenty rynku pracy. Liczba beneficjentów tych form pomocowych w 2007 roku wyniosła 41 016 osób. Najczęściej korzystano ze szkoleń (10 217) oraz staży (8 637). Najskuteczniejsze formy aktywizacji pod kątem możliwości uzyskania zatrudnienia to: dotacje na rozpoczęcie działalności gospodarczej, refundacje wyposażenia lub doposażenia stanowiska pracy oraz prace interwencyjne.

W województwie wytwarzane jest niewiele ponad 4% polskiego PKB. Z każdym rokiem przybywa nowo zarejestrowanych przedsiębiorstw. Największa ich liczba występuje w sektorach: handlu i napraw, budownictwa oraz obsłudze nieruchomości oraz firm.

Poziom wynagrodzeń nieznacznie wzrasta – w 2006 r. wyniósł 2 406,98 zł. Najwięcej zarobki występują w obszarze pośrednictwa finansowego. Najwyższe średnie płace uzyskują mieszkańcy powiatu polickiego, miasta Szczecin oraz powiatu gryfińskiego.

Z roku na rok zmniejsza się liczba studentów w województwie, czego bezpośrednim powodem są uwarunkowania demograficzne (spadek ludności). Najczęściej wybierane są kierunki humanistyczne, w dalszej kolejności techniczne i przyrodnicze. Przybywa liczba niepublicznych szkół wyższych.

3. PRIORYTETY I DZIAŁANIA

Zadania Regionalnego Planu Działań na Rzecz Zatrudnienia na 2009 rok zostały pogrupowane według trzech priorytetów.

W ramach **Priorytetu I Wzrost aktywności zawodowej** realizowanych będzie dziewięć działań:

Działanie 1.1 Wspieranie rozwoju przedsiębiorczości;

Działanie 1.2 Rozwój systemu formalnego kształcenia zawodowego;

Działanie 1.3 Wsparcie rozwoju kwalifikacji poprzez realizację szkoleń zawodowych;

Działanie 1.4 Aktywizacja i reintegracja zawodowa osób bezrobotnych, znajdujących się w szczególnej sytuacji na rynku pracy;

Działanie 1.5 Realizacja usług poradnictwa zawodowego, informacji zawodowej oraz budowanie partnerstw lokalnych w ramach działań Centrów Informacji i Planowania Kariery Zawodowej;

Działania 1.6 Wsparcie dążeń zatrudnieniowych osób migrujących poprzez świadczenie usług EURES;

Działanie 1.7 Poprawa sytuacji kobiet na rynku pracy;

Działanie 1.8 Wsparcie kadry naukowej i rozwój innowacyjności w regionie;

Działanie 1.9 Wsparcie międzynarodowego pośrednictwa pracy poprzez obsługę rejestru agencji zatrudnienia.

Podjęte inicjatywy będą miały na celu m. in.: wsparcie osób bezrobotnych oraz osób poszukujących nowej, lepszej pracy poprzez świadczenie zróżnicowanych usług. Osoby posiadające trudności w poruszaniu się na rynku pracy będą mogły skorzystać zarówno z podstawowych, jak i specjalistycznych usług pośrednictwa pracy realizowanych przez publiczne służby zatrudnienia. Obsługa rejestru agencji zatrudnienia zmierzać będzie do wsparcia legalnego uzyskiwania zatrudnienia za granicą i minimalizację zjawiska nielegalnego zarobkowania. Świadczone będą także usługi poradnictwa zawodowego oraz informacji zawodowej, oferowana będzie pomoc w aktywnym poszukiwaniu pracy oraz organizowane będą szkolenia. W ramach aktywnych form przeciwdziałaniu bezrobociu oferta obejmować będzie formy szkoleniowe i zatrudnieniowe, realizowane przez samorządy powiatowe, w szczególności:

- prace interwencyjne;
- roboty publiczne;
- prace społecznie użyteczne;
- staż dla osób bezrobotnych;
- przygotowanie zawodowe dorosłych;
- pożyczka na sfinansowanie kosztów szkolenia;
- sfinansowanie kosztów studiów podyplomowych;
- zwrot kosztów egzaminów lub uzyskania licencji;
- szkolenie osób poszukujących pracy;
- refundacja kosztów wyposażenia i doposażenia stanowiska pracy;
- przyznanie jednorazowych środków na rozpoczęcie działalności gospodarczej.

Szczególna uwaga zostanie skierowana na osoby posiadające największe trudności z uzyskaniem zatrudnienia, zwłaszcza osoby młode, długotrwale bezrobotne i osoby niepełnosprawne. Planuje się również podejmowanie działań

w celu poprawy sytuacji kobiet na rynku pracy, a także działania skierowane na wsparcie kadry naukowej i rozwój innowacyjności w regionie.

Kolejno, w **Priorytecie II Sprawny rynek pracy** wyodrębnione zostały następujące działania:

Działanie 2.1 Wsparcie systemu zabezpieczenia społecznego w części dotyczącej rynku pracy, poprzez obsługę systemu nabywania korzyści socjalnych przez pracowników pochodzących z państw członkowskich Unii Europejskiej;

Działanie 2.2 Budowa systemu monitoringu rynku pracy, gospodarki i edukacji;

Działanie 2.3 Harmonizowanie ustawicznego kształcenia zawodowego z potrzebami rynku pracy.

Zakłada się, że poprzez realizację działań skupionych wokół tego Priorytetu nastąpi wsparcie systemu zabezpieczenia społecznego oraz rozwój współpracy pomiędzy instytucjami rynku pracy. Ponadto, poprzez dostarczenie instytucjom wspierającym rozwój zatrudnienia niezbędnych informacji i danych dotyczących planowanych form i kierunków działań aktywizujących zgodnych z potrzebami regionalnego rynku pracy, nastąpi podniesienie poziomu aktywności zawodowej mieszkańców województwa zachodniopomorskiego

Natomiast w ramach **Priorytetu III Wzmocnienie kadrowe i kompetencyjne instytucji rynku pracy** wyszczególniono trzy działania:

Działanie 3.1 Rozszerzenie wykorzystania i poprawa adresowania instrumentów aktywnej polityki rynku pracy oraz zastosowanie zindywidualizowanego podejścia wobec korzystających z usług publicznych służb zatrudnienia;

Działanie 3.2 Profesjonalizacja publicznych służb zatrudnienia poprzez rozwój kompetencji;

Działanie 3.3 Regionalny Ośrodek Europejskiego Funduszu Społecznego jako narzędzie wspierania projektodawców.

W związku z powyższym w ramach Priorytetu III podejmowane będą inicjatywy zmierzające do poprawy jakości usług świadczonych przez Powiatowe Urzędy Pracy, a także wzmocnienie, rozwój i profesjonalizacja publicznych służb zatrudnienia w regionie. W Priorytecie tym znalazło się również działanie polegające na rozwijaniu kompetencji potencjalnych projektodawców – poprzez utworzenie Regionalnego Ośrodka Europejskiego Funduszu Społecznego.

Poniżej przedstawiono szczegółowy opis działań w ramach trzech priorytetów.

3.1. Priorytet I. Wzrost aktywności zawodowej

3.1.1. Działanie 1.1. Wsparcie rozwoju przedsiębiorczości

Cel: Wsparcie rozwoju przedsiębiorczości poprzez podnoszenie poziomu aktywności zawodowej społeczeństwa w sferze działalności gospodarczej, a także stymulowanie rozwoju ekonomicznego i społecznego regionów poprzez promowanie postaw przedsiębiorczych.

Planowane działania

Planowane jest utworzenie nowych miejsc pracy poprzez przyznawanie jednorazowych dotacji na rozpoczęcie działalności gospodarczej osobom bezrobotnym lub osobom pracującym, spełniającym określone kryteria dla danego projektu / programu oraz wykorzystując refundacje kosztów wyposażenia lub doposażenia stanowiska pracy dla przedsiębiorców zatrudniających osoby bezrobotne.

Planuje się, iż w uzupełnieniu przyznawanej dotacji, bezrobotni będą kierowani na szkolenie ABC Przedsiębiorczości. W przyszłości osoby te zostaną otoczone kompleksowym wsparciem w zakresie doradztwa, szkoleń i pomocy w trakcie prowadzenia działalności.

Dodatkowe działania będą podejmowane w zakresie promowania przedsiębiorczości, tj. kampanie informacyjne, poszerzające świadomość społeczeństwa w zakresie szans, korzyści, zagrożeń oraz dostępnych usług związanych z prowadzeniem własnego biznesu. Jednocześnie poprzez udostępnianie ulotek i broszur informacyjnych, upowszechniane będą dobre praktyki dotyczące prawidłowych zasad prowadzenia biznesu.

Narzędzia realizacji

Realizacja wymienionych aktywnych form przeciwdziałania bezrobociu będzie odbywać się poprzez wykonanie zapisów Ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy w części dotyczącej finansowania zadań Samorządów ze środków Funduszu Pracy oraz w ramach Działania 6.2 „Wsparcie oraz promocja przedsiębiorczości i samozatrudnienia” Priorytetu VI „Rynek pracy otwarty dla wszystkich” Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki.

Uczestnicy

Osoby bezrobotne i pracujące zainteresowane podjęciem własnej działalności oraz pracodawcy chcący rozwijać swoją działalność poprzez zatrudnienie dodatkowych pracowników w ramach refundacji wyposażenia lub doposażenia stanowisk pracy.

Przewidywane efekty

W wyniku przeprowadzonych procesów stymulujących przedsiębiorczą postawę społeczeństwa, osoby bezrobotne lub poszukujące pracy uzyskają zatrudnienie poprzez utworzenie własnej działalności gospodarczej lub w ramach doposażenia (sfinansowania) ich stanowiska pracy. W wyniku odbytych szkoleń

i udzielonych porad, znaczna część osób zwiększy swoje kwalifikacje i umiejętności w zakresie prowadzenia własnego biznesu, co wpłynie na wzmocnienie szansy utrzymania się na rynku pracy. Jednocześnie, prowadzone działania promocyjno – informacyjne umożliwią szerokiemu gronu odbiorców uzyskanie wiedzy z zakresu prowadzenia małych i średnich firm oraz upowszechniania dobrych praktyk.

Wskaźniki produktu

1. liczba osób, którym udzielono dotacji na rozpoczęcie działalności gospodarczej,
2. liczba osób, które skierowano na szkolenie z zakresu przedsiębiorczości w uzupełnieniu udzielanej dotacji,
3. liczba udzielonych refundacji wyposażenia lub doposażenia stanowiska pracy.

Wskaźniki rezultatu

1. liczba osób, które podjęły zatrudnienie w ramach udzielonej dotacji na rozpoczęcie działalności gospodarczej,
2. liczba osób, które podniosły swoje kwalifikacje po odbyciu szkoleń z zakresu przedsiębiorczości,
3. liczba osób, które uzyskały zatrudnienie po odbyciu pracy na refundowanym stanowisku,

Realizatorzy zadania

WUP, PUP, ZARR.

Źródła finansowania

FP, POKL

3.1.2. Działanie 1.2. Rozwój systemu formalnego kształcenia ustawicznego

Cel: zachęcenie osób dorosłych do podejmowania nauki w placówkach kształcenia ustawicznego oraz w szkołach dla dorosłych, jak również podnoszenie jakości, rozszerzanie i dostosowywanie oferty kształcenia ustawicznego osób dorosłych do potrzeb rynku pracy, a także stworzenie osobom bezrobotnym możliwości uzupełnienia wykształcenia poprzez dotowanie kształcenia na poziomie studiów podyplomowych.

Planowane działania

W ramach przewidzianego wsparcia zakłada się realizację działań informacyjnych ukierunkowanych na podniesienie świadomości społeczeństwa na temat korzyści płynących z formalnego kształcenia ustawicznego połączonych z usługami doradczymi dla osób zainteresowanych podjęciem tego typu kształcenia w kontekście doboru odpowiedniego kierunku nauki do wymogów regionalnego rynku pracy. Pomocą objęte zostaną również osoby dorosłe zainteresowane podjęciem kształcenia ustawicznego w formach szkolnych (uzupełnieniem lub podwyższeniem

swojego wykształcenia lub kwalifikacji w profilu ogólnym i zawodowym). Zainteresowane osoby będą mogły również potwierdzić kwalifikacje uzyskane w drodze formalnej lub nieformalnej. Istotnym elementem będzie ponadto wsparcie placówek kształcenia ustawicznego, praktycznego i doskonalenia zawodowego, prowadzących formalne kształcenie ustawiczne ukierunkowane na podniesienie jakości oferowanych usług edukacyjnych, dostosowanie programów i warunków nauczania do potrzeb regionalnego rynku pracy oraz rozwijanie innowacyjnych form kształcenia, które umożliwią bardziej efektywną i lepiej dostępną ofertę kształcenia (np. kształcenie w formie e-learningu).

Osoby chcące uzupełnić swoje wykształcenie otrzymają dofinansowanie do odbywanych studiów podyplomowych.

Narzędzia realizacji

Wdrażanie tego rodzaju programów możliwe będzie poprzez realizację projektów konkursowych w ramach Priorytetu IX Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, Działanie 9.3 „Upowszechnienie formalnego kształcenia ustawicznego” oraz zapisów „Ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy” w części dotyczącej finansowania z Funduszu Pracy kosztów studiów podyplomowych.

Uczestnicy

Osoby w wieku 25 – 64 lata (oraz osoby nieuczące się w wieku 18 – 24 lat) zgłaszające z własnej inicjatywy chęć kształcenia ustawicznego w formach szkolnych będą mogły skorzystać z kształcenia w formach szkolnych, kampanii informacyjnych, programów formalnego potwierdzania kwalifikacji ogólnych i zawodowych oraz usług doradczych. Wsparcie kierowane będzie także do szkół dla dorosłych, placówek kształcenia ustawicznego, praktycznego i doskonalenia zawodowego prowadzących formalne kształcenia ustawiczne. Pośrednie korzyści odczują również partnerzy społeczno – gospodarczy oraz pracodawcy.

Osoby bezrobotne, które w wyniku skierowania od Starosty odpowiedniego dla miejsca zamieszkania otrzymały dofinansowanie do odbywanych studiów.

Przewidywane efekty

Wsparcie placówek w zakresie promocji oferty edukacyjnej oraz planowania kierunków rozwoju kształcenia ustawicznego powinno zachęcić osoby dorosłe do ciągłego kształcenia. Wypracowane programy formalnego potwierdzania kwalifikacji ogólnych i zawodowych, zdobytych w sposób formalny i nieformalny, będą doskonałym wsparciem dla osób, które z własnej inicjatywy deklarują chęć przystąpienia do egzaminu zewnętrznego i potwierdzenia posiadanych kwalifikacji. Instytucje kształcenia ustawicznego również odniosą szereg korzyści: nastąpi promocja oferty edukacyjnej skierowanej do osób dorosłych, określone zostaną kierunki rozwoju placówek kształcenia ustawicznego osób dorosłych. Natomiast podniesienie wiedzy pracowników instytucji edukacyjnych w zakresie nowoczesnych form kształcenia osób dorosłych i efektywnego wdrożenia innowacyjnych metod kształcenia, wpłynie pozytywnie na zwiększenie liczby słuchaczy w tych placówkach. Z kolei osoby bezrobotne w wyniku ukończenia studiów, uzupełnią swoje wykształcenie oraz zdobędą nowe kwalifikacje, co zwiększy ich atrakcyjność na rynku pracy.

Wskaźniki produktu

1. Liczba osób dorosłych w wieku 25-64 lata, które uczestniczyły w formalnym kształceniu ustawicznym w ramach Działania 9.3 PO KL;
2. Liczba osób dorosłych w wieku 25-64 lata, które uzyskały dofinansowanie studiów podyplomowych w ramach środków Funduszu Pracy.

Wskaźniki rezultatu

1. Odsetek osób w wieku 25-64 lat, które uczestniczyły w formalnym kształceniu ustawicznym (w ramach systemu oświaty) w stosunku do całkowitej liczby osób w tej grupie.

Realizatorzy działań

Wszystkie podmioty mogące być projektodawcami w ramach Działania 9.3 POKL oraz Powiatowe Urzędy Pracy.

Źródła finansowania

POKL, FP

3.1.3. Działanie 1.3. Wsparcie rozwoju kwalifikacji poprzez realizację szkoleń zawodowych.

Cel: Umożliwienie podnoszenia i dostosowania kwalifikacji osób bezrobotnych i poszukujących pracy do wymogów zmieniającej się gospodarki.

Planowane działania

Planuje się wsparcie rozwoju osobistego, jak również działań mających na celu zwiększenie aktywności zawodowej osób bezrobotnych i poszukujących pracy zamieszkujących teren województwa zachodniopomorskiego poprzez umożliwienie im nabycia nowych kwalifikacji zawodowych oraz doskonalenie umiejętności już posiadanych. Jednocześnie, zakłada się wsparcie przedsiębiorców pragnących usprawnić system funkcjonowania firmy poprzez rozwój zasobów ludzkich dostępnych w przedsiębiorstwie w ramach szkoleń umożliwiających nabycie odpowiednich kompetencji do wykonywania zadań na danym stanowisku pracy.

Osoby bezrobotne zostaną objęte szkoleniami indywidualnymi, mającymi na celu uprawdopodobnienie podjęcia pracy lub działalności gospodarczej po jego zakończeniu. W większości przypadków będzie to poprzedzone rozmową z doradcą zawodowym, który ułatwi wybór odpowiedniego szkolenia pozwalającego uzyskać kwalifikacje zwiększające szanse powrotu na rynek pracy.

W przypadku osób pracujących i spełniających kryteria określone w Ustawie, mechanizm realizowanego wsparcia będzie analogiczny, jednakże osobom tym nie będzie przysługiwało stypendium szkoleniowe.

Narzędzia realizacji

Realizacja szkoleń będzie odbywać się poprzez wykonanie zapisów Ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy oraz w ramach poszczególnych Priorytetów POKL.

Uczestnicy

Osoby pracujące lub bezrobotne zainteresowane nabyciem, zmianą lub podniesieniem swoich kwalifikacji zawodowych.

Przewidywane efekty

Zakłada się, iż udział w specjalistycznych szkoleniach doskonalących umiejętności zawodowe, umożliwi osobom bezrobotnym oraz poszukującym pracy zdobycie nowego zatrudnienia. Dodatkowo przyjmuje się, iż poprzez wsparcie rozwoju osobistego poszczególnych pracowników, wzrośnie wartość posiadanych zasobów ludzkich w przedsiębiorstwach.

Wskaźniki produktu

1. liczba osób bezrobotnych uczestniczących w szkoleniach,
2. liczba osób poszukujących pracy uczestniczących w szkoleniach.

Wskaźniki rezultatu

1. liczba osób bezrobotnych, które uzyskały zatrudnienie po odbyciu szkolenia,
2. liczba osób pracujących, poszukujących pracy, które zdobyły nową pracę po ukończeniu szkolenia .

Realizatorzy działania

WUP, PUP, ZARR, ZWK OHP

Źródła finansowania

FP, POKL

3.1.4. Działanie 1.4. Aktywizacja i reintegracja zawodowa osób bezrobotnych, znajdujących się w szczególnej sytuacji na rynku pracy.

Cel: wsparcie powrotu na rynek pracy osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Planowane działania

W celu wyeliminowania czynników dyskryminujących osoby bezrobotne na tle innych osób poszukujących pracy ze względu na poziom wykształcenia, posiadane kwalifikacje, wiek, sytuację rodzinną, czy też fakt bycia bezrobotnym, planuje się udostępnić osobom bezrobotnym - określanym przez art. 49 Ustawy jako osoby znajdujące się w szczególnej sytuacji na rynku pracy - usługi oraz aktywne

instrumenty rynku pracy, tj. poradnictwo zawodowe, pośrednictwo pracy, staże, przygotowanie zawodowe, szkolenia, jednorazowe środki na podjęcie własnej działalności gospodarczej oraz refundacje wyposażenia lub doposażenia stanowiska pracy, a także prace interwencyjne, prace społecznie użyteczne oraz roboty publiczne.

Beneficjenci przytoczonych działań zostaną objęci doradztwem zawodowym – w jego ramach odbędą się warsztaty aktywnego poszukiwania pracy, co będzie znacznym wsparciem, zwłaszcza w przypadku osób długotrwale bezrobotnych, które w okresie pozostawania bez pracy zatraciły motywację oraz umiejętność skutecznego poszukiwania zatrudnienia.

Osoby chcące zdobyć lub podwyższyć kwalifikacje, zostaną skierowane na szkolenia, dzięki czemu uatrakcyjnią swoje umiejętności zawodowe. Wykorzystanie tego narzędzia będzie istotne szczególnie w kontekście osób w wieku niemobilnym, powyżej 45 roku życia, niechętnych do doksztalcania lub przekwalifikowania się w celu zmiany miejsca pracy.

Istotnym działaniem w procesie przywracania osób bezrobotnych do zasobów pracy będzie pośrednictwo pracy, realizowane poprzez przedstawianie ofert pracy predysponowanym do jej wykonywania (w opinii pośredników pracy) bezrobotnym.

W celu zwiększenia szans na zatrudnienie osób pozostających bez pracy, a zwłaszcza ludzi młodych, wchodzących dopiero na rynek pracy, z tego powodu charakteryzujących się brakiem jakiegokolwiek doświadczenia zawodowego, przewiduje się m. in. organizację form zatrudnienia subsydiowanego, czyli staży, przygotowania zawodowego w miejscu pracy oraz refundacji wyposażenia lub doposażenia stanowiska pracy. Realizacja założonych celów będzie się również odbywać poprzez świadczenie osobom młodym usług z zakresu poradnictwa zawodowego, psychologicznego, prawnego, a także pomocy młodzieży planującej kontynuację nauki w wyborze kierunków kształcenia.

Z zamiarem kształtowania przedsiębiorczości społeczeństwa i upowszechniania formy samozatrudnienia, przyznawanie będą dotacje na rozpoczęcie działalności gospodarczej.

Kolejnym realizowanym działaniem ukierunkowanym na przywrócenie zdolności zatrudnieniowej osób bezrobotnych znajdujących się w szczególnej sytuacji na rynku pracy, będą prace interwencyjne, roboty publiczne oraz prace społecznie użyteczne, czyli instrumenty wsparcia, z których w największym stopniu – wedle statystyk – korzystają osoby długotrwale bezrobotne.

Uzupełnieniem wsparcia wykorzystującego standardowe narzędzia dostępne w Ustawie będą dodatkowe działania ukierunkowane na pomoc osobom niepełnosprawnym. Należy zwrócić uwagę na program „Trener pracy”, prowadzony i finansowany przez Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych (PFRON). Powiatowy Urząd Pracy w Szczecinku, będący jedyną planującą wdrożyć ten projekt zachodniopomorską instytucją rynku pracy (spośród instytucji zgłaszających zadania do Regionalnego Planu Działań), będzie realizował – poza klasycznymi działaniami kierowanymi do osób bezrobotnych lub poszukujących pracy – również usługi dodatkowe, związane jednak w dalszym ciągu ze wsparciem procesów zatrudnienia, takie jak: wyszukanie potencjalnego pracodawcy, wybranie wspólnie z nim stanowiska pracy odpowiedniego do możliwości i kwalifikacji wspieranej osoby niepełnosprawnej, określenie wymiaru czasu pracy oraz czynności, które wejdą w zakres obowiązków na zajmowanym stanowisku pracy. Dodatkowo, wykonywane będzie trwale monitorowanie pracy zatrudnionej osoby niepełnosprawnej, polegające na systematycznym i ciągłym kontakcie trenera pracy

z pracodawcą i pracownikiem, a także rodziną pracownika oraz udzielanie pomocy w rozwiązywaniu ewentualnie powstałych problemów zawodowych. Jednocześnie zakłada się, iż poprzez realizowany od kilku lat za pośrednictwem publicznych służb zatrudnienia program „JUNIOR”, młodzi, niepełnosprawni absolwenci uzyskają możliwość odbycia stażu zawodowego, stanowiącego szansę ewentualnego zatrudnienia i zdobycia doświadczenia zawodowego.

Identyfikacja potrzeb osób pozostających bez zatrudnienia będzie się odbywać poprzez stosowanie Indywidualnych Planów Działań w znacznie szerszym zakresie niż dotychczas miało to miejsce.

Narzędzia realizacji

Realizacja wymienionych instrumentów aktywizacji zawodowej będzie odbywać się poprzez wykonanie zapisów Ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy oraz w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, ze szczególnym uwzględnieniem Priorytetu VII (Promocja Integracji Społecznej).

Uczestnicy

Uczestnikami będą osoby rozumiane wg art. 49 Ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy jako osoby znajdujące się w szczególnej sytuacji na rynku pracy. Zaliczają się do nich zarejestrowani bezrobotni: bez wykształcenia średniego; bez kwalifikacji zawodowych, bez doświadczenia zawodowego; długotrwale bezrobotni; mieszkańcy wsi; osoby w wieku powyżej 50 roku życia; w wieku do 25 lat; osoby samotnie wychowujące co najmniej jedno dziecko do 18 roku życia; niepełnosprawni; osoby do 27 roku życia, które w terminie do 12 miesięcy wstecz ukończyły szkołę wyższą; osoby które po odbyciu kary pozbawienia wolności nie podjęły zatrudnienia; cudzoziemcy.

Przewidywane efekty

Przewiduje się, iż część osób korzystających ze wsparcia w ramach ww. usług oraz instrumentów przeciwdziałania bezrobociu, zdobędzie po ich odbyciu stałe zatrudnienie. Jednocześnie, osoby znajdujące się w szczególnej sytuacji na rynku pracy nabędą dodatkowych umiejętności, charakterystycznych dla poszczególnych form aktywizujących:

1. odbiorcy usług poradnictwa zawodowego pozyskają praktyczne umiejętności poszukiwania pracy oraz wykształcą w sobie aktywne postawy poruszania się po rynku pracy, wolne od niskiej samooceny oraz braku wiary we własne możliwości,
2. uczestnicy szkoleń podniosą lub zdobędą nowe kwalifikacje zawodowe, dostosowując je do potrzeb lokalnego i europejskiego rynku pracy,
3. poprzez przyuczenie do pracy, w formie stażu zawodowego lub przygotowania zawodowego, beneficjenci (w zdecydowanej większości osoby młode) nabędą wiedzę teoretyczną oraz umiejętności praktyczne, które w dalszej perspektywie uprawdopodobnią zdobycie stałego zatrudnienia,

4. możliwość pozyskania dotacji na rozpoczęcie własnego biznesu pobudzi u osób bezrobotnych cechy przedsiębiorcze oraz zwiększy zainteresowanie prowadzeniem działalności gospodarczej,
5. uczestnicy prac interwencyjnych, robót publicznych oraz prac społecznie użytecznych poprzez tymczasowe zatrudnienie subsydiowane opuszczą grupę biernych zawodowo, co zmniejszy ryzyko wykluczenia społecznego, zwłaszcza w przypadku osób najdłużej pozostających bez pracy,

Wskaźniki produktu

w zakresie poradnictwa indywidualnego:

1. liczba osób, które skorzystały z usług poradnictwa indywidualnego,
2. liczba osób w wieku powyżej 50 lat, które skorzystały z usług poradnictwa indywidualnego,
3. liczba osób długotrwale bezrobotnych, które skorzystały z usług poradnictwa indywidualnego,
4. liczba osób w wieku do 25 lat, które skorzystały z usług poradnictwa indywidualnego,
5. liczba osób bez kwalifikacji zawodowych, które skorzystały z usług poradnictwa indywidualnego,
6. liczba osób zamieszkałych na wsi, które skorzystały z usług poradnictwa indywidualnego,
7. liczba osób niepełnosprawnych, które skorzystały z usług poradnictwa indywidualnego,

w zakresie szkoleń zawodowych:

1. liczba osób, które rozpoczęły szkolenie zawodowe,
2. liczba osób w wieku powyżej 50 lat, które rozpoczęły szkolenie zawodowe,
3. liczba osób długotrwale bezrobotnych, które rozpoczęły szkolenie zawodowe,
4. liczba osób w wieku do 25 lat, które rozpoczęły szkolenie zawodowe,
5. liczba osób bez kwalifikacji zawodowych, które rozpoczęły szkolenie zawodowe,
6. liczba osób zamieszkałych na wsi, które rozpoczęły szkolenie zawodowe,
7. liczba osób niepełnosprawnych, które rozpoczęły szkolenie zawodowe,

w zakresie staży zawodowych:

1. liczba osób, które rozpoczęły staże zawodowe,
2. liczba osób w wieku powyżej 50 lat, które rozpoczęły staże zawodowe,
3. liczba osób długotrwale bezrobotnych, które rozpoczęły staże zawodowe,
4. liczba osób w wieku do 25 lat, które rozpoczęły staże zawodowe,
5. liczba osób bez kwalifikacji zawodowych, które rozpoczęły staże zawodowe,
6. liczba osób zamieszkałych na wsi, które rozpoczęły staże zawodowe,
7. liczba osób niepełnosprawnych, które rozpoczęły staże zawodowe,

w zakresie przygotowania zawodowego:

1. liczba osób, które rozpoczęły przygotowanie zawodowe w miejscu pracy,
2. liczba osób w wieku powyżej 50 lat, które rozpoczęły przygotowanie zawodowe w miejscu pracy,
3. liczba osób długotrwale bezrobotnych, które rozpoczęły przygotowanie zawodowe w miejscu pracy,
4. liczba osób w wieku do 25 lat, które rozpoczęły przygotowanie zawodowe w miejscu pracy,
5. liczba osób bez kwalifikacji zawodowych, które rozpoczęły przygotowanie zawodowe w miejscu pracy,
6. liczba osób zamieszkałych na wsi, które rozpoczęły przygotowanie zawodowe w miejscu pracy,
7. liczba osób niepełnosprawnych, które rozpoczęły przygotowanie zawodowe w miejscu pracy,

w zakresie prac interwencyjnych:

1. liczba osób, które rozpoczęły prace interwencyjne,
2. liczba osób w wieku powyżej 50 lat, które rozpoczęły prace interwencyjne,
3. liczba osób długotrwale bezrobotnych, które rozpoczęły prace interwencyjne,
4. liczba osób w wieku do 25 lat, które rozpoczęły prace interwencyjne,
5. liczba osób bez kwalifikacji zawodowych, które rozpoczęły prace interwencyjne,
6. liczba osób zamieszkałych na wsi, które rozpoczęły prace interwencyjne,
7. liczba osób niepełnosprawnych, które rozpoczęły prace interwencyjne,

w zakresie robót publicznych:

1. liczba osób, które rozpoczęły roboty publiczne,
2. liczba osób w wieku powyżej 50 lat, które rozpoczęły roboty publiczne,
3. liczba osób długotrwale bezrobotnych, które rozpoczęły roboty publiczne,
4. liczba osób w wieku do 25 lat, które rozpoczęły roboty publiczne,
5. liczba osób bez kwalifikacji zawodowych, które rozpoczęły roboty publiczne,
6. liczba osób zamieszkałych na wsi, które rozpoczęły roboty publiczne,
7. liczba osób niepełnosprawnych, które rozpoczęły roboty publiczne,

w zakresie prac społecznie użytecznych:

1. liczba osób, które rozpoczęły prace społecznie użyteczne,
2. liczba osób w wieku powyżej 50 lat, które rozpoczęły prace społecznie użyteczne,
3. liczba osób długotrwale bezrobotnych, które rozpoczęły prace społecznie użyteczne,
4. liczba osób w wieku do 25 lat, które rozpoczęły prace społecznie użyteczne,
5. liczba osób bez kwalifikacji zawodowych, które rozpoczęły prace społecznie użyteczne,
6. liczba osób zamieszkałych na wsi, które rozpoczęły prace społecznie użyteczne,
7. liczba osób niepełnosprawnych, które rozpoczęły prace społecznie użyteczne,

Wskaźniki rezultatu

w zakresie poradnictwa indywidualnego:

1. liczba osób, które podjęły pracę po skorzystaniu z usług poradnictwa indywidualnego,
2. liczba osób w wieku powyżej 50 lat, które podjęły pracę po skorzystaniu z usług poradnictwa indywidualnego,
3. liczba osób długotrwale bezrobotnych, które podjęły pracę po skorzystaniu z usług poradnictwa indywidualnego,
4. liczba osób w wieku do 25 lat, które podjęły pracę po skorzystaniu z usług poradnictwa indywidualnego,
5. liczba osób bez kwalifikacji zawodowych, które podjęły pracę po skorzystaniu z usług poradnictwa indywidualnego,
6. liczba osób zamieszkałych na wsi, które podjęły pracę po skorzystaniu z usług poradnictwa indywidualnego,
7. liczba osób niepełnosprawnych, które podjęły pracę po skorzystaniu z usług poradnictwa indywidualnego,
8. liczba osób, które zostały skierowane na szkolenie zawodowe w wyniku usług poradnictwa indywidualnego,
9. liczba osób w wieku powyżej 50 lat, które zostały skierowane na szkolenie zawodowe w wyniku usług poradnictwa indywidualnego,
10. liczba osób długotrwale bezrobotnych, które zostały skierowane na szkolenie zawodowe w wyniku usług poradnictwa indywidualnego,
11. liczba osób w wieku do 25 lat, które zostały skierowane na szkolenie zawodowe, w wyniku usług poradnictwa indywidualnego,
12. liczba osób bez kwalifikacji zawodowych, które zostały skierowane na szkolenie zawodowe w wyniku usług poradnictwa indywidualnego,
13. liczba osób zamieszkałych na wsi, które zostały skierowane na szkolenie zawodowe w wyniku usług poradnictwa indywidualnego,
14. liczba osób zamieszkałych na wsi, które zostały skierowane na szkolenie zawodowe w wyniku usług poradnictwa indywidualnego,
15. liczba osób niepełnosprawnych, które zostały skierowane na szkolenie zawodowe w wyniku usług poradnictwa indywidualnego,

w zakresie szkoleń zawodowych:

1. liczba osób, które podjęły pracę po odbyciu szkolenia zawodowego,
2. liczba osób w wieku powyżej 50 lat, które podjęły pracę po odbyciu szkolenia zawodowego,
3. liczba osób długotrwale bezrobotnych, które podjęły pracę po odbyciu szkolenia zawodowego,
4. liczba osób w wieku do 25 lat, które podjęły pracę po odbyciu szkolenia zawodowego,
5. liczba osób bez kwalifikacji zawodowych, które podjęły pracę po odbyciu szkolenia zawodowego,
6. liczba osób zamieszkałych na wsi, które podjęły pracę po odbyciu szkolenia zawodowego,

7. liczba osób niepełnosprawnych, które podjęły pracę po odbyciu szkolenia zawodowego,

w zakresie staży zawodowych:

1. liczba osób, które podjęły pracę po odbyciu stażu zawodowego,
2. liczba osób w wieku powyżej 50 lat, które podjęły pracę po odbyciu stażu zawodowego,
3. liczba osób długotrwale bezrobotnych, które podjęły pracę po odbyciu stażu zawodowego,
4. liczba osób w wieku do 25 lat, które podjęły pracę po odbyciu stażu zawodowego,
5. liczba osób bez kwalifikacji zawodowych, które podjęły pracę po odbyciu stażu zawodowego,
6. liczba osób zamieszkałych na wsi, które podjęły pracę po odbyciu stażu zawodowego,
7. liczba osób niepełnosprawnych, które podjęły pracę po odbyciu stażu zawodowego,

w zakresie przygotowania zawodowego:

1. liczba osób, które podjęły pracę po odbyciu przygotowania zawodowego,
2. liczba osób w wieku powyżej 50 lat, które podjęły pracę po odbyciu przygotowania zawodowego,
3. liczba osób długotrwale bezrobotnych, które podjęły pracę po odbyciu przygotowania zawodowego,
4. liczba osób w wieku do 25 lat, które podjęły pracę po odbyciu przygotowania zawodowego,
5. liczba osób bez kwalifikacji zawodowych, które podjęły pracę po odbyciu przygotowania zawodowego,
6. liczba osób zamieszkałych na wsi, które podjęły pracę po odbyciu przygotowania zawodowego,
7. liczba osób niepełnosprawnych, które podjęły pracę po odbyciu przygotowania zawodowego,

w zakresie prac interwencyjnych:

1. liczba osób, które podjęły prace po odbyciu prac interwencyjnych,
2. liczba osób w wieku powyżej 50 lat, które podjęły prace po odbyciu prac interwencyjnych,
3. liczba osób długotrwale bezrobotnych, które podjęły prace po odbyciu prac interwencyjnych,
4. liczba osób w wieku do 25 lat, które podjęły prace po odbyciu prac interwencyjnych,
5. liczba osób bez kwalifikacji zawodowych, które podjęły prace po odbyciu prac interwencyjnych,
6. liczba osób zamieszkałych na wsi, które podjęły prace po odbyciu prac interwencyjnych,
7. liczba osób niepełnosprawnych, które podjęły prace po odbyciu prac interwencyjnych,

w zakresie robót publicznych:

1. liczba osób, które podjęły pracę po odbyciu robót publicznych,
2. liczba osób w wieku powyżej 50 lat, które podjęły pracę po odbyciu robót publicznych,
3. liczba osób długotrwale bezrobotnych, które podjęły pracę po odbyciu robót publicznych,
4. liczba osób w wieku do 25 lat, które podjęły pracę po odbyciu robót publicznych,
5. liczba osób bez kwalifikacji zawodowych, które podjęły pracę po odbyciu robót publicznych,
6. liczba osób zamieszkałych na wsi, które podjęły pracę po odbyciu robót publicznych,
7. liczba osób niepełnosprawnych, które podjęły pracę po odbyciu robót publicznych,

w zakresie prac społecznie użytecznych:

1. liczba osób, które podjęły pracę po odbyciu prac społecznie użytecznych,
2. liczba osób w wieku powyżej 50 lat, które podjęły pracę po odbyciu prac społecznie użytecznych,
3. liczba osób długotrwale bezrobotnych, które podjęły pracę po odbyciu prac społecznie użytecznych,
4. liczba osób w wieku do 25 lat, które podjęły pracę po odbyciu prac społecznie użytecznych,
5. liczba osób bez kwalifikacji zawodowych, które podjęły pracę po odbyciu prac społecznie użytecznych,
6. liczba osób zamieszkałych na wsi, które podjęły pracę po odbyciu prac społecznie użytecznych,
7. liczba osób niepełnosprawnych, które podjęły pracę po odbyciu prac społecznie użytecznych.

Realizatorzy zadania

WUP, PUP, ZWK OHP.

Źródło finansowania

FP, POKL, środki własne instytucji (w przypadku ZWK OHP).

3.1.5. Działanie 1.5. Realizacja usług poradnictwa zawodowego, informacji zawodowej oraz budowanie partnerstw lokalnych w ramach działań Centrów Informacji i Planowania Kariery Zawodowej.

Cel: wsparcie dążeń osób bezrobotnych i poszukujących pracy w uzyskaniu satysfakcjonującego zatrudnienia poprzez udostępnianie w ramach CliPKZ usług doradztwa zawodowego.

Planowane działania

W ramach funkcjonujących w Szczecinie i w Koszalinie Centrach Informacji i Planowania Kariery Zawodowej, planuje się realizację usług indywidualnego oraz grupowego poradnictwa zawodowego, skierowanego do osób poszukujących pracy oraz osób bezrobotnych, często znajdujących się w szczególnej sytuacji na rynku pracy. Poradnictwo będzie prowadzone w formie indywidualnych porad oraz w postaci warsztatów grupowych, w połączeniu z przeprowadzaniem badań zainteresowań oraz uzdolnień zawodowych osób bezrobotnych lub poszukujących pracy. Do badań wykorzystywane będą standaryzowane metody i narzędzia ułatwiające wybór zawodu, zmianę kwalifikacji, podjęcie lub zmianę zatrudnienia.

W procesie gromadzenia, przetwarzania oraz udostępniania klientom Centrów informacji zawodowej, aktualizowane będą Teczki Informacji o Zawodach oraz ulotki informacyjne związane z tematyką rynku pracy (o zawodach, instytucjach szkoleniowych, szkołach, uczelniach). Dodatkowo, udzielana będzie grupowa informacja zawodowa dla uczniów ostatnich klas szkół ponadgimnazjalnych, myślących o podjęciu pracy lub o dalszej nauce. W trakcie tych zajęć młodzież będzie miała dostęp do zbiorów informacji zawodowej, informacji na temat rynku pracy i metod poszukiwania pracy oraz badań predyspozycji zawodowych.

Odbiorcom usług Centrów będzie udzielana pomoc z zakresu aktywizacji zawodowej: wsparcie przy sporządzaniu dokumentów aplikacyjnych (życiorys, list motywacyjny) oraz udostępnienie bezpłatnych stanowisk internetowych dla celów związanych z poszukiwaniem pracy.

Poprzez organizację szkoleń i spotkań dla doradców zawodowych z wojewódzkiego oraz powiatowych urzędów pracy, wspierane będzie kształcenie osób mających największy, bezpośredni wpływ na jakość poradnictwa zawodowego realizowanego przez publiczne służby zatrudnienia.

Jednocześnie, pracownicy CliPKZ będą przeprowadzać szkolenia z zakresu motywowania do pracy, asertywności, radzenia sobie ze stresem oraz wypalenia zawodowego.

W ramach budowania spójnej polityki rynku pracy, CliPKZ będą aktywnie współpracować z innymi instytucjami i organizacjami:

- do zadań których należy prowadzenie usług poradnictwa zawodowego: powiatowe urzędy pracy, akademickie biura karier, gminne centra informacji oraz ochotnicze hufce pracy;
- których podopieczni często są klientami Centrów: miejskie ośrodki pomocy rodzinie, zakłady karne, centra psychiatryczne, poradnie psychologiczno – pedagogiczne, stowarzyszenia i organizacje działające na rzecz osób niepełnosprawnych.

Centra będą aktywnie uczestniczyć w targach, seminariach, spotkaniach poświęconych problematyce poradnictwa zawodowego oraz pośrednictwa pracy, organizowanych przez różne instytucje, m. in. szkoły wyższe i poradnie psychologiczno – pedagogiczne. Na stoiskach pracownicy Centrów zaprezentują

dostępne usługi, udzielą indywidualnych konsultacji i porad, przeprowadzą warsztaty oraz prezentacje tematyczne.

Narzędzia realizacji

Zadania związane z obsługą Centr Informacji i Planowania Kariery Zawodowej będą realizowane na mocy przepisów Ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy.

Uczestnicy

Osoby uczące się, bezrobotne lub poszukujące pracy, zainteresowane skorzystaniem z usług poradnictwa zawodowego oraz informacji zawodowej dostępnych w CliPKZ.

Przewidywane efekty

Część klientów CliPKZ zdobędzie zatrudnienie po skorzystaniu z oferowanych usług poradnictwa indywidualnego lub grupowego. Jednocześnie, odbiorcy tych działań zdobędą praktyczne umiejętności poszukiwania pracy oraz wykształcą w sobie aktywne postawy ułatwiające poruszanie się po rynku pracy.

W wyniku udostępniania klientom Centr szerokiej informacji nt. rynku pracy, osoby bezrobotne oraz poszukujące pracy pozyskają wiedzę nt. istniejących ścieżek rozwoju zawodowego oraz instytucji uczestniczących w procesie wspierania tych dążeń.

Efektom organizowanych przez CliPKZ szkoleń dla doradców zawodowych będzie podniesienie jakości oferowanych usług poradnictwa zawodowego. Jednocześnie, przeprowadzone szkolenia w zakresie rozwoju osobistego podniosą atrakcyjność uczestniczących w nich osób w oczach potencjalnych pracodawców.

Rezultatem współpracy Centr z instytucjami i organizacjami, które realizują usługi poradnictwa zawodowego, będzie usprawnienie systemu pomocy oraz szerokie wsparcie osób znajdujących się w szczególnie trudnej sytuacji na rynku pracy, często zagrożonych trwałym bezrobociem i wykluczeniem społecznym.

Poprzez uczestnictwo w targach, spotkaniach, konferencjach i seminariach, pracownicy Centr Informacji i Planowania Kariery Zawodowej będą prezentować dobre praktyki związane z problematyką poradnictwa zawodowego oraz pośrednictwa pracy, jednocześnie budowana będzie świadomość społeczna w zakresie istniejących rozwiązań instytucjonalnych promujących zatrudnienie.

Wskaźniki produktu

1. liczba osób, którym udzielono porad indywidualnych,
2. liczba przeprowadzonych testów badających predyspozycje zawodowe,
3. liczba grup, w ramach których udzielono porad zawodowych,
4. liczba osób, którym udzielono porad grupowych,
5. liczba przygotowanych ulotek informacyjnych o zawodach,

6. liczba uczniów ostatnich klas ponadgimnazjalnych, którzy skorzystali z grupowej informacji zawodowej,
7. liczba osób, które skorzystały ze stanowisk internetowych, dostępnych w CliPKZ,
8. liczba przeprowadzonych szkoleń z zakresu motywowania do pracy, asertywności, radzenia sobie ze stresem lub wypalenia zawodowego,
9. liczba osób uczestniczących w szkoleniach z zakresu motywowania do pracy, asertywności, radzenia sobie ze stresem lub wypalenia zawodowego,

Wskaźniki rezultatu

1. liczba osób, które zdobyły pracę po skorzystaniu z usług poradnictwa indywidualnego,
2. liczba osób, które zdobyły pracę po skorzystaniu z usług poradnictwa grupowego.

Realizatorzy działania

WUP.

Źródło finansowania

Środki własne instytucji.

3.1.6. Działanie 1.6. System EURES jako narzędzie wsparcia dążeń zatrudnieniowych osób migrujących.

Cel: ułatwienie wolnego przepływu pracowników w obszarze wewnętrznych granic UE/EOG, ze szczególnym uwzględnieniem regionów transgranicznych.

Planowane działania

Usługi EURES realizowane w ramach struktur wojewódzkich i powiatowych służb zatrudnienia będą koncentrować się na 4 głównych obszarach:

- informowanie o warunkach życia i pracy oraz o sytuacji na europejskich rynkach pracy;
- doradztwo i pomoc osobom poszukującym pracy w znalezieniu zatrudnienia oraz pracodawcom w pozyskaniu pracowników o poszukiwanych kwalifikacjach zawodowych;
- współpraca międzynarodowa, ze szczególnym uwzględnieniem współpartnerstwa transgranicznego (EURES Transgraniczny);
- rozwój kadr EURES.

Planowane działania w zakresie kształtowania wiedzy społeczeństwa nt. mechanizmów dotyczących swobodnego przepływu pracowników będą skupiały się, z jednej strony, na uświadamianiu mieszkańców województwa

(w zdecydowanej większości osobom młodym) o ewentualnych korzyściach i zagrożeniach wiążących się z wyjazdem zagranicznym, a z drugiej na poradnictwie dla osób powracających z zagranicy, często nieświadomych istnienia nowych możliwości rozwoju własnych umiejętności oraz ścieżek kariery, nowych miejsc pracy i skali bezrobocia w kraju. W tym celu przygotowane będą materiały informacyjno – promocyjne w postaci ulotek i broszur informacyjnych, jak również artykułów sponsorowanych w prasie.

Wsparcie dla pracowników i pracodawców, będących uczestnikami europejskiego rynku pracy, będzie realizowane poprzez obsługę Rejestru ofert pracy EURES, będącego bazą ofert pracy dostępnych dla osób bezrobotnych i poszukujących pracy w poszczególnych krajach UE/EOG. Ponadto, wśród regionalnych pracodawców popularyzowana będzie idea uzupełniania niedoborów pracowników poprzez zatrudnianie mieszkańców UE/EOG, spełniających wymagania na określone stanowiska pracy, co ze względu na obawy związane z wysokością oczekiwanego przez kandydatów wynagrodzenia i trudnościami w porozumiewaniu się, często zniechęca zachodniopomorskich pracodawców.

W celu poprawy warunków swobodnego przepływu pracowników wewnątrz UE/EOG, pogłębiana będzie współpraca w ramach międzynarodowej sieci pośrednictwa pracy. Poprzez EURES Transgraniczny, będący międzyregionalnym partnerstwem stworzonym w regionach przygranicznych, wspierane będą procesy ułatwiające wolny przepływ pracowników w regionach przygranicznych wzdłuż wewnętrznych granic UE/EOG, a także działania przyczyniające się do rozwoju, integracji i sprawnego funkcjonowania transgranicznych regionów zatrudnienia. Organizowane będą konferencje, targi oraz seminaria dotyczące potrzeb rynku pracy i możliwości podejmowania pracy lub działalności gospodarczej w strefie transgranicznej, a także dni informacyjne, na których prezentowana będzie oferta wolnych miejsc pracy w krajach UE/EOG. W celu usprawnienia działań w obszarach współpracy, odbywać się będą konsultacje i spotkania robocze nt. planowanych spotkań informacyjnych, targów pracy, programów wymiany pracowników.

Dodatkowo, wszystkie powyższe działania z zakresu informowania, doradztwa oraz budowania partnerstw międzynarodowych, będą realizowane poprzez udział doradców oraz asystentów EURES w spotkaniach, targach, konferencjach lub seminariach, których problematyka obejmować będzie swobodny przepływ osób w krajach europejskich.

W celu poprawy jakości usług EURES oferowanych przez instytucje rynku pracy, planuje się organizację szkoleń oraz spotkań roboczych, skierowanych do pracowników powiatowych i wojewódzkich służb zatrudnienia, w zakresie narzędzi i metod pracy EURES oraz organizacji pracy własnej, w zgodzie z obowiązującymi Standardami Usług.

Narzędzia realizacji

Zadania związane z pośrednictwem pracy i poradnictwem zawodowym dla osób planujących wyjazd zagraniczny lub powracających z emigracji zarobkowej będą realizowane w oparciu o przepisy Ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy.

Uczestnicy

Osoby bezrobotne i poszukujące pracy planujące zarobkowy wyjazd zagraniczny lub powracające z migracji zarobkowej, zainteresowane usługami w ramach sieci EURES, a także pracownicy publicznych służb zatrudnienia wykonujący zadania z zakresu obsługi systemu międzynarodowego pośrednictwa pracy.

Przewidywane efekty

Zakłada się, iż w wyniku działań informacyjno – promocyjnych związanych z funkcjonowaniem sieci EURES osoby:

- planujące migrację zarobkową do krajów europejskich nabędą wiedzę, która pozwoli im sprawnie poruszać się po rynku pracy w nowym miejscu zamieszkania;
- powracające z migracji zarobkowej uzyskają fachowe porady ułatwiające poruszanie się po trudnym, zachodniopomorskim rynku pracy.

Za sprawą instrumentu Rejestru ofert pracy EURES część odbiorców usług międzynarodowej sieci pośrednictwa pracy uzyska satysfakcjonujące zatrudnienie, z kolei pracodawcy pozyskają pracowników o poszukiwanych umiejętnościach zawodowych.

W wyniku współpracy transgranicznej, ze szczególnym uwzględnieniem kooperacji polsko – niemieckiej, polskie społeczeństwo uzyska – obok wymiernych korzyści takich jak: miejsca pracy dla siły roboczej szukającej zatrudnienia na obszarze wspólnotowym - również korzyści niewymierne, tj. m. in.: pogłębienie wiedzy w zakresie potrzeb i wymagań zagranicznych rynków pracy.

Pracownicy publicznych służb zatrudnienia, zajmujący się międzynarodowym pośrednictwem pracy EURES, w wyniku uczestnictwa w szkoleniach zawodowych podniosą poziom swoich umiejętności zawodowych, co spowoduje wzrost jakości usług oferowanych przez instytucje rynku pracy osobom bezrobotnym i poszukującym pracy.

Wskaźniki produktu

1. liczba zorganizowanych spotkań informacyjnych / targów / konferencji / seminariów zorganizowanych przez kadrę EURES, związanych z międzynarodowym pośrednictwem pracy,
2. liczba spotkań informacyjnych / targów / konferencji / seminariów, w których uczestniczyła kadra EURES, związanych z międzynarodowym pośrednictwem pracy,
3. liczba spotkań informacyjnych / targów / konferencji / seminariów / spotkań roboczych związanych ze współpracą w ramach EURES Transgraniczny, w których uczestniczyła kadra EURES,
4. liczba osób, które zostały objęte poradnictwem zawodowym / uzyskały informację zawodową od pracowników EURES,

5. liczba przygotowanych materiałów informacyjno – promocyjnych (ulotki, broszury, artykuły prasowe) w zakresie EURES,
6. liczba ofert pracy zamieszczonych w Rejestrze Ofert Pracy EURES,
7. liczba pracowników publicznych służb zatrudnienia, uczestniczących w szkoleniach z zakresu międzynarodowego pośrednictwa pracy.

Wskaźniki rezultatu

1. liczba osób, które podjęły pracę po skorzystaniu z Rejestru Ofert Pracy EURES,
2. liczba pracowników publicznych służb zatrudnienia, którzy podnieśli swoje kwalifikacje po odbyciu szkoleń z zakresu międzynarodowego pośrednictwa pracy.

Realizatorzy zadania

WUP, PUP.

Źródła finansowania

Grant EURES.

3.1.7. Działanie 1.7. Poprawa sytuacji kobiet na rynku pracy

Cel: wspieranie równości szans kobiet na rynku pracy oraz przygotowanie kobiet do aktywnego i świadomego uczestnictwa na rynku pracy.

Planowane działania

Planuje się wsparcie bezrobotnych kobiet poprzez udzielenie kompleksowej pomocy, prowadzącej do wzrostu zatrudnienia oraz podniesienia ich statutu zawodowego i społecznego, a także wzrost poziomu samooceny kobiet. Tego typu działania w pierwszej kolejności umożliwią zdobycie umiejętności efektywnego poruszania się po rynku pracy, przygotowania dokumentów aplikacyjnych, autoprezentacji oraz prowadzenia rozmowy kwalifikacyjnej. Druga część ukierunkowana będzie na realizację szkoleń podwyższających kwalifikacje zawodowe. Uczestnictwo w szkoleniach umożliwi podjęcie zatrudnienia bądź zmianę pracy przez kobiety bezrobotne lub powracające na rynek pracy. Uczestniczki zostaną skierowane do doradcy zawodowego, który określi ich predyspozycje i możliwości a także najbardziej efektywne formy wsparcia, które doprowadzą do trwałej aktywizacji zawodowej. Dzięki takiemu rozwiązaniu wsparcie zostanie dostosowane do indywidualnych potrzeb każdego uczestnika programu i zapewni najlepsze rezultaty.

Beneficjentki działań będą mogły skorzystać ze wsparcia w postaci:

1. pośrednictwa pracy;
2. doradztwa zawodowego;
3. szkolenia zawodowego;
4. dotacji na rozpoczęcie własnej działalności gospodarczej;

5. staży zawodowych / przygotowania zawodowego dorosłych / robót publicznych / prac interwencyjnych.

Ponadto, zakładana jest pomoc w zakresie:

1. zwrotu kosztów dojazdu;
2. zwrotu kosztów opieki nad dziećmi do lat 7 i osobami zależnymi;
3. wypłaty stypendiów i dodatków szkoleniowych.

Narzędzia realizacji

Oferowana pomoc wykorzystywać będzie usługi i instrumenty wyszczególnione w ustawie o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, oprócz tego, powyższe narzędzia wspierane będą projektami realizowanymi w ramach POKL.

Uczestnicy

Kobiety bezrobotne i poszukujące pracy, ze szczególnym uwzględnieniem osób długotrwale bezrobotnych, bezrobotnych bez kwalifikacji zawodowych lub bez doświadczenia zawodowego.

Przewidywane efekty

Zastosowanie doradztwa zawodowego pomoże w odbudowaniu motywacji do działania, a uczestnictwo w warsztatach aktywnego poszukiwania pracy da uczestniczkom możliwość zapoznania się z sytuacją na rynku pracy oraz wymogami pracodawców wobec potencjalnych pracowników. Podczas zajęć każdy z będzie mógł przeanalizować swoją indywidualną sytuację zawodową i przygotować się do skutecznego działania w zakresie poszukiwania pracy zarówno w kraju jak i za granicą. Zajęcia pozwolą również przygotować się do rozmowy kwalifikacyjnej z potencjalnym pracodawcą.

Następnie pośrednicy pracy PUP pozyskają oferty od pracodawców i przedstawiają je kobietom (w tym również przygotowanie zawodowe, prace interwencyjne, roboty publiczne).

Zorganizowane szkolenia umożliwiające zdobycie, podwyższenie lub uatrakcyjnienie już posiadanych kwalifikacji, będą miały na celu zwiększenie szans kobiet na rynku pracy.

Otrzymanie dotacji przyczyni się do wzmożonej aktywności i samodzielności kobiet na rynku, a dodatkowym efektem będzie na pewno możliwość kontrolowania własnego czasu pracy i dostosowania go do zaistniałych potrzeb godzenia obowiązków rodzinnych i zawodowych,

Kolejnym działaniem niezbędnym do realizacji będą instrumenty rynku pracy, dzięki którym kobiety objęte projektem będą kierowane do prac interwencyjnych, robót publicznych a przede wszystkim na staże zawodowe, dzięki którym w formie przyuczenia do pracy nabędą wiedzę teoretyczną i umiejętności praktyczne, które w efekcie pomogą w zdobyciu stałego zatrudnienia.

Wskaźnik produktu

1. liczba kobiet, które otrzymały jednorazowe środki na rozpoczęcie działalności gospodarczej,
2. liczba kobiet skierowanych na szkolenia zawodowe,
3. liczba kobiet, które zostały skierowane na staż.

Wskaźnik rezultatu

1. liczba kobiet, która podjęła własną działalność gospodarczą,
2. liczba kobiet, które zdobyły lub podwyższyły swoje kwalifikacje,
3. liczba kobiet, które podjęły zatrudnienie w wyniku udzielonego wsparcia.

Realizatorzy zadania

PUP, projektodawcy w ramach PO KL.

Źródła finansowania

PO KL, FP.

3.1.8. Działanie 1.8. Wsparcie kadry naukowej i rozwój innowacyjności w regionie

Cel: uzyskanie rozpraw doktorskich, publikacji, informatorów lub patentów, umożliwiających stworzenie różnorodnych rozwiązań technicznych i technologicznych, przyczyniających się do rozwoju regionu, przede wszystkim w sektorze gospodarki, jak również ochrony zdrowia i kultury.

Planowane działania

W nawiązaniu do wytycznych Regionalnej Strategii Innowacji POKL 2007 – 2013 planuje się realizację następujących działań promujących innowacyjne pomysły oraz wspierających rozwój jednostek badawczo - naukowych:

1. przyznawanie stypendiów ogólnych,
2. przyznawanie stypendiów specjalistycznych,
3. organizacja szkoleń grupowych i indywidualnych (z zakresu m.in. komercjalizacji i upowszechniania wiedzy, zarządzania własnością intelektualną, zakładania i prowadzenia działalności gospodarczej),
4. organizacja spotkań promujących możliwości i korzyści dla potencjalnych uczestników projektu,
5. organizacja spotkań, podczas których doktoranci będą mieli możliwość przedstawienia wyników badań doktorskich (środowisko naukowe, przedsiębiorcy, przedstawiciele samorządu).

Narzędzia realizacji

Realizacja wymienionych działań będzie wykonaniem projektu systemowego Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Szczecinie „Inwestycja w wiedzę motorem rozwoju

innowacyjności w regionie" w ramach POKL, Działanie 8.2 Transfer wiedzy, Poddziałanie 8.2.2 Regionalne Strategie Innowacji.

Uczestnicy

Słuchacze studiów doktoranckich lub osoby mające wszczęty przewód doktorski na uczelniach wyższych mających swoją siedzibę na terenie Województwa Zachodniopomorskiego i mogących nadać stopień naukowy doktora, a jednocześnie kształcący się na kierunkach uznanych za szczególnie istotne z punktu widzenia rozwoju województwa lub przyczyniające się do rozwoju strategicznych obszarów województwa (określonych w Regionalnej Strategii Innowacyjności Województwa Zachodniopomorskiego).

Przewidywane efekty

Efektom finansowego wsparcia doktorantów będzie uzyskanie przez nich takich wyników prac naukowych, które w następstwie będą mogły być wdrożone w gospodarce, kulturze lub ochronie zdrowia w regionie. Poprzez udział w szkoleniach, ich uczestnicy podniosą swoje kwalifikacje i nabędą dodatkowe umiejętności, z kolei konsekwencją spotkań promowanych doktorantów z różnorodnymi środowiskami będzie pogłębienie współpracy między sektorem gospodarki a nauką, prowadzącej do rozwoju innowacji i zwiększenia nakładów na nowe technologie w regionie.

Wskaźniki produktu

1. liczba przyznanych stypendiów ogólnych,
2. liczba przyznanych stypendiów specjalistycznych,
3. liczba zorganizowanych spotkań promujących wyniki wspieranych prac doktorskich,
4. liczba zorganizowanych szkoleń grupowych,
5. liczba zorganizowanych szkoleń indywidualnych,
6. liczba osób, uczestniczących w szkoleniach indywidualnych i grupowych.

Wskaźniki rezultatu

1. liczba powstałych prac doktorskich, objętych wsparciem projektowym,
2. liczba osób, które podniosły swoje kwalifikacje wskutek udziału w szkoleniach indywidualnych lub grupowych,

Realizatorzy zadania

WUP.

Źródła finansowania

POKL.

3.1.9. Działanie 1.9. Instytucjonalne wsparcie międzynarodowego pośrednictwa pracy poprzez obsługę rejestru agencji zatrudnienia.

Cel: regulacja działalności agencji zatrudnienia oferujących usługi pośrednictwa pracy, doradztwa personalnego, poradnictwa zawodowego i pracy tymczasowej poprzez rejestrację oraz kontrolę tych podmiotów oraz udostępnianie kompleksowej informacji dot. agencji zainteresowanym osobom lub instytucjom.

Planowane działania

Czynności związane z prowadzeniem rejestru agencji zatrudnienia, będą koncentrować się na: weryfikacji dokumentów składanych przez podmioty ubiegające się o uzyskanie wpisu do rejestru, by następnie, na ich podstawie przygotować i wydać certyfikaty uprawniające do prowadzenia agencji zatrudnienia.

W celu zapewnienia kompleksowej informacji nt. bezpiecznych wyjazdów do pracy za granicę organizowane będą spotkania informacyjne z doradcami zawodowymi z Powiatowych Urzędów Pracy, pracownikami Państwowej Inspekcji Pracy oraz osobami bezrobotnymi. Osobom poszukującym pracy i chcącym skorzystać z usług agencji zatrudnienia, jak i podmiotom zainteresowanym prowadzeniem takiej działalności, na bieżąco udzielane będą informacje w trakcie rozmów indywidualnych.

Raz w roku przekazana zostanie w formie elektronicznej Ministrowi Pracy i Polityki Społecznej zbiorcza informacja o działalności agencji z terenu województwa. Na mocy przepisów znowelizowanej ustawy planuje się prowadzenie bieżących kontroli działalności agencji zatrudnienia.

Narzędzia realizacji

Zadania związane z prowadzeniem rejestru agencji zatrudnienia będą realizowane w oparciu o przepisy:

- Ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy,
- Ustawy z dnia 9 lipca 2003 r. o zatrudnianiu pracowników tymczasowych,
- Ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej,
- Ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego,
- Ustawy z dnia 16 listopada 2006 r. o opłacie skarbowej,
- Rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 26 stycznia 2009r. w sprawie agencji zatrudnienia,

Uczestnicy

Osoby bezrobotne, osoby zainteresowane korzystaniem z usług agencji zatrudnienia, Powiatowe Urzędy Pracy, podmioty zamierzające prowadzić lub już prowadzące usługi w zakresie pośrednictwa pracy.

Przewidywane efekty

Umożliwienie dostępu do bazy danych na temat agencji zatrudnienia w regionie i prowadzonej przez nie działalności. Ułatwienie wyszukiwania potrzebnych informacji o możliwościach poszukiwania pracy i zatrudnienia za pośrednictwem jednostek niepublicznych.

Jeszcze szersze upowszechnienie informacji dotyczących bezpiecznych wyjazdów do pracy za granicę oraz możliwości korzystania z działalności agencji zatrudnienia.

Wskaźniki produktu

1. liczba czynnych agencji zatrudnienia,
2. liczba wydanych certyfikatów.

Wskaźniki rezultatu

1. liczba osób, które podjęły zatrudnienie lub inną pracę zarobkową na terenie RP,
2. liczba osób skierowanych do pracy za granicą,
3. liczba osób skierowanych przez agencje pracy tymczasowej do wykonywania pracy tymczasowej,
4. liczba pracodawców korzystających z usług agencji doradztwa personalnego,
5. liczba osób korzystających z usług agencji poradnictwa zawodowego.

Realizatorzy działań

WUP.

Źródła finansowania

Środki własne instytucji.

3.2. Priorytet II. Sprawny rynek pracy

3.2.1. Działanie 2.1. Wsparcie systemu zabezpieczenia społecznego w części dotyczącej rynku pracy poprzez obsługę systemu nabywania korzyści socjalnych przez pracowników pochodzących z państw członkowskich Unii Europejskiej

Cel: wsparcie procesów związanych ze swobodnym przepływem pracowników na wewnętrznym rynku Unii Europejskiej, poprzez obsługę systemu nabywania korzyści socjalnych przez pracowników pochodzących z państw członkowskich.

Planowane działania

Instytucja właściwa do spraw koordynacji zabezpieczenia społecznego będzie wydawać:

- formularze E301, stanowiące potwierdzenie okresów ubezpieczenia i zatrudnienia w Polsce, osobom planującym ubiegać się o świadczenie z tytułu bezrobocia za granicą,
- formularze E303, będące dokumentem potwierdzającym prawo do transferu za granicę zasiłku osoby zarejestrowanej w powiatowym urzędzie pracy, planującej poszukiwać pracy w innym kraju członkowskim UE/EOG,
- decyzje przyznające / nieprzyznające prawo do świadczeń z tytułu bezrobocia osobom które po okresie pracy za granicą wróciły do Polski i nie mogą znaleźć pracy, przy uwzględnieniu zasady sumowania okresów ubezpieczenia i zatrudnienia,
- decyzje przyznające prawo transferu do Polski zasiłku dla bezrobotnych przyznanego na podstawie ustawodawstwa kraju członkowskiego UE/EOG innego niż Polska, osobom bezrobotnym, które nabyły prawo do świadczeń z tytułu bezrobocia w państwie swojego ostatniego zatrudnienia.

Narzędzia realizacji

Realizacja zadań związanych z obsługą systemu nabywania korzyści socjalnych będzie się odbywać na podstawie przepisów Ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy oraz wybranych aktów prawnych Wspólnoty Europejskiej.

Uczestnicy

Osoby zarejestrowane w powiatowych urzędach pracy jako poszukujące pracy, zainteresowane nabyciem praw do zasiłku dla osób pozostających bez pracy, osoby planujące ubiegać się o zasiłek w innym kraju wspólnotowym lub osoby z innych krajów wspólnotowych, które nabyły prawo do świadczeń w państwie swojego ostatniego zatrudnienia.

Przewidywane efekty

W wyniku przeprowadzonych postępowań w sprawie przyznania prawa do zasiłku, wydane zostaną decyzje pozytywne lub odmowne.

Wskaźniki produktu

1. liczba wniosków w sprawie wydania zaświadczenia (formularza) E 301,
2. liczba wniosków w sprawie wydania zaświadczenia (formularza) E 303,
3. liczba wniosków w sprawie przyznania prawa do zasiłku,
4. liczba wniosków w sprawie zachowania prawa do zasiłku.

Wskaźniki rezultatu

1. liczba pozytywnie rozpatrzonych wniosków w sprawie wydania zaświadczenia (formularza) E 301,
2. liczba pozytywnie rozpatrzonych wniosków w sprawie wydania zaświadczenia (formularza) E 303,
3. liczba pozytywnie rozpatrzonych wniosków w sprawie przyznania prawa do zasiłku,
4. liczba pozytywnie rozpatrzonych wniosków w sprawie zachowania prawa do zasiłku.

Realizator działania

WUP.

Źródło finansowania

Środki własne WUP.

3.2.2. Działanie 2.2. Budowa systemu monitoringu rynku pracy, gospodarki i edukacji

Cel: dostarczenie instytucjom rynku pracy, przedsiębiorcom oraz placówkom edukacyjnym informacji, badań, analiz i prognoz dotyczących rozwoju gospodarczego regionu i sytuacji na lokalnych rynkach pracy, dzięki którym czynności:

1. realizowane przez instytucje wspierające rozwój zatrudnienia,
2. związane z określaniem kierunków kształcenia,
3. stymulujące działania inwestycyjne i rozwojowe,

podejmowane będą w oparciu o aktualne potrzeby rynku pracy i regionalnych pracodawców.

Planowane działania

Wsparcie przedsiębiorców będzie się odbywać poprzez realizację badań w następujących obszarach:

- „Stan i prognoza rozwoju gospodarczego województwa zachodniopomorskiego”
- „Potencjał zatrudnieniowy w obszarach inicjatyw gospodarczych”
- „Sytuacja przedsiębiorców w województwie”
- „Segmentacja gospodarki i rynku pracy”

Wsparcie instytucji rynku pracy i placówek edukacyjnych będzie się odbywać poprzez realizację badań w następujących obszarach:

- „Zagraniczne migracje zarobkowe”
- „Oferty pracy poza publicznymi służbami zatrudnienia”
- „Losy zawodowe absolwentów szkół gimnazjalnych, ponadgimnazjalnych i absolwentów szkół wyższych”
- „Plany i preferencje zawodowe uczniów”
- „Sytuacja społeczno – zawodowa bezrobotnych”

W ramach budowania systemu stałego monitoringu zjawisk występujących na regionalnym rynku pracy, będą realizowane działania polegające na:

- przepływie informacji pomiędzy instytucjami rynku pracy a instytucjami kształcącymi w zakresie koordynacji działań,
- identyfikacji potrzeb osób pozostających bez zatrudnienia i określenia zawodów przyszłościowych i oczekiwanych,
- diagnozowaniu potrzeb w zakresie doradztwa zawodowego i pośrednictwa pracy,
- prowadzeniu, publikowaniu i upowszechnianiu badań i analiz dotyczących sytuacji na regionalnym i lokalnym rynku pracy, w tym m. in. tworzeniu regionalnych obserwatoriów rynku pracy oraz monitoringu migracji zarobkowych na terenie regionu.

Narzędzia realizacji

Realizacja działań wspierających przedsiębiorców, instytucje rynku pracy oraz placówki edukacyjne będzie się odbywać w ramach Zachodniopomorskiego Obserwatorium Rynku Pracy (ZORP), wdrażającego projekty: „Regionalny Barometr Gospodarki” i „Regionalny Barometr Rynku Pracy i Edukacji”, POKL, Działanie 6.1 Poprawa dostępu do zatrudnienia oraz wspieranie aktywności zawodowej w regionie, Poddziałanie 6.1.1 Wsparcie osób pozostających bez zatrudnienia na regionalnym rynku pracy.

Zadania związane z budową systemu stałego monitoringu zjawisk występujących na regionalnym rynku pracy będą realizowane w ramach inicjatyw własnych Zachodniopomorskiej Wojewódzkiej Komendy OHP w Szczecinie.

Uczestnicy

Beneficjentami działań związanych z funkcjonowaniem ZORP będą uczestnicy rynku pracy zainteresowani pozyskaniem wiedzy w zakresie aktualnej sytuacji społeczno – gospodarczej oraz prognozowanych zmian w województwie zachodniopomorskim w postaci opublikowanych badań i analiz.

Przewidywane efekty

Wśród najważniejszych przewidywanych efektów działań wspierających wymienić można:

- zdiagnozowanie sytuacji na rynku pracy, co zaskutkuje stworzeniem wiarygodnego źródła wiedzy na temat zmian zachodzących na regionalnym rynku pracy,
- poprawę efektywności i skuteczności funkcjonowania systemu instytucjonalnej obsługi rynku pracy,
- zbliżenie polityki rynku pracy do potrzeb osób bezrobotnych i poszukujących pracy, młodzieży uczącej się oraz przedsiębiorców (pracodawców),
- poprawę skuteczności działań podejmowanych w ramach aktywnej polityki rynku pracy.

Wskaźniki produktu

1. liczba opracowanych i wydrukowanych publikacji tematycznych,
2. liczba przygotowanych materiałów tematycznych,
3. liczba przygotowanych raportów pobadawczych.

Realizator działania

WUP, ZWK OHP.

Źródło finansowania

POKL, środki własne instytucji (w przypadku ZWK OHP)

3.2.3. Działanie 2.3. Harmonizowanie ustawicznego kształcenia zawodowego z potrzebami rynku pracy

Cel: rozwój współpracy pomiędzy instytucjami rynku pracy, edukacji i szkoleń działającymi w obszarze kształcenia ustawicznego.

Planowane działania

Działania mające na celu harmonizację kształcenia ustawicznego i zawodowego skoncentrują się na: stałej diagnozie problemów rynku pracy, koordynacji działań wszystkich instytucji w zakresie kształcenia ustawicznego

i szkoleń dla osób bezrobotnych i poszukujących pracy oraz określaniu i następnie wdrożeniu instrumentów służących dostosowaniu kierunków kształcenia do potrzeb rynku pracy. Dzięki tak zaplanowanym działaniom nastąpi zwiększenie świadomości mieszkańców w zakresie dopasowania umiejętności i kwalifikacji zawodowych do wymogów regionalnego rynku pracy, a także dostosowanie potrzeb szkoleniowych i kwalifikacji mieszkańców do potrzeb rynku pracy poprzez upowszechnianie zebranych informacji. Kolejnymi ważnymi zadaniami będą: zwrócenie uwagi na korzyści płynące z kształcenia ustawicznego oraz przybliżenie koncepcji kształcenia przez całe życie i jego znaczenia dla życia zawodowego oraz społecznego.

Wojewódzkiego Urząd Pracy w Szczecinie realizował pod nazwą Zachodniopomorska Platforma Kształcenia Ustawicznego i Zawodowego inicjatywę stanowiącą instrument upowszechniania informacji dotyczących obecnych i planowanych działań podejmowanych przez partnerów rynku pracy z terenu województwa zachodniopomorskiego w zakresie kształcenia ustawicznego i zawodowego.

Narzędzia realizacji

Działania realizowane będą na podstawie odpowiednich przepisów Ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy.

Uczestnicy

Osoby bezrobotne oraz czynne zawodowo, chcące z własnej woli zmienić lub nabyć kwalifikacje zawodowe, osoby odchodzące z rolnictwa, osoby rozpoczynające własną działalność gospodarczą.

Ponadto takie instytucje jak:

- jednostki samorządu terytorialnego lub jednostki organizacyjne wykonujące zadania jednostek samorządu terytorialnego,
- związki, porozumienia i stowarzyszenia jednostek samorządu terytorialnego (gmin i powiatów),
- szkoły wyższe,
- organy założycielskie w przypadku szkół ponadgimnazjalnych niepublicznych mających uprawnienia szkoły publicznej,
- organy prowadzące szkoły ponadgimnazjalne, w przypadku ponadgimnazjalnych szkół publicznych,
- placówki prowadzące kształcenie ustawiczne w formach pozaszkolnych,
- organizacje pozarządowe mające w zadaniach statutowych promocję i wspomaganie edukacji,
- samorządy gospodarcze i zawodowe,
- jednostki naukowe,
- poradnie psychologiczno - pedagogiczne (w tym poradnie specjalistyczne),
- instytucje rynku pracy w zakresie realizowanych zadań:
  - publiczne służby zatrudnienia,
  - OHP,
  - agencje zatrudnienia,
  - instytucje szkoleniowe,

- instytucje dialogu społecznego i partnerstwa lokalnego (organizacje związków zawodowych, pracodawców i bezrobotnych, organizacje pozarządowe współpracujące z publicznymi służbami zatrudnienia).

Przewidywane efekty

Poprzez udostępnienie wielu cennych informacji nt. kształcenia ustawicznego możliwe będzie lepsze przygotowanie osób bezrobotnych do powrotu na rynek pracy, a w przypadku osób pracujących zwiększenie elastyczności w zakresie poruszania się po rynku pracy

Wskaźniki produktu

1. liczba zorganizowanych spotkań i konferencji,
2. liczba zamieszczonych informacji na stronie internetowej Zachodniopomorskiej Platformy Kształcenia Ustawicznego i Zawodowego.

Realizatorzy działań

Instytucje realizujące zadania związane z kształceniem ustawicznym.

Źródła finansowania

Środki własne instytucji

3.3. Priorytet III. Wzmocnienie kadrowe i kompetencyjne instytucji rynku pracy

3.3.1. Działanie 3.1. Rozszerzenie wykorzystania i poprawa adresowania instrumentów aktywnej polityki rynku pracy oraz zastosowanie zindywidualizowanego podejścia wobec korzystających z usług publicznych służb zatrudnienia.

Cel: poprawa jakości usług świadczonych przez PUP oraz wzmocnienie i rozwój publicznych służb zatrudnienia w regionie.

Planowane działania

W celu poprawy systemu funkcjonowania rynku pracy w Polsce, którego skuteczność wpływa bezpośrednio na aktywność zawodową społeczeństwa, planuje się działania polegające na poprawie:

1. warunków zatrudniania pracowników przez pracodawców, poprzez udostępnienie instrumentów refundowania stanowisk pracy,
2. zdolności do podjęcia pracy przez obywateli, poprzez zwiększenie oferty edukacyjnej i szkoleniowej oraz form przygotowujących do odbywania zawodu
3. skuteczności aktywnej polityki rynku pracy, w szczególności w zakresie trafnego adresowania działań.

Narzędzia realizacji

Zadania związane z poprawą adresowania instrumentów aktywnej polityki rynku pracy oraz warunków do zatrudniania pracowników przez pracodawców będą wykonaniem działań w ramach inicjatyw własnych Zachodniopomorskiej Wojewódzkiej Komendy OHP w Szczecinie.

Uczestnicy

Beneficjentami działań będą osoby bezrobotne lub poszukujące pracy korzystające ze wsparcia publicznych służb zatrudnienia województwa zachodniopomorskiego.

Przewidywane efekty

Zakłada się, iż w wyniku działań podnoszących zdolność obywateli do podjęcia, utrzymania lub zmiany pracy, nastąpi zwiększenie liczby organizatorów prac subsydiowanych, liczby instytucji szkoleniowych skłonnych realizować szkolenia dla osób bezrobotnych oraz liczby bezrobotnych, którzy mogą i chcą wziąć udział w konkretnej formie wsparcia.

Dodatkowo przewiduje się, iż nastąpi poprawa adresowania instrumentów aktywnej polityki rynku pracy, w wyniku skierowania ofert szkoleniowych i form zatrudnienia

subsydiowanego do szerokiego grona osób bezrobotnych (ze szczególnym uwzględnieniem osób cechujących się niską zdolnością do podjęcia zatrudnienia).

Wskaźnik produktu

1. liczba osób objętych dostępnymi instrumentami aktywnej polityki rynku pracy.

Wskaźnik rezultatu

1. liczba osób, która podjęła zatrudnienie w wyniku uczestnictwa w aktywnych formach przeciwdziałania bezrobociu,
2. liczba udostępnionych przez pracodawców ofert zatrudnienia subsydiowanego,
3. liczba instytucji szkoleniowych zgłaszających szkolenia dla osób bezrobotnych.

Realizator działania

ZWK OHP

Źródło finansowania

Środki własne OHP.

3.3.2. Działanie 3.2. Profesjonalizacja publicznych służb zatrudnienia poprzez rozwój kompetencji

Cel: Poprawa jakości świadczenia usług rynku pracy poprzez przeprowadzenie szkoleń zawodowych i studiów podyplomowych dla pracowników instytucji rynku pracy.

Planowane działania

W ramach działania organizowane będą szkolenia, kursy oraz studia podyplomowe skierowane do pośredników pracy, doradców zawodowych oraz pozostałych pracowników Powiatowych Urzędów Pracy wykonujących zadania z zakresu poradnictwa i pośrednictwa pracy. Ponadto, ze środków dostępnych w projekcie planowane jest sfinansowanie etatów (2 pośredników + 1 doradca) w każdym Powiatowym Urzędzie Pracy oraz doposażenie stanowisk pracy dla tych osób. W celu usprawnienia i ujednoczenia standardów usług doradczych i szkoleniowych, skierowanych do pośredników pracy, doradców zawodowych oraz pracowników wykonujących zadania z zakresu poradnictwa zawodowego i pośrednictwa pracy, planuje się utworzenie Centrum Metodycznego, funkcjonującego przy Centrum Informacji i Planowania Kariery Zawodowej Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Szczecinie.

Narzędzia realizacji

Działanie realizowane będzie poprzez projekt systemowy Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Szczecinie „Doradca zawodowy i pośrednik pracy w standardach unijnych”,

współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego oraz budżetu państwa w ramach Poddziałania 6.1.2 „Wsparcie powiatowych i wojewódzkich urzędów pracy w realizacji działań na rzecz aktywizacji osób bezrobotnych w regionie” Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki 2007 - 2013.

Uczestnicy

Pracownicy powiatowych urzędów pracy województwa zachodniopomorskiego wykonujący zadania z zakresu poradnictwa zawodowego i pośrednictwa pracy.

Przewidywane efekty

Zakłada się, iż w wyniku przeprowadzonych działań znacznej poprawie ulegnie jakość i dostępność usług doradczych, świadczonych przez publiczne służby zatrudnienia. W efekcie zwiększy się liczba stanowisk pracy w ramach których wykonywane będą zadania z zakresu poradnictwa i pośrednictwa pracy, jednocześnie znaczna część pracowników PSZ podniesie swoje kwalifikacje. W przypadku nowotworzonych lub już istniejących stanowisk pracy, nastąpi poprawa jakości infrastruktury technicznej (komputery, oprogramowanie, kanały komunikacji). Utworzone zostanie Centrum Metodyczne.

Wskaźniki produktu

1. liczba pracowników PSZ skierowanych na szkolenia,
2. liczba pracowników PSZ, skierowanych do odbycia studiów podyplomowych,
3. liczba wyposażonych (utworzonych) stanowisk pracy dla pracowników PSZ wykonujących zadania z zakresu poradnictwa i pośrednictwa pracy,
4. liczba doposażonych (wcześniej istniejących) stanowisk pracy dla pracowników PSZ wykonujących zadania z zakresu poradnictwa i pośrednictwa pracy.

Wskaźniki rezultatu

1. liczba zaświadczeń uzyskanych przez uczestników szkoleń,
2. liczba pracowników PSZ, którzy uzyskali wyższe wykształcenie.

Realizatorzy działania

WUP, PUP.

Źródła finansowania

POKL

3.3.3. Działanie 3.3. Regionalny Ośrodek Europejskiego Funduszu Społecznego jako narzędzie wspierania projektodawców

Cel: rozwijanie kompetencji potencjalnych projektodawców w obszarze wsparcia, jakie oferuje Europejski Fundusz Społeczny oraz wspieranie współpracy na rzecz rozwoju lokalnego rozwoju kapitału ludzkiego na szczeblu lokalnym

i regionalnym, ze szczególnym uwzględnieniem placówek oświatowych oraz organizacji i instytucji, działających na terenach wiejskich, wiejsko-miejskich i w miastach do 25 tys. mieszkańców (obszar priorytetowy) – poprzez utworzenie Regionalnego Ośrodka Europejskiego Funduszu Społecznego.

Planowane zadania

W ramach działań RO EFS planowane jest:

- promowanie i inicjowanie współpracy w ramach partnerstw lokalnych, w szczególności na terenach wiejskich, wiejsko-miejskich i miastach poniżej 25 tys. mieszkańców,
- udzielanie pomocy podmiotom (projektodawcom), zamierzającym skorzystać z wsparcia EFS, w celu przygotowania wysokiej jakości projektów oraz tym, którzy otrzymali już dotację, w celu wyeliminowania problemów, związanych z ich wdrażaniem oraz finansowym rozliczaniem,
- zwiększanie ilości podmiotów korzystających ze wsparcia EFS, w szczególności na obszarze priorytetowym, poprzez docieranie do potencjalnych projektodawców, którzy nie składali dotychczas wniosków, bądź których wnioski były odrzucone na etapie oceny formalnej lub merytorycznej.

Narzędzia realizacji

Priorytet X (Pomoc Techniczna) POKL.

Uczestnicy

Osoby będące potencjalnymi projektodawcami wnioskującymi o przyznanie środków w ramach Priorytetów I - IX POKL.

Przewidywane efekty

Przewiduje się, iż w wyniku realizowanych działań:

- potencjalni projektodawcy pozyskają wiedzę o możliwościach związanych z działalnością EFS i sposobami rozwiązywania problemów szeroko rozumianego rynku pracy,
- potencjalni projektodawcy zostaną objęci szkoleniami z zakresu EFS, a w szczególności POKL, podczas których wykwalifikowani trenerzy RO EFS będą przekazywali wiedzę o obowiązujących procedurach, wymogach administracyjnych i finansowych EFS,
- potencjalni projektodawcy uzyskają pomoc w przygotowywaniu wniosków o dotację, z zachowaniem wszystkich formalno - prawnych uwarunkowań konkretnego projektu, w świetle zmieniających się przepisów prawnych oraz dokumentów programowych i konkursowych,
- utworzone zostaną partnerstwa lokalne, w szczególności na terenach wiejskich i wiejsko - miejskich oraz miastach do 25 tys. mieszkańców.

Planowana liczba instytucji i osób objętych działaniami Regionalnego Ośrodka EFS (niepowtarzające się), za wyjątkiem klientów Punktu Konsultacyjnego tj. osób przychodzących do punktu, osób kontaktujących się z punktem telefonicznie i e-mailowo, osób odwiedzających stronę internetową, odbiorców newslettera, odbiorców artykułów prasowych itp. to 353 osoby oraz 162 instytucje.

Priorytetową grupę klientów Regionalnego Ośrodka EFS będą stanowić szkoły: podstawowe, gimnazjalne, ponadgimnazjalne, placówki edukacyjne oraz ich organy prowadzące oraz wszystkie podmioty będące projektodawcami do EFS z gmin wiejskich, wiejsko – miejskich i miast do 25 tys. mieszkańców, w tym organizacje pozarządowe.

Wskaźniki produktu

1. liczba niepowtarzających się osób uczestniczących we wszystkich szkoleniach zorganizowanych przez RO EFS,
2. liczba osoboszkoleń (liczba uczestników wszystkich szkoleń),
3. liczba szkoleń,
4. liczba utworzonych partnerstw,
5. liczba godzin doradztwa ogólnego,
6. liczba godzin doradztwa specjalistycznego,
7. liczba osób, które objęte zostaną doradztwem (osoby niepowtarzające się),
8. liczba osób uczestniczących w konferencjach,
9. liczba seminariów / spotkań informacyjnych / konferencji,
10. liczba osób uczestniczących w seminariach / spotkaniach informacyjnych,
11. liczba osób odwiedzających punkt informacyjny,
12. liczba osób, którym udzielono wsparcia drogą telefoniczną,
13. liczba udzielonych informacji na pytania przesłane drogą elektroniczną,
14. liczba ulotek,
15. liczba audycji / artykułów prasowych.

Wskaźniki rezultatu

1. liczba potencjalnych projektodawców, którzy podniosą swoje umiejętności w zakresie samodzielnego aplikowania o środki EFS.

Realizator działania

WUP, ZARR

Źródło finansowania

POKL

4. MONITORING I KOORDYNACJA RPDZ/2009

Regionalny Plan Działań na Rzecz Zatrudnienia na rok 2009 jest dokumentem operacyjnym, który z założenia pełni funkcję zarządczą i informacyjną. A zatem, system sprawozdawczości i monitoringu RPD został zaplanowany w taki sposób, aby umożliwić ocenę stopnia realizacji celów i zadań określonych w ww. planie oraz identyfikację ewentualnych utrudnień i zagrożeń mogących mieć kluczowe znaczenie dla tworzenia przyszłych planów na rzecz zatrudnienia.

Instytucją monitorującą - odpowiedzialną za monitorowanie wdrażania Regionalnego Planu Działań na Rzecz Zatrudnienia jest Wojewódzki Urząd Pracy w Szczecinie. W trakcie realizacji monitoringu WUP będzie współpracował z instytucjami realizującymi poszczególne zadania w ramach RPDZ/2009 oraz instytucjami współpracującymi przy realizacji RPD.

Monitoring realizacji RPD będzie odbywał się w oparciu o zestaw wybranych wcześniej, syntetycznych wskaźników:

- a) ogólnych – odnoszących się do sytuacji na regionalnym rynku pracy;
  - stopa bezrobocia ogółem,
  - stopa bezrobocia wśród kobiet,
  - stopa bezrobocia wśród osób do 25 roku życia,
  - wskaźnik zróżnicowania regionalnych/lokalnych stóp zatrudnienia,
  - wskaźnik zatrudnienia (15-64), w tym osób starszych (55 – 64),
  - wskaźnik zatrudnienia kobiet (15-64).
- b) szczegółowych – przypisanych do poszczególnych działań podejmowanych w ramach realizacji określonych w RPD celów.

Wyniki realizacji regionalnych planów działań na rzecz zatrudnienia stanowiąc będą podstawę dla oceny efektu zatrudnieniowego (mierzonego wskaźnikami ogólnymi) dla Krajowego Planu Działań na Rzecz Zatrudnienia na 2009 r.

Monitoring RPDZ/2009 przeprowadzany zostanie jeden raz w roku, po zakończeniu realizacji zadań określonych w RPDZ/2009.

Za opracowanie raportów zbiorczych odpowiedzialny jest WUP, natomiast za sprawozdawczość i monitoring poszczególnych zadań odpowiadają partnerzy uczestniczący w realizacji Planu, zgłaszający dane zadanie. Podmiot zgłaszający dane zadanie odpowiada za jakość i rzetelność zgłaszanych informacji w zakresie realizowanego zadania. Jest on także zobowiązany do sygnalizowania wszelkich zmian, mogących mieć istotny wpływ na osiągnięcie planowanych wartości wskaźników i wydatkowanych środków.

Instytucje odpowiedzialne za realizację poszczególnych zadań, zobowiązane są do wypełnienia w ramach monitoringu znormalizowanych, syntetycznych kart realizacji zadania, które winny zostać przekazane do instytucji monitorującej w nieprzekraczalnym terminie - **do 20 lutego 2010 r.**

Na podstawie uzyskanych sprawozdań cząstkowych, instytucja monitorująca dokona zestawienia zbiorczego wskaźników i kart realizacji zadań, a następnie

sporządzi raport z monitoringu. Sprawozdanie z realizacji i wdrażania RPDZ/2008 przedstawione zostanie przez instytucję monitorującą Zarządowi Województwa oraz Wojewódzkiej Radzie Zatrudnienia.

5. ZAŁĄCZNIKI

SŁOWNIK POJĘĆ

Aktywne formy przeciwdziałania bezrobociu – są to instrumenty wspierania osób bezrobotnych wykorzystywane przez publiczne służby zatrudnienia na podstawie przepisów Ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy. Należą do nich: staże absolwenckie, przygotowanie zawodowe, szkolenia, prace interwencyjne, roboty publiczne, prace społecznie użyteczne, dotacje na rozpoczęcie działalności gospodarczej oraz refundacje wyposażenia lub doposażenia stanowiska pracy.

Bezrobotni zarejestrowani - osoby niezatrudnione i nie wykonujące innej pracy zarobkowej, zdolne i gotowe do podjęcia zatrudnienia w pełnym wymiarze czasu pracy (bądź jeśli są to osoby niepełnosprawne - zdolne i gotowe do podjęcia zatrudnienia co najmniej w połowie tego wymiaru czasu pracy), nieuczące się w szkole z wyjątkiem szkół dla dorosłych lub szkół wyższych w systemie wieczorowym albo zaocznym, zarejestrowane we właściwym dla miejsca zameldowania (stałego lub czasowego) powiatowym urzędzie pracy oraz poszukujące zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej, jeżeli m.in.:

- ukończyły 18 lat,
- nie ukończyły: kobiety- 60 lat, mężczyźni 65 lat,
- nie nabyły prawa do emerytury lub renty z tytułu niezdolności do pracy, renty szkoleniowej, renty socjalnej, nie pobierają świadczenia lub zasiłku przedemerytalnego, świadczenia rehabilitacyjnego, zasiłku chorobowego lub macierzyńskiego,
- nie są właścicielami lub posiadaczami (samoistnymi lub zależnymi) nieruchomości rolnej o powierzchni użytków rolnych powyżej 2 ha przeliczeniowych, nie podlegają ubezpieczeniu emerytalnemu i rentowemu z tytułu stałej pracy jako współmałżonek lub domownik w gospodarstwie rolnym o powierzchni użytków rolnych przekraczającej 2 ha przeliczeniowe,
- nie podjęły pozarolniczej działalności lub nie podlegają -- na podstawie odrębnych przepisów -- obowiązkowi ubezpieczenia społecznego, z wyjątkiem ubezpieczenia społecznego rolników,
- nie uzyskują miesięcznie przychodu w wysokości przekraczającej połowę minimalnego wynagrodzenia za pracę, z wyłączeniem przychodów od środków pieniężnych zgromadzonych na rachunkach bankowych.

Dotacja na rozpoczęcie własnej działalności gospodarczej – jest to instrument wsparcia osób bezrobotnych, realizowany na mocy przepisów Ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, polegający na udzieleniu bezzwrotnej dotacji dla osób bezrobotnych planujących rozpocząć własną działalność gospodarczą

Efektywność zatrudnieniowa – procentowe wyrażenie stosunku liczby osób, które w trakcie trwania lub po zakończeniu aktywnej formy uzyskały zatrudnienie do liczby osób, które ukończyły daną aktywną formę.

Osoby będące w szczególnej sytuacji na rynku pracy – są to osoby określone art. 49 pkt 1-7 Ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy:

- 1) bezrobotne do 25 roku życia,
- 2) bezrobotne długotrwale lub kobiety, które nie podjęły zatrudnienia po urodzeniu dziecka,

- 3) bezrobotni powyżej 50 roku życia,
- 4) bezrobotni bez kwalifikacji zawodowych, bez doświadczenia zawodowego lub bez wykształcenia średniego,
- 5) bezrobotni samotnie wychowujący co najmniej jedno dziecko do 18 roku życia,
- 6) bezrobotni, którzy po odbyciu kary pozbawienia wolności nie podjęli zatrudnienia,
- 7) bezrobotni niepełnosprawni,

wobec których mogą być dodatkowo stosowane działania określone w art. 50–61 wzmiankowanej Ustawy, m. in.: przedstawienie propozycji zatrudnienia, innej pracy zarobkowej, stażu, odbycia przygotowania zawodowego w miejscu pracy lub zatrudnienia w ramach prac interwencyjnych lub robót publicznych.

Prace interwencyjne – jest to instrument wspierający zatrudnienie osób bezrobotnych przez pracodawcę, w której stosunek nawiązania pracy następuje w wyniku umowy zawartej ze starostą i ma na celu wsparcie osób będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy. Prace interwencyjne nie mogą być organizowane u pracodawców będących: partiami lub organizacjami politycznymi; posłami lub senatorami na potrzeby biur poselsko-senatorskich; organizacjami związków zawodowych, z wyjątkiem upoważnionych do prowadzenia pośrednictwa pracy związkowych biur pracy i klubów pracy, organizacjami pracodawców, z wyjątkiem upoważnionych do prowadzenia pośrednictwa pracy związkowych klubów pracy; urzędami naczelnymi i centralnych organów administracji państwowej, kościołami lub związkami wyznaniowymi; przedstawicielstwami państw obcych.

Produkt Krajowy Brutto (PKB) - pojęcie ekonomiczne, oznaczające jeden z podstawowych mierników dochodu narodowego stosowanych w rachunkach narodowych. PKB opisuje zagregowaną wartość dóbr i usług finalnych wytworzonych na terenie danego kraju w określonej jednostce czasu (najczęściej w ciągu roku).

PKB per capita - miernik zamożności społeczności zamieszkującej dany kraj, obliczany poprzez podzielenie wartości Produktu Krajowego Brutto danego państwa przez liczbę jego mieszkańców.

Prace społecznie użyteczne – są to prace wykonywane przez bezrobotnych bez prawa do zasiłku w wyniku skierowania przez starostę, organizowane przez gminę w jednostkach organizacyjnych pomocy społecznej, organizacjach lub instytucjach statutowo zajmujących się pomocą charytatywną lub na rzecz społeczności lokalnej.

Przygotowanie zawodowe – jest to forma wsparcia umożliwiająca zdobywanie nowych kwalifikacji lub umiejętności zawodowych poprzez praktyczne wykonywanie zadań zawodowych na stanowisku pracy według ustalonego programu uzgodnionego pomiędzy starostą a pracodawcą. Do odbycia przygotowania zawodowego kierowane są osoby znajdujące się w szczególnie niekorzystnej sytuacji na rynku pracy. Okres odbywania tej aktywnej formy nie może być krótszy niż 3 miesiące i dłuższy niż 6 miesięcy.

Przyrost naturalny - różnica pomiędzy liczbą urodzeń żywych a liczbą zgonów. Wartość dodatnia oznacza liczbę urodzeń przewyższającą liczbę zgonów, ujemna - odwrotnie. Jeśli występuje wartość ujemna, mowa jest o *ubytku naturalnym*.

Publiczne służby zatrudnienia – instytucje rynku pracy realizujące zadania Ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, które tworzą organy zatrudnienia wraz z powiatowymi i wojewódzkimi urzędami pracy, urzędem obsługującym ministra właściwego do spraw pracy oraz urzędami wojewódzkimi, realizującymi zadania określone ustawą.

Refundacja kosztów wyposażenia lub doposażenia stanowiska pracy – jest to refundacja dla podmiotu prowadzącego działalność gospodarczą, kosztów wyposażenia lub doposażenia stanowiska dla skierowanego bezrobotnego w wysokości określonej w umowie, nie wyższej jednak niż 5-krotność przeciętnego wynagrodzenia.

Roboty publiczne - jest to forma zatrudnienia osób bezrobotnych na okres nie dłuższy niż 12 miesięcy, przy wykonywaniu prac mających na celu reintegrację zawodową i społeczną, organizowanych przez gminy lub organizacje pozarządowe statutowo zajmujące się problematyką: ochrony środowiska, kultury, oświaty, kultury fizycznej i turystyki, opieki zdrowotnej, bezrobocia oraz pomocy społecznej, a także spółki wodne i ich związki, jeżeli prace te są finansowane lub dofinansowane ze środków samorządu terytorialnego, budżetu państwa, funduszy celowych, organizacji pozarządowych, spółek wodnych i ich związków

Staż zawodowy – jest to forma pomocowa umożliwiająca nabycie przez bezrobotnego umiejętności praktycznych do wykonywania pracy przez wykonywanie zadań w miejscu pracy bez nawiązania stosunku pracy z pracodawcą. Staż jest przeznaczony dla bezrobotnego do 25 roku życia lub osoby, która w okresie 12 miesięcy od dnia określonego w dyplomie, świadectwie lub innym dokumencie poświadczającym ukończenie szkoły wyższej, który nie ukończył 27 roku życia.

Stopa bezrobocia (wskaźnik bezrobocia) - procentowy udział liczby bezrobotnych w liczbie ludności aktywnej zawodowo (tzn. pracującej i bezrobotnej).

Szkolenia - to pozaszkolne formy, zajęcia, które mają na celu uzyskanie, uzupełnienie lub doskonalenie umiejętności i kwalifikacji zawodowych lub ogólnych, potrzebnych do wykonywania pracy, w tym również nabycia umiejętności sprawnego poszukiwania zatrudnienia.

Wiek przedprodukcyjny - ludność, która nie osiągnęła wieku zdolności do pracy, tj. ludność w wieku 0 - 17 lat.

Wiek produkcyjny - ludność w wieku zdolności do pracy tj. mężczyźni w wieku 18 - 64 lat, kobiety - w wieku 18 - 59.

Wiek poprodukcyjny - ludność w wieku tj. mężczyźni - 65 lat i więcej, kobiety - 60 lat i więcej.

Współczynnik aktywności zawodowej ludności - udział ludności aktywnej zawodowo w ogólnej liczbie ludności w wieku 15 lat i więcej lub danej grupy.

Wskaźnik zatrudnienia - procentowy udział ludności pracującej ("Pracujący według BAEL i NSP 2002") w ogólnej liczbie ludności w wieku 15 lat i więcej.

SPIS TABEL

Tabela 1. Stopa bezrobocia w poszczególnych województwach w latach 2004 - 2008	16
Tabela 2. Stopa bezrobocia w poszczególnych powiatach województwa zachodniopomorskiego w latach 2004 - 2008	18
Tabela 3. Liczba ofert pracy oraz liczba zarejestrowanych bezrobotnych wg rodzaju działalności w powiatowych urzędach pracy województwa zachodniopomorskiego w I półroczu 2008 roku.....	20
Tabela 4. Liczba zarejestrowanych osób będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy w powiatowych urzędach pracy województwa zachodniopomorskiego – stan na koniec czerwca 2008 r.	28
Tabela 5. Liczba zarejestrowanych osób będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy w powiatowych urzędach pracy województwa zachodniopomorskiego w latach 2004 – 2008.....	29
Tabela 6. Liczba osób pracujących w poszczególnych sekcjach według sektorów własności w województwie zachodniopomorskim w latach 2004 - 2006	36
Tabela 7. Liczba beneficjentów korzystających z aktywnych form przeciwdziałania bezrobociu w latach 2005 - 2007.....	42
Tabela 8. Produkt krajowy brutto w województwie zachodniopomorskie w latach 2004 – 2006	45
Tabela 9. Produkt krajowy brutto per capita w województwie zachodniopomorskie w latach 2004 – 2006	45
Tabela 10. Liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w województwie zachodniopomorskim w latach 2004 - 2006.....	47
Tabela 11. Wynagrodzenie brutto wg sekcji w województwie zachodniopomorskim w latach 2004 – 2006 [w złotych].....	48
Tabela 12. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto [w złotych] w poszczególnych powiatach województwa zachodniopomorskiego w latach 2004 - 2007	49

SPIS RYSUNKÓW

Rysunek 1. Stopa bezrobocia w poszczególnych województwach – stan na koniec czerwca 2008 r.	15
Rysunek 2. Stopa bezrobocia w poszczególnych powiatach województwa zachodniopomorskiego – stan na koniec czerwca 2008 r.	17

SPIS WYKRESÓW

Wykres 1. Liczba ludności w województwie zachodniopomorskim w latach 1999 – 2007	7
Wykres 2. Przyrost naturalny ludności Polski oraz województwa zachodniopomorskiego w latach 1999 – 2007.....	8
Wykres 3. Saldo migracji wewnętrznych oraz zagranicznych na pobyt stały z województwa zachodniopomorskiego w latach 1999 – 2007.....	9
Wykres 4. Liczba migrantów z Polski za granicę na pobyt czasowy w latach 2004 – 2007	9
Wykres 5. Liczba przyznanych zasiłków dla osób bezrobotnych pracujących wcześniej w krajach UE/EOG.....	11
Wykres 6. Liczba ludności wg podziału na ekonomiczne grupy wieku w województwie zachodniopomorskim w latach 1999 – 2007	12
Wykres 7. Prognozowana liczba ludności wg podziału na ekonomiczne grupy wieku w województwie zachodniopomorskim w latach 2010 - 2035.....	12
Wykres 8. Liczba zarejestrowanych bezrobotnych w województwie zachodniopomorskim w latach 2004 - 2008	13
Wykres 9. Liczba zarejestrowanych bezrobotnych w województwie zachodniopomorskim w latach 2004 – 2008 w ujęciu kwartalnym.....	14
Wykres 10. Stopa bezrobocia w województwie zachodniopomorskim w latach 2004 – 2008	14
Wykres 11. Liczba ofert pracy zgłoszonych do powiatowych urzędów pracy województwa zachodniopomorskiego w latach 2004 – 2008	19
Wykres 12. Struktura bezrobocia wg płci w województwie zachodniopomorskim w latach 2004 - 2008	21
Wykres 13. Struktura bezrobocia wg wieku w województwie zachodniopomorskim – stan na koniec czerwca 2008 r.	22
Wykres 14. Struktura bezrobocia wg wieku w województwie zachodniopomorskim w latach 2004 - 2008	23
Wykres 15. Struktura bezrobocia wg poziomu wykształcenia w województwie zachodniopomorskim – stan na koniec czerwca 2008 r.	24
Wykres 16. Struktura bezrobocia wg poziomu wykształcenia w województwie zachodniopomorskim w latach 2004 - 2008	24
Wykres 17. Struktura bezrobocia wg czasu pozostawania bez pracy w województwie zachodniopomorskim – stan na koniec czerwca 2008 r.....	26
Wykres 18. Struktura bezrobocia wg czasu pozostawania bez pracy w województwie zachodniopomorskim w latach 2004 - 2008.....	26
Wykres 19. Struktura bezrobocia wg stażu pracy w województwie zachodniopomorskim – stan na koniec czerwca 2008 roku.....	27
Wykres 20. Struktura bezrobocia wg czasu pozostawania bez pracy w województwie zachodniopomorskim w latach 2004 - 2008.....	27
Wykres 21. Współczynnik aktywności zawodowej w województwie zachodniopomorskim w latach 2004 - 2007	31
Wykres 22. Współczynnik zatrudnienia w województwie zachodniopomorskim w latach 2004 - 2007	31
Wykres 23. Współczynnik aktywności zawodowej wg podziału na płeć oraz miejsce zamieszkania w województwie zachodniopomorskim w latach 2004 - 2008	32

Wykres 24. Współczynnik zatrudnienia wg podziału na płeć oraz miejsce zamieszkania w województwie zachodniopomorskim w latach 2004 - 2008	32
Wykres 25. Współczynnik aktywności zawodowej wg podziału na wiek w województwie zachodniopomorskim w latach 2004 - 2008.....	33
Wykres 26. Współczynnik zatrudnienia wg podziału na wiek w województwie zachodniopomorskim w latach 2004 - 2008	33
Wykres 27. Współczynnik aktywności zawodowej wg wykształcenia w województwie zachodniopomorskim w latach 2004 - 2008.....	34
Wykres 28. Współczynnik zatrudnienia wg wykształcenia w województwie zachodniopomorskim w latach 2004 - 2008	34
Wykres 29. Liczba osób pracujących w poszczególnych gałęziach gospodarki w województwie zachodniopomorskim w latach 2004 - 2006.....	35
Wykres 30. Liczba osób pracujących w województwie zachodniopomorskim wg sektorów własności w latach 2004 - 2006.....	35
Wykres 31. Liczba osób pełnozatrudnionych wg sektorów własności w województwie zachodniopomorskim w latach 2004 - 2006.....	37
Wykres 32. Liczba osób niepełnozatrudnionych wg sektorów własności w województwie zachodniopomorskim w latach 2004 - 2006.....	37
Wykres 33. Liczba osób pracujących w województwie zachodniopomorskim w latach 2004 – 2008 [w tys.]	38
Wykres 34. Liczba osób pracujących wg wieku w województwie zachodniopomorskim w latach 2004 – 2008 [w tys.]	38
Wykres 35. Liczba osób pracujących wg wykształcenia w województwie zachodniopomorskim w latach 2004 – 2008 [w tys.]	39
Wykres 36. Liczba osób biernych zawodowo wg przyczyn w województwie zachodniopomorskim w latach 2004 – 2008 [w tys.]	39
Wykres 37. Liczba osób biernych zawodowo w województwie zachodniopomorskim w latach 2004 – 2008 [w tys.]	40
Wykres 38. Liczba osób biernych zawodowo wg wieku w województwie zachodniopomorskim w latach 2004 – 2008 [w tys.]	40
Wykres 39. Liczba osób biernych zawodowo wg wykształcenia w województwie zachodniopomorskim w latach 2004 – 2008 [w tys.]	41
Wykres 40. Liczba beneficjentów korzystających z aktywnych form przeciwdziałania bezrobociu w województwie zachodniopomorskim w 2007 roku.....	42
Wykres 41. Korzystanie z instrumentów przeciwdziałania bezrobociu przez różne kategorie bezrobotnych w 2007 r.....	43
Wykres 42. Efektywność zatrudnieniowa aktywnych form przeciwdziałania bezrobociu realizowanych w powiatowych urzędach pracy województwa zachodniopomorskiego w latach 2005 – 2007.....	44
Wykres 43. Liczba zarejestrowanych, nowo rejestrowanych oraz wykreślonych jednostek z ewidencji przedsiębiorstw z sektora publicznego w województwie zachodniopomorskim w latach 2004 - 2007	46
Wykres 44. Liczba zarejestrowanych, nowo rejestrowanych oraz wykreślonych jednostek z ewidencji przedsiębiorstw z sektora prywatnego w województwie zachodniopomorskim w latach 2004 - 2007	46
Wykres 45. Wynagrodzenie brutto wg sektorów własności w województwie zachodniopomorskim w latach 2004 – 2006 [w złotych]	49
Wykres 46. Liczba studentów szkół wyższych w województwie zachodniopomorskim w latach 2004 - 2007	51

Wykres 47. Liczba studentów poszczególnych kierunków szkół wyższych województwie zachodniopomorskim w latach 2004 - 2007	52
Wykres 48. Liczba uczestników studiów doktoranckich w szkołach wyższych województwa zachodniopomorskiego w latach 2004 - 2007	52
Wykres 49. Liczba studentów studiów publicznych i niepublicznych województwa zachodniopomorskiego w latach 2004 - 2007	53
Wykres 50. Stopa bezrobocia w województwie zachodniopomorskim oraz w Polsce w latach 2004 - 2008.....	54
Wykres 51. Prognozowany udział procentowy liczby osób w wieku produkcyjnym w ludności ogółem w województwie zachodniopomorskim oraz w Polsce w latach 2010 - 2035.....	54
Wykres 52. Liczba osób pracujących w województwie zachodniopomorskim oraz w Polsce w latach 2003 - 2007.....	55

INDEKS UŻYWANYCH SKRÓTÓW

Ilekcioć w dokumencie używane są skróty to ich znaczenie jest następujące:

BAEL – Badanie Aktywności Ekonomicznej Ludności
CiiPKZ – Centrum Informacji i Planowania Kariery Zawodowej
EFS – Europejski Fundusz Społeczny
EURES – Europejskie Służby Zatrudnienia
FP – Fundusz Pracy
GUS – Główny Urząd Statystyczny
IPD – Indywidualny Plan Działania
OHP – Ochotnicze Hufce Pracy
PFRON - Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych
POKL – Program Operacyjny Kapitał Ludzki
PSZ – publiczne służby zatrudnienia
PUP – powiatowy urząd pracy
RPDZ – Regionalny Plan Działań na rzecz Zatrudnienia
WUP – Wojewódzki Urząd Pracy w Szczecinie
ZARR - Zachodniopomorska Agencja Rozwoju Regionalnego S.A.
ZWK OHP – Zachodniopomorska Wojewódzka Komenda Ochotniczych Hufców Pracy